

MÁTÉ G. PÉTER

ÁRTÓ HATALMAK

Máté G. Péter

Ártó hatalmak

2020

TARTALOM

Előszó	Torlódás
Időutazás	Kórkép
Gumicsontjaink	Ha jön a vonat
Három napig nem gyűlölni	Piknik
Évtemető	Globish a megoldás
Ártó hatalmak	Érti? Nem érti?
Gének	Bosszantó adatok
Felülbírált tudomány	Kazáncsere
2035	Nem túl finom sütik
Buli	Fekete lyuk
Édenkert	Ötven szép nap
Csorba	Láthatatlan távlatok
Vanda	Rollerkór
Előregedünk	Nőnek születtek
Fogbaj	Mekk mester, vagy várólista
Kőgazdagok	Fogyó gyógyítók
Felfüggesztve	A nép stadionja
Drónmadarak	A csekk
Iskolazöldség	Égetjük a gyertyát mindkét végén
Afromagyarok	Greta
Nagylelkűség	Túltolt okosságok
Túlkorosság	Baljóslatú jövő
Egy kis depresszió	Tiltott fotók
Mindennapi zacskóink	Vizes zavar
Erős emberek	Kórházi napjaink
Mínusz öt év	Fát a háton
Merre tovább?	Libsikomcsik
Műhús	Doktorok, kis hibával
Mi újság?	A feltámasztott kislány
Egy Föld nekünk nem elég	Kapunyitási pánik
Dilemma	Fokhagyma és ráolvasás
Füles	Béremelés
A köz szolgálói	A dal
Évtized	Vírus a köbön
Fontos ügyek	

Előszó

Harminchat éves koromtól vallhatom magam újságírónak, azóta jelennek meg rendszeresen írásaim. Publikációim és az időközben megírt novelláim kötetekké álltak össze, amelyeket hol nyomtatásban, hol digitális felületen, hol hangoskönyv alakban adtam közzé.

Első kötetemet, a Lopott éjszakákat ötvenedik születésnapomra adtam ki. Ezt eddig a mostanival együtt további tíz könyvem követte és mellettük a saját írásaimból született nyolc hangoskönyvem, amelyeket ugyancsak én szerkesztettem, olvastam fel és tettem közzé. Mindegyik könyvem és hangoskönyvem ingyen letölthető a Magyar Elektronikus Könyvtárból (www.mek.oszk.hu).

Újságíró vagyok, büszkeséggel tölt el, hogy kirívóan hosszú ideig, huszonegy évig lehettem a velencei-tavi térségi televízió, a Tó Tévé, majd megszűnése után még három évig az általam életre hívott Pusztaszabolcs Tévé főszerkesztője.

Újságírói pályafutásomat evezős edzőként, majd vezetőedzőként sportszakmai lapban közzétett írásaimmal kezdtem. Kezdőnek kissé túlkorosán kaptam meg az első komoly publikálási lehetőséget a Fejér Megyei Hírlaptól. Írásaim ezt követően mind sűrűbben jelentek meg a Hírlap mellett az Új Tükörben, Nők Lapjában, Esti Hírlapban, Magyar Nemzetben, Népsportban, Nemzeti Sportban, Tallózóban, Népszabadságban, Fehérvári Hétben, Fehérvári Polgárban, és még mintegy további harminc kisebb-nagyobb lapban. A nyomtatott sajtóban legtovább a Vasárnapi Fejér Megyei Hírlapban és a Fehérvári 7 Napban publikáltam. Felkérésre egy sorozat erejéig kirándulást tettem a meseírás területére is.

Dolgoztam külsős szerkesztő-riporterként a Magyar Televízióban, a Duna Tévében, vezettem műsort a Danubius Rádióban és alapító főszerkesztője voltam a rövid életű Rádió 101 Gárdony elnevezésű helyi rádióknak. Több mint egy évtizede alapító tulajdonosként, szerkesztőként gyakorolom az online újságírást, napi rendszerességgel írom, szerkesztem e-lapomat, a Vétót (www.v-to.eu).

Ezúttal jegyzeteim újabb gyűjteményét kínálom a mellettem kitartó és új olvasóimnak. Ha Önt, igen tisztelt olvasóm, egyetlen írásom is elgondolkodtatja már nem dolgoztam hiába.

Köszönöm, hogy olvassa újabb könyvemet.

Máté G. Péter

Időutazás

A minap úgy döntöttem, hogy belevágok egy újabb hangoskönyv készítésébe. Nem új rögeszme ez nálam, novelláimból már négy ilyen hallgatható kötetet állítottam össze. Meggazdagodni ebből sem fogok, mert miután én is ingyen hallgatom mások hangoskönyveit, a sajátjaimat is bárki ingyenesen letöltheti, meghallgathatja. De most nem is ez a lényeg.

Ahhoz, hogy felolvassam, majd a rögzített szöveget megvágjam, egységes szerkezetbe szerkeszsem, először a felolvasandó anyagot kellett összeállítanom. Nekiláttam hát a Magyar Elektronikus Könyvtárban fellelhető könyveimből kiszemezgetni az elmúlt másfél évtizedben született jegyzeteim közül azokat, amelyek nem csak adott időszakokra, pillanatnyi történésekre igazak. Ennek során minden eddig leírt szöveggel, véleményemmel szembesülnöm kellett, ahogy a már-már elfeledett eseményekkel is. Eleinte azt gondoltam, világunk olyanmennyire megváltozott, hogy aligha találok majd másfél órányi anyagot, de ahogy haladtam előre az olvasásban, úgy derült ki, hogy az egy hangoskönyvből akár három is lehet. Meglepett, hogy bár voltak idejét múlt témák, viselkedésünk, tetteink alig változtak, legfeljebb rosszabbodtak.

A válogatásnál igyekeztem az énrám amúgy sem jellemző direkt politizálást mellőzni. Amennyiben korábban politikai történésekkel kapcsolatos véleményemet leírtam, az sem annyira egy-egy politikusra, mint inkább a jellemző folyamatokra irányult. Meglepett ugyanakkor, hogy kivéve a most hatalmon lévő egyszemélyi vezetőt (és ez nem pozitív kivétel részemről), az elmúlt másfél évtizedben rendre a történelemben alig-alig nyomot hagyó emberek osztották az észet, tették azt, amit tesznek most is velünk, vagyis hülyítettek bennünket.

A témák némelyike mára okafogyottá lett, ilyen például a munkanélküliség, hiszen ma éppen, hogy munkánélküliség van, néhány az államigazgatással kapcsolatos korábbi meglátásom, mert e téren oly nagy volt a változás, hogy ma már egyik-másik írásomhoz magyarázat kellene a gyorsan homályosodó emlékezet miatt. Gyorsult az ügyintézés, digitalizálódott a bürokrácia, miközben sok területen még több szabály nehezíti az életünket, fokozódott a társadalom megosztottsága, az emberek mások iránti gyűlölete, de hát ez utóbbiról tudjuk, hogy ennek elérése sikeres kormánycél volt.

Bátran beválogathattam a felolvasandó anyagaim közé a türelmetlenségről, pusztuló egészségügyről, romló oktatásról, szegénységről írt soraimat, ahogy a túlnépesedés, környezetszennyezés helyzete sem lett jobb. S ha nem lettem volna finnyás és nem éppen más irányt szabtam volna az általam összeállítandó hangoskönyv témakörének, tulajdonképpen a politikai tartalmak is befértek volna, pedig másfél évtized alatt voltak személyi változások.

Bizonyára velem együtt sokan érzik úgy: nem elég.

2018. december 11.

Gumicsontjaink

Imádnak a fiatal kutyák játszani, elrohanni az eldobott labdáért, hogy aztán visszahozzák, a gazda meg újra és újra elhajítsa azt. A cseles gazda, amikor elfárad e játékban ad a kutyájának valamilyen rágcseálnivalót, egy gumicsontot, amivel az elvan egy jó darabig.

Valahogy így van a néppel a magyar kormányzópárt, vagy működése okán nevezzük nevén, az állampárt is. Időnként feldob egy-egy ügyet, amelyre persze azonnal ráharap a társadalom politika iránt még fogékony része, a nem állampárti sajtó, és persze a külföld is, amelyet ki-ki politikai beállítottsága szerint a kormány ellenségének, illetve a nép megmaradt utolsó védelmezőjének tekint. Öntik ránk a migránsok nélküli migránsozást, az elmebeteg sorosozást, kapjuk a nemzeti konzultációk semmire sem jó kérdéseit és naponta mossák az agyunkat mindenféle badarsággal. Vagyis rendre kapjuk a gumicsontokat, amelyek örömteli, vagy dühödt rágása közben nem érünk rá odafigyelni arra, amit velünk tesznek. Bár a múlt héten lezajlott botrányos parlamenti ülésen elfogadott törvény, amellyel évi 400 órára emelték a túlmunka kereteit, sokaknál olyannyira kiverte a biztosítékot, hogy az országszerte tüntetésekbe torkollott, de ennek zaja mögött szép csöndben meghoztak egy még botrányosabb törvényt.

Az állampárt humanoid szavazógépe a nagy zűrzavar közepette ugyanis csendben megszavazta a közigazgatási bíróságok felállítását. Kit érdekel ez, gondolhatná a túlmunkán aggódó munkavállaló, pedig nagyon is kellene, hogy érdekelje, mert neki is lehet olyan ügye, amelyben eddig a még úgy-ahogy független magyar bíróság tett igazságot. Ezentúl viszont már csak a most létrehozott közigazgatási bíróságoknál indíthat pert az, akinek vitája adódik az adóhivatallal, rendőrséggel vagy önkormányzattal. Az új közigazgatási bíróságok döntenek majd például adó-, építési, közbeszerzési és választási ügyekben, ahogy a tüntetésekről, sztrájkokról is. S hogy mennyire lesz független ez a bíróság, arról leginkább az árulkodik, hogy az állampárt igazságügyi minisztere felügyeli ezt az intézményt, ahogy arról is ő dönthet majd, hogy ki lehet bíró az új rendszerben. A hatalomnak politikailag kényes ügyek egységesen e szervezethez kerülnek, minden az államigazgatáshoz kapcsolódó kérdés is itt dől majd el.

E botrányosra sikeredett parlamenti szavazáson, ahol az ellenzéki képviselők majd' kilenc hibernációban töltött év után felébredve ismét ellenzékként kezdtek viselkedni, számtalan jelentős törvényt szavaztak még meg az állampárti képviselők. Például az engedély nélkül épített kutak bejelentési kötelezettségének kétéves halasztását. S miután minden mindennel összefügg, addigra már a kúttulajdonosoknak az önkormányzatukkal támadt esetleges vitájukban is az új bíróság dönt majd.

Nem kétséges, hogy kinek a javára.

2018. december 18.

Három napig nem gyűlölni

Sokfelé gyenge volt az idei diótermés, több kórokozó is szemet vetett kedvenc gyümölcsünkre, ezzel is drágítva a karácsonyi diós bejgli költségeit, ráadásul az árusoknál legalább ezer forinttal drágult a karácsonyfának való fenyő ára méterenként.

Túlnépesedése miatt az emberiség igen zaklatott, tele van feszültséggel, ellenségeskedéssel, háborúskodással, a szépen sokasodó szélsőséges gondolkodású országvezetők szájkaratéja pedig robbanásközeli helyzetet idéz elő a harmadik világegés felé rohanó világban. Idehaza a nép egy részének lett elege a mind izmosabbá váló autokráciából, az ezt tovább erősítő tisztességtelen törvényekből, ennek okán országsszerte ezrek tüntettek a kormány ellen. Így vágtunk neki az idei karácsonynak.

A karácsony a világ mintegy kétmilliárd hívő keresztényének legnagyobb ünnepe, amely a vallási tartalma ellenére már a nem, vagy csak a maguk módján hívők körében is a legszebb ünneppé nemesült. A zsidó hívők, vannak vagy 14 milliónyian világszerte (ellentétben a magyarok ötöde által egy felmérés során vélt 1,45 milliárddal), a zsidó karácsonynak is nevezett hanukát ünneplik decemberben, bár a mind gyakoribb vegyes vallású, vagy inkább vallás nélküli családokban már a karácsony vált hagyománnyá. Ez az ünnep a Föld jelenlegi lakossága közel egyharmadának komoly eseménye, még akkor is, ha más – értsd: iszlám – vallású agyament fanatikusok tömeggyilkosságokkal igyekeznek e szép alkalmat gyászba borítani.

Sajnos nem volt ez másként idén sem, a radikális örültek kihasználták azt, hogy a szeretet ünnepén az emberek megajándékozzák egymást és tömegesen keresik fel a karácsonyi vásárokat, még ha tartanak is a vérgőzös gyengeelméjűektől. Ez utóbbi emberszerűségek tette gyalázatosabb, mint egy mélyen iszlámhívő országban a ramadán alatt délben kiülni egy nyilvános helyre és sertéspecsenyét falatozni. Abból is világraszóló ribillió lenne, pedig az elkövető tette még csak emberéletet sem követelne, hacsak az övét nem számítjuk, mert azt ott aligha úszná meg élve. A radikálisok csak a maguk eszméjét, hitét fogadják el egyedül üdvözítőnek, a többiek számukra eltaposni való férgek.

Tudom, ezek nem igazán karácsonyra való gondolatok, még ha a valóságot is tükrözik. Nem illenek ahhoz az eseményhez, amelynek során az év közben szerzett sebeinket is feledve bocsátunk meg ismerőseinknek, rokonainknak. Mert a legtöbb sebet pont azoktól kapjuk és azoknak adjuk általában, akiket a legjobban szeretünk. De oly nehéz az év 365 napjából háromra félretenni a lelkünkre kérgesedett gyűlöletet, félelmet, haragot és csak szeretni, kedvesnek lenni, pedig ez lenne a karácsony igazi célja és üzenete.

Ha mégis képesek voltunk rá ezen a karácsonyon, már sokat tettünk magunkért és a világunkért.

2018. december 24.

Évtemető

Nincs nekem bajom 2018-cal, akár még jó évnek is mondhatom, hiszen úgy értem a hetvenedik születésnapomhoz, hogy életben maradtam, ráadásul csak három temetésre kellett év közben mennem és közülük is csak ketten voltak nálam fiatalabbak. Meg aztán nem is haltam éhen a nyugdíjamból, erről meg pártunk és kormányunk gondoskodott igen nagyvonalúan, hiszen 3 százalékkal is megemelte a nyugellátás összegét, vagyis akár ezekkel is többől dőzsölhettem nyugállományú társaimmal együtt.

Csupa derűvel gondolok vissza az elmúlt esztendőre mert izgalmas év volt, az már biztos, volt benne móka és kacagás igen szép számmal. Minderről persze hogy a politika gondoskodott, mert ha politikusaink nem tennék a dolgukat oly lelkiismeretesen, ahogy teszik, aligha sztrájkoltak volna már januárban az önkormányzati dolgozók.

Nem sokkal később már heteken át a miniszterelnök vejétől származó utcai vakoskodás, vagyis a cége által felszerelt „világító” testek gagyisága, és az azért bezsebelt vastag uniós támogatás borzolta a közkedélyt. Egyes akadékoskodóknak az sem tetszett, hogy soha nem látott mértékben gazdagodtak közpénzen néhányan, akiknek az Isten észet adott ehhez és mellé az egyszemélyi vezető barátságát.

Fel sem sorolható mindaz a vidámság, amelyben osztályrészünk volt 2018-ban, bár a parlamenti választás azért mégiscsak kiemelkedik a sorból. Sokan vélték úgy, hogy most aztán tényleg vége a regnáló rezsimnek, én is megkaptam a különféle fórumokon a magamét egy cikkem miatt, amelyben azt boncolgattam, hogy erre azért még vagy két évtizedet várni kell. Mint kiderült, vélhetően nem tévedtem.

Jó volt aztán a múltó esztendőben az is, hogy még megosztottabbakká váltunk, de legalább bőven el voltunk látva munícióval az állami programként működő gyűlölködéshez. Szakadtak ránk a kormányzati reklámkampányok, amelyekben hol a migránsok ellen hergeltek minket, hol az unió, vagy – soros témaként – egy öreg amerikai ellen.

Kiválóan lehetett szórakozni egy egyetem Magyarországról elmarásán éppúgy, mint a köztörvényes bűnözővé átlényegült macedon politikus huszáros módon hazánkba csenésén. A rabszolgatörvényként elhíresült jogszabály vagy a közigazgatási bíróságok felállítását elrendelő törvény sokaknál csapta ki a biztosítékot, s bár az utóbbi a nagyobb ügy, az előbbi váltotta ki tüntetések sorát az év végére.

Nem unatkoztunk 2018-ban és nem fogunk 2019-ben sem. Nem kevés szerencsével azt az évet is túlélhetjük. S ha továbbra sem jön hozzánk egyetlen menekült vagy migráns sem, attól mi még keményen gyűlölhethetjük őket, vagyis lesz dolgunk bőven.

Azt nem tudhatjuk előre, hogy mi, hogyan alakul, de ha 2019 végén megint írhatok egy cikket a múltó esztendőről és ön, kedves olvasó el is olvassa, hát nyugtázhatjuk majd, hogy azt az évet is megúsztuk.

Így legyen!

2018. december 31.

Ártó hatalmak

Pontosan 2018. december 31-én, 22 óra 33 perckor lett végleg elegendő a petárdázásból. Éppen akkor tudatosodott bennem, hogy szálkás szőrű tacsónk abban az évben már aligha fogja elvégezni kis-, vagy nagydolgát. A kutya, sok tapasztalattal a háta mögött ugyanis a közelgő világvége nyilvánvaló bizonyítékaként élte meg a számára szinte kibírhatatlan erejű robbanásokat. Ennek hatására képtelen volt elvégezni folyó ügyét, ellenben mit sem törődve azzal, hogy a póráz másik végén ott lógnak én is, iszkolt haza, valamelyik biztonságot nyújtó bútor vagy takaró alá.

A jelzett időpontig ezt a produkciót éppen harmadszor végeztük el, nem úgy, mint ő a kisdolgát, amelyre mindenféle rimánkodásom, nyugtató simogatásom mellett sem volt hajlandó. Nem ragozom tovább, rendes kutyaként nem végezte dolgát éjjel a szőnyegre, de a sürgető szükség ellenére is csak másnap reggel volt hajlandó első ízben kidugni orrát a szabadba, hogy végre túlessen a máskor oly rutinszerű akción.

Miközben a világ sok fejlett országában egyetlen durranás hangjára is páni menekülési kényszer vesz erőt az embereken, vagy a kevésbé szerencsés tájakon a valóságos fegyverek zaja rémiszti halálra az élni vágyókat, szilveszter táján mi magunk idézünk fel – igen nagy szerencsénkre egyelőre csak hang- és fényhatásban – a háborús jelenségeket. Tudom, gyengeségemre vall, hogy még szórakozásból sem durrogtatok petárdákkal, sőt epekedve várom minden újév hajnalán, hogy végre elfogyjon a különféle robbanó eszközökkel szórakozó embertársaim muníciója. Felesleges ábránd, mert sok honfitársam költi ilyenkor jövedelme jelentős részét pirotechnikai kellékek beszerzésére.

Tudjuk, hogy a szilveszteri zajkeltés ősi szokás, amely a néphit szerint távol tartja a gonosz, ártó hatalmakat az új évtől, de a rosszat egy szép tűzijátékkal, trombitálással, kerepeléssel, vagy az évváltást követő párperces durrogtatással is elűzhetnénk. Ezzel szemben már előző nap délutánjától rémisztget a pirotechnika országszerte. Nem véletlen, hogy számtalan világgá rohant kutyát és macskát vár haza még most is a gazdája.

A német környezetvédelmi hatóság adatai szerint tűzijátékokkal szilveszter éjjelén csak náluk 5000 tonna finom por jutott a levegőbe és Magyarországon is jelentősen növekszik a légszennyezettség ilyenkor, ez pedig akár súlyos betegséget is okozhat az arra hajlamos embereknél. A leszakadt ujjakról, sérült szemekről, a természetet szennyező petárdák, rakéták, golyóbombák és társaik maradványainak tonnáiról még nem is szóltunk.

Tudom, hogy emberek tízezrei várják évente, hogy végre durrogtathassanak szilveszter táján, de talán itt lenne az ideje e túlburjánzott szórakozás újragondolásának.

Annál is inkább, mert csaphatunk mi akármeekkora zajt is, az ártó hatalmak örökre velünk maradnak.

2019. január 8.

Gének

Alapvetően minden szülő azt akarja, hogy gyermeke jobban éljen, többre vigye, mint ő, vagyis a szülő mindig jót akar a gyerekének – kivéve a részeges, agresszív apákat, a felelőtlen anyákat, a bántalmazó pszichopátákat és társaikat – és igyekeznek is legjobb tudása szerint tenni szülői dolgát.

Aztán egyszer csak jön egy szakember és alapjaiban kérdőjelezi meg a szülői erőfeszítéseket. Az amerikai klinikai pszichiáter Robert Plomin szerint ugyanis azt, „hogya mi lesz a gyerekeiből, a szülők nem nagyon tudják mással befolyásolni, mint hogy milyen géneket örökítenek rájuk”. Vagyis nem kevesebbet állít szakkönyvében a szakember, mint azt, hogy csak a génjeinktől függ, kik vagyunk.

Főiskolás koromban megfogott a filozófia, el is olvastam néhány szakkönyvet, amelyekből megismerhettem a különböző korok elméleteit arról, hogy mivé válhat egy ember. A tanok sorában az eleve elrendeltetés elve sokáig meghatározó volt, ez a Bibliához vezethető vissza és amely szerint Isten akaratából eleve elrendeltetett minden ember sorsa és ezen semmi sem változtathat. Számomra ugyanakkor sokkal szimpatikusabb volt például a nevelés, oktatás mindenhatóságába vetett elképzelés. Aztán pályafutásom során talákoztam olyan fiatalokkal, akikről úgy pergett le a nevelés, mint vízhatlan anyagról a vízcsepp, vagyis megértettem, hogy a nevelés, oktatás sem mindenható. Ma már úgy tartom, hogy életünket, egészségünket, élettartamunkat, képességeinket, valamihez tehetségünket alapvetően az határozza meg, hogy felmenőinktől milyen géneket örököltünk.

Az örökölt gének adta lehetőségünket formálhatjuk aztán tovább. Élhetünk egészségesen, vagy égethetjük két végén életünk gyertyáját, ezzel nyerhetünk, vagy veszíthetünk néhány évet, de többnyire alapvetően nem nagyon befolyásolhatjuk, mennyi lesz földi létünk hossza. Ha művészi tehetséget örököltünk át valamelyik ősünk, lehetünk igazi művészek, vagy még műkedvelők sem, ez már valamelyest rajtunk és szerencsénken múlik. Eljutottam hát annak megértéséhez, amit manapság általában elfogadnak a szakemberek is, hogy az emberek viselkedését, sikerességét a szüleiktől örökölt génállományuk, illetve oktatásuk, nevelésük nagyjából fele-fele arányban határoz meg.

A gének mellett a legtöbbet az alakít egy emberen, hogy milyen korba, melyik országba, milyen társadalmi viszonyok közé született, miféle szerencsés, vagy balszerencsés természeti, társadalmi események sodrába kerül. A pszichiáter a könyvében úgy véli, hamarosan genetikai vizsgálattal lehet majd eldönteni, ki alkalmasabb valamilyen állásra. Ez a gondolkodás ugyanakkor – hasonlóan az emberek klónozásához, vagy génmódosításához – már igen messzire visz bennünket.

És nem is tűnik túl szép jövőnek.

2019. január 15.

Felülbírált tudomány

Csak egy kis nátha, ez ellen nem kell védőoltás – legyintett ismerősöm, miközben fuldokolva a köhögéstől jelezte, hogy mindez semmiség, láza sincs, legfeljebb hőemelkedése, meg az orra folyik, és fájnak az ízületei, és bár lehet, hogy ez mégiscsak egy kezdődő influenza, de azért bemegy dolgozni, mert ugyan ki végezné el a dolgát, ha ő ágynak esne.

Szerencsések vagyunk mert olyan korban élünk, amikor egy-egy betegségben már nem kell feltétlenül meghalnunk, hiszen a modern orvostudomány, a korszerű gyógyszerek kihúznak bennünket a bajból. Korábban számtalan betegség követelte tíz- és százezrek életét, köztük például az influenza, ahogy a kiütéses tífusz, a morbus hungaricus (magyar betegség) is számolatlanul szedte áldozatait. A későbbiekben egyébként a gümőkórra, vagyis a tuberkulózisra is e cseppet sem hízelgő elnevezést használták a szakemberek. Szerencsére ma már védőoltásokkal nagyon sok betegséget meg is előzhetünk, ha éppen nem vagyunk védőoltás-ellenesek.

Az oltásellenességet a jelenlegi esztendő tíz legnagyobb közegészségügyi fenyegetése közé sorolta az ENSZ Egészségügyi Világszervezete, a WHO. Meglepő lehet, de a jelenség főleg a fejlett, nyugati világban hódít, például Olaszországban, vagy Kaliforniában, ahol újra járványt okoztak egykor már leküzdöttnek hitt betegségek.

A kanyaróról is azt hittük, hogy az orvostudomány a történelem lapjaira száműzte, miközben egy ideje például a velünk szomszédos Romániában vagy Ukrajnában is újra terjed és ebben közrejátszik a növekvő oltásellenesség. 2001 óta Amerikában is megnégyszereződött a beoltatlan csecsemők száma, miközben Ausztráliában már 40 000 beoltatlan gyereket tartanak nyilván.

Az oltásellenesség állítólag attól vált népszerűvé, hogy egy azóta sokszor cáfolt, majd visszavont, megsemmisített tanulmányban egy, az orvoslástól időközben eltiltott „orvos” a kutatás adatait meghamisítva állította: a kötelező védőoltások okozhatják az autizmust. De szép számmal vannak, akik vallásuk előírásaira hivatkozva utasítják el a védőoltásokat azzal, hogy minden Isten akaratából történik, ha gyerekük egy gyógyítható kórban meghal, akkor az, ha őket viszi el egy nyavalya, hát az. Ez is egy felfogás, a baj ezzel csak annyi, hogy betegségükkel akár egy járvány elindítói is lehetnek, hiszen másokat is megfertőzhetnek. Ilyenkor merül fel a kérdés: hivatkozhat-e egy ember a saját jogaira, ha ezzel sokak életét veszélyezteti?

Büszkék lehetünk arra, hogy Magyarországon az átoltottság aránya a gyerekeknél csaknem százszázalékos. Ez igen örvendetes, de egy pillanatra sem feledhetjük, az emberi butaság is ölthet járványos méreteket.

2019. január 22.

Amikor sok éve egy tizennyolc éves ifjú első munkahelyére jelentkezett, a vállalkozó csak fél napra akarta őt bejelenteni. Az apja tiltakozott, mondván a fiának így majd nem lesz rendes nyugdíja, de aztán arra gondolt, talán fél évszázad múlva már nyugdíj sem lesz, vagyis kár ezzel foglalkoznia.

Ez a történet jutott a minap eszembe, amikor olvastam, hogy veszélyben van a mai negyvenesek időskori megélhetése Magyarországon. A nyugdíjat az állami költségvetés fizeti, de már most jóval többet költ, mint amennyit erre a célra az aktív dolgozók adóként befizetnek. És a társadalom elöregedése miatt a helyzet csak romlani fog.

Némi internetes kutakodással kiderül, hogy már a XIII. században is létezett egyfajta társadalombiztosítás a bányászok gyógyítását segítő kórházak révén. Ugyancsak a bányászokhoz köthető 1496-tól az úgynevezett bányatársládák rendszere, amely egy minden bányásznak járó segélyezési forma volt. A ma ismert nyugdíjrendszert az első német kancellár, Otto von Bismarck vezette be 1889-ben. Akkoriban egy nyugdíj kifizetéséhez nyolc-tíz aktív dolgozó befizetése állt rendelkezésre.

A kötelező társadalombiztosítást Magyarország 1929-ben, a kontinensen harmadikként vezette be. És így jutottunk el napjainkhoz, vagy még távolabbra gondolva a ma még fiatal, jövőbeli nyugdíjasokhoz. Mert míg 2010-ben 6,3 millió munkaképes korú magyarra 2 millió idős ember jutott, a számítások szerint 2060-ra az előreláthatóan mintegy 4,2 millió munkaképes korú mellett már 2,6 millió idős ember lesz hazánkban, akik havonta várják majd a nyugellátást.

De lehet, hogy hiába, mert a Magyar Nemzeti Bank szerint a jelenlegi nyugdíjrendszer csak 2035-ig lesz fenntartható. Persze sokféle lehetőség lenne arra, hogy a nyugdíjasok, akiknek az ellátmánya vélhetően egy idő után már csak az éhenhalás elkerülésére lesz elegendő, segítsenek magukon. Például úgy, hogy középkorúként kezdjenek el félretenni pénzt idősebb korukra, vagy ha még erejük teljében vannak, hát nyugdíjasként is dolgozzanak tovább. Egyelőre mifelénk a kormány igyekezete ellenére sem igazi lehetőség ez utóbbi, hiszen míg egy tavalyi adat szerint az unióban az idősek húsz százaléka vállalt munkát, addig Magyarországon ez az arány hivatalosan csak három százalék volt.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy Magyarországon nagyon rossz az idősödők egészségi állapota, amely nagyjából lehetetlenné is teszi a nyugellátás melletti munkát. Marad tehát az öngondoskodás, de ahhoz stabil, hosszútávon megbízható és nem naponta változó jogrendszer, valamint olyan fizetések kellenének, amelyekből megszorítások nélkül lehetne félretenni későbbre.

Sajnos az előbbi nem jellemző hazánkra az utóbbi meg a bérek többségére. Ettől kezdve pedig csak a csodában bízhatnak majd az idő előtt meghalni nem akaró öregek.

2019. január 29.

Buli

Ha jöttek lesztek, ha hoztok esztek.

Füst Milán egyik kisregényét hallgattam egyik alkalommal mindennapi gyaloglásaim során és abban hangzott el a fenti mondat, amelyet édesanyám is idézett egykor, amikor középiskolásként kértem, engedjen el egy házibuliba. A mondat visszaidézte a fiatalságát, a Nagy Háború addig soha nem látott mértékű világegésén, a Tanácsköztársaságon, Trianonon túl, még a csatatereken, városokra hullott bombákkal, vagy éppen gázkamrákban megölt milliók második világháborús pusztulása előtt, vagyis a harmincas évek második felének viszonylagos békéjében.

Nagyot változott a világ azóta, már semmi sem ugyanaz, mint volt régen vagy éppen tegnap. Megváltoztak a társasági események szokásai is, bár az, hogy a fiatalok összejöjjenek és jól érezzék magukat egymás között, azért megmaradt, csak a forma lett más, meg a tartalom. Mert egykor – ha jöttek lesztek – egyfajta könnyedség jellemezte a tévé-, és internetmentes világban a baráti társaságokat, miközben az invitáló mondat második fele – ha hoztok esztek – nem éppen a végtelen bőséget juttatja eszünkbe. Akkortájt, leszámítva a minden társadalomban fellelhető kiváltságosokat, tízezrek dúdolták, énekelték vágyakozva a slágeret, amely szerint havi kétszáz pengő fixszel az ember könnyen viccel, vagyis közel sem volt könnyű az emberek élete és ha összejöttek beszélgetni, táncolni, mindez nem az ételről, italról, hanem az információk cseréjéről, a társaságról, ismerkedésről, párkapcsolatokról szólt.

Bár már jó néhány évtizeddel ezelőtt kinőttem a bulizós korból, azért emlékszem pár feledhetetlen szilveszteri, vagy más alkalomból összerántott bulira. Már azok is messze voltak a harmincas évekből visszafogottságától, és csak feltételezem, hogy a mai hasonló vigasságok meg már végképp köszönőviszonyban sincsenek a korabeliakkal. Bevallom, bizonyára rossz társaságokat fogtam ki, mert akkortájt a részegséget leszámítva nem voltak nagy kihágások, és némi alkoholon túl nem kellett semmiféle, a kémia tudomány kiválóságát hangsúlyozó kedélyjavítót bevennünk ahhoz, hogy jól érezzük magunkat.

Azt is édesanyámtól tudom, hogy sok későbbi házasság szövete szövődött ezeken az összejöveteleken, amelyet a társaság többi tagja óvó tekintettel figyelt és segített megvalósulni. Régebben ugyanis a társaságok arra is jók voltak, hogy – mai szóhasználattal – a szingliket bemutatassák egymásnak. Ma meg azt hallom, főleg a harmincon túliaktól, hogy ha ifjan nem mentek férjhez, nem nősültek meg, egyre kevesebb a lehetőségük ismerkedni, legfeljebb csak a netes társkereső oldalakon. Sokan keserűen tapasztalják, hogy nem könnyű értékes kapcsolatra lelni.

Lássuk be: a bulik terén sem előnyére változott a világ.

2019. február 5.

Édenkert

Az Édenkert nincs többé! – repítette világgá David Attenborough drámai kijelentését a világsajtó.

A leghíresebb természetfilmes, a 92. évében járó neves természettudós, Sir David Attenborough Davosban, a Világgazdasági Fórumon figyelmeztette a világ gazdasági vezetőit, hogy fokozzák erőfeszítéseiket a klímaváltozás elleni küzdelemben, még mielőtt a károk helyrehozhatatlanná válnak. Ahogy mondta: szó szerint egy másik korszakból származom, mivel még a holocén földtörténeti korban születtem. Ez az a tizenkétezer-éves periódus volt, amelyet a klimatikus viszonyok stabilitása jellemezett, és amely lehetővé tette az emberek számára, hogy letelepedjenek, termesszenek és létrehozzák a civilizációkat.

Attenborough szerint a holocénnek vége, mert olyan mértékben változtattuk meg a világot, hogy már egy új földtörténeti korban vagyunk, az antropocénban, az emberek korszakában. Azt, hogy ez mit jelent, mindannyian megszenvedjük, még ha nem is fogjuk fel, nem is érzékeljük napjaink minden percében.

Ha egy parányit távolabbra nézünk, mondjuk Afrikába, vagy Ázsiába – és ezt játszi könnyedséggel tehetjük fotelünkben is a tévének és internetnek köszönhetően – azt látjuk, hogy emberek százmilliói élnek olyan körülmények között, amelyet innen, a nagy szélsőségektől mentes éghajlatú, édesvízben bővelkedő Kárpát-medencéből felfogni sem tudunk. A legtöbbet pár napot sem bírnánk ki a kényelmes környezetünkben odacsöppenne.

A klímaváltozás, amelyből mifelénk egyelőre annyit érezni, hogy enyhébbek lettek a telek, melegebbek a nyarak, nagyobbak a viharok, felhőszakadások, arrafelé már drasztikus vízhiányt okoz, elviselhetetlen, állatfajokat, terményeket kipusztító hőséget, amelyet túl kell élniük az embereknek. S ha már nem megy tovább, felkerekednek, fogják amijük van, batyuba csomagolt egész életüket és megindulnak a biztonságosnak vélt tájak irányába, ahol viszont egyre kevésbé látják őket jó szívvel.

Az embernél nagyobb természetátalakító még nem létezett a Földön, de mondhatnánk azt is, ahova az ember beteszi a lábát, ott kő kövön nem marad. Mert bár az emberi elme, a tudomány, az ipar elképesztő kényelmet, életbiztonságot teremt számunkra, amelyet aztán a tudatlanság, szűklátókörűség, a hatalomvágy és pénzéhség szétbarmol, semmissé tesz. Gondolhatunk itt a kiirtott esőerdőkre, megmérgezett folyókra, tengerekre, a külszíni bányászat által szétszaggatott, kizsigerelt országnyi területekre, a sokmillió nagyvárosokra, a túlnépesezésre. De ez nem tartható fenn, vagyis nagy valószínűséggel kijelenthetjük, az antropocén korszak nem fog tizenkétezer évig fennmaradni, de talán ezer évig sem.

E tragikus történetben csak az a jó, bár ez aligha vigasztalhat bennünket, hogy az utolsó ember után a Föld szépen lassan újra az lesz, ami volt: édenkert.

2019. február 12.

Csorba

– Jaj, szerkesztő úr, én olyan jót nevettem, amikor azt mondta, hogy már csak részben szabad Magyarország. Ez nagyon vicces, mert hát én szabad vagyok...

A Freedom House 195 országot vizsgált meg idén is és a közelmúltban kiadott világjelentésében írta a cseppet sem kedvező jellemzést hazánkról. Bár a telefonos beszélgetéseiről is híres rádióban a közismert műsorvezető elismerte, hogy tulajdonképpen ő is szabad, hiszen bátran cseveghet a hölgygel a nemzetközi szervezet kritikájáról, sőt eddig még a rádióját sem tiltotta be a hatalom, bár lenne részéről rá igény, szóval így nézve valóban szabadság van Magyarországon.

A nemzetközi jogvédő szervezettől, a Freedom House-tól már korábban is kapott súlyos kritikákat a magyar jogállamiság és miután a szervezet felmérése szerint egy év alatt tovább romlott a helyzet e téren, ezért a korábbi, „szabad” besorolásunkat most először „részben szabadra” rontotta. A Freedom House a 2019-es világjelentésében a vizsgált országokból 86-ot minősített szabadnak, 59-et a részben szabad, míg 50-et a nem szabad kategóriába sorolt.

Már tavaly is az EU legkevésbé demokratikus országaként jellemezte Magyarországot a jelentés, míg hazánk besorolásának ideit rontását azzal indokolja, hogy az ország jelenlegi miniszterelnöke és pártja hatalomra kerülése óta az ellenzék, a média, a vallási csoportok, a civil társadalom korlátozásával, teljes ellenőrzésével folyamatosan rombolja a demokratikus intézményeket. A jogvédő szervezet szerint 2010 óta folyamatosan sérülnek a felsőoktatási intézmények, a civil szervezetek, továbbá a magánszektor és a menedékkérők jogai, hogy a hatalmi ágak függőségéről ne is beszéljünk.

Gondolom egyetlen olvasómat sem lepi meg, hogy a világjelentés besorolásának okát a kormány egy meglehetősen idős, magyar származású amerikai üzletember áskálódásának tulajdonítja, állítva, hogy e szervezet is az ő birodalmának része. Úgy vélik, a Freedom House azért támadja Magyarországot, mert mi, magyarok nem akarjuk, hogy hazánkból is bevándorlóországot csináljanak.

Csak a pontosság kedvéért érdemes idézni a Wikipédia szócikkéből: „a Freedom House amerikai központú civil szervezet..., az Egyesült Államok kormánya alapította 1941-ben”, továbbá, hogy a 2016-os adat szerint 86 százalékban az amerikai kormány támogatja. Ha a jogvédő szervezet honlapján a keresőbe beírjuk az említett világszervezetre törő nyolcvannyal éves amerikai úr nevét, legfeljebb jogvédő tevékenységéről olvashatunk, de nem találjuk például a kuratórium tagjainak sorában. Hamisnak tűnik hát az indok.

Kijelenthetjük: aki manapság nem tapasztalja, hogy valóban leépülnek a demokratikus intézmények, az vagy nagyon elfogult a hatalom mellett, vagy neki mindegy és így is jó, ahogy van.

Közben a szabadságjogok zavartalanul csorbulnak tovább.

2019. február 19.

Vanda

Először meghatódtam, aztán kicsit megsértődtem. Meghatódtam, mert a kommunikációs szolgáltatóm ügyfélszolgálat a megszokott és igen kellemetlen várakoztatás nélkül azonnal bejelentkezett. Aztán megsértődtem, mert Vanda – így mutatkozott be – a második mondatom után máris kioktatott.

Olvasóim közül bizonyára már sokan rájöttek, hogy a közismert szolgáltató Vanda elnevezésű mesterséges intelligenciájával igyekeztem megértetni gondomat, azt, hogy nincs internetem, és tegyen valamit, de íziben. Előtte megtettem, hogyne tettem volna meg az ilyenkor elsődleges és szükséges intézkedéseket, miszerint végignéztem a csatlakozásokat, kikapcsoltam a hálózati adaptert és újraindítottam. A gép csak nem kapcsolódott az éltető hálózatra.

Ekkor fanyalodtam a szolgáltató felhívására, amelyet nemigen szeretek megtenni, mert unom a várakozást, a vándorlást a menüben a különféle gombok nyomogatásával, meg a próbálkozást, hogy végre valakivel beszélhessek. Általában ez igen kemény, sokszor szinte sikertelen vállalkozás. Volt eddig. Mert mint kiderült, Vanda nagyon felkészült, értelmes, udvarias, de határozott is és ha sokat fecsegek rám szól, hogy kérdésére csak igennek és nemmel válaszoljak. Gondolom sok orvos is örülne egy ilyen asszisztensnek, mert általában, ha végre bejut hozzá a sokat váró beteg, akkor mindent el akar neki mondani messzire visszanyúlva élete történetében. Csak hogy a doktor megértse a baját. Meg az érzéseit. A lényeg persze ilyenkor könnyen elsikkad. Mint mondjuk egy politikai beszédben.

Csúnyán elkalandoztam, vissza hát Vandához! A hölgy – nekem már csak az marad, bár tudom, hogy egy géppel, programmal, alkalmazással, vagy mivel beszélgettem – nagyon ügyesen kitalálta, honnan hívom, gyorsan le is ellenőrizte a rendszert, majd miután közölte, hogy az rendben van, elvégeztette velem a korábbi, általam már véghezvitt eljárást megint. Tiltakoztam, hogy ez már megvolt, de Vanda nemigen tárgyalt tovább velem, mondta, hogy ha ezt követően sem javul meg a netes kapcsolat, hát hívjam újra, ő várni fog. Nem tudom hogyan történt, de másodszorra már sikerrel jártam a ki- és bekapcsolgatásokkal.

Bevallom, izgalmas kaland volt és el is gondolkodtatott. Eddig kedves hölgyekkel és időnként urakkal beszélgethettem az ügyfélszolgálatokon, már ha eljutottam hozzájuk. Helyüket vette át Vanda, a mesterséges intelligencia. Ahogy hamarosan sokunk munkáját, helyét veszi majd át valamilyen gép, mi meg kereshetünk magunknak más elfoglaltságot, kitanulhatunk egy szép kétkezi szakmát. Amíg azt is el nem veszik tőlünk a robotok.

Izgalmas jövő felé tartunk, nem vitás.

2019. február 26.

Előregedünk

Bevallom, mindeddig tévedésben voltam, mert azt hittem, hogy világunkra a zavaros elméjű fanatikusokat, hatalomvágyókat leszámítva a túlnépesedés jelenti a legnagyobb veszélyt. Elgondolásomban közrejátszott az a tény is, hogy születésem idején alig két és félmilliárdnyian lézengettünk a Föld nevű sártekén, ma meg ötmilliárddal több ember keresi élelmét és boldogulását ugyanitt. Ráadásul az előrejelzések szerint harminc év múlva meg már közel tízmilliárd emberi lény nyüzsög majd mind zsúfoltabb világunkban. Vagyis talán mégsem tévedtem olyan nagyot.

Ennek ellenére belátom, hogy nem számoltam a látványosan megnövekedett számú emberiség okozta klímaváltozás mellett feltárt újabb problémával, az előregedéssel. A javuló higiénianak, a kézmosás elterjedésének, a jobb étkezésnek, modern gyógymódoknak, a kevesebb háborúnak is köszönhetően ma világszerte tovább élnek az emberek, mint éltek ősök.

Az előregedés mértékére jellemző, hogy ma még 2,5 az egy nőre jutó átlagos gyermekszám a bolygón, vagyis nő a világ népessége, de ez az érték folyamatosan csökken, Európában már csak 1,6, az Egyesült Államokban pedig 1,8 ez a szám. Egy ezzel a témával foglalkozó minapi cikk szerint a világ közel 7,7 milliárd fős népessége között még éppen egymilliárd alatt van a 60 év feletiek száma, de 2050-ben már 2 milliárdnál is többen lesznek.

A kormányok látják ezt, de komolyabb, szülést korlátozó intézkedéseket vallási okok miatt, vagy újraválasztásukat féltve aligha tesznek e téren. Pedig az idősek és fiatalabbak létszámának romló aránya komoly pénzügyi gondokhoz vezethet az időskorúak ellátásánál. A legkézenfekvőbb megoldás ideig-óráig a nyugdíjkorhatár emelése, már ahol van nyugdíj, de kérdés, hogy képes-e egy ember 70 évesen is olyan teljesítményre a fizikai munkában, mint évtizeddel fiatalabban. Ugyanakkor viszont az éltes korú dolgozók mellett szól a nagy rutin, az évtizedek alatt megszerzett tudás és tapasztalat.

A probléma az egész világot érinti. Vannak kísérletek a népesség fiatalítására, ilyen például a magyar kormány által a minap bejelentett, szülési kedvet fokozni szándékozó támogatási rendszer, de ilyen a más országokból bevándorlók befogadása is. Ha körbenézünk a nagyvilágban, láthatjuk például Japán rohamos előregedését, vészes népességcsökkenését, de a környezetünkben lévő országokban sem jobb a helyzet, mint hazánkban.

A világ a technológia robbanásszerű fejlődésének következtében rohamtempójú változáson megy át, szakmák tűnnek el, előtérbe kerülnek a robotok és mesterséges intelligenciák, mint dolgozók, emiatt a sokasodó emberiségre munkáskézként mind kevesebb szükség lesz. A vezetőknek emberséges megoldásokat kell találniuk a nemsokára akár már száz évig is élők társadalmára.

De ne felejtsek: ha megérik, ők is lesznek öregek.

2019. március 5.

Fogbaj

Úgy kezdtem a napot, ahogy máskor. Elkészítettem a reggelimet, majd rákattintottam az egyik még igazmondónak tűnő internetes hírportálra, hogy megtudjam, mitől lett jobb a világunk az éjszaka. Beleharaptam a szendvicsembe, de egy fájdalmas nyilallás jelezte, vélhetően tönkrement a fogtömése, mehetek fogorvoshoz.

Pont ugyanúgy utálok fogorvoshoz járni, mint az emberiség igen nagy többsége, de azért a legkisebb problémával is gyorsan szakemberhez fordulok, mert tudom, hogy egyrészt minél tovább húzom a beavatkozást, annál kellemetlenebb lesz, másrészt egyre drágábbá is válik.

A lakóhelyem szerinti körzeti fogorvoshoz csak egy hónappal későbbre kaptam időpontot, de magánorvosokhoz sem tűnt egyszerűbbnek a bejutás. Leghamarabb több mint két hét után egy másik városban ülhettem volna a fogorvosi székbe, míg abban a térségben, ahol élek és ahol több fogorvos is működik, a többek által ajánlott és a fényképe alapján is szimpatikus orvos fizetős szolgáltatására pedig már egyenesen két és fél hónapot kellett volna várnom.

Megnézve a neten fellelhető magánfogorvosi árakat, újból megsajdult a fogam, oly magasak voltak. De nem csak én tartom túlzottnak az árakat, egy nemzetközi felmérés tanúsága szerint a magyarok több mint 40 százalékának okoz anyagi megterhelést egy esetleges fogászati beavatkozás.

Gyerekkorban az állam szinte teljes körű térítésmentes fogászati ellátást nyújt, mégis Európában a magyar 12 évesek fogazata a legrosszabb és a helyzet felnőtt korra tovább romlik. Míg az európai országok nagy többségében a gyerekek szuvas fogait időben betömik, addig nálunk gyakran akkor jutnak el fogorvoshoz, amikor már csak a húzás marad. Egy fogászati szakmai felmérés szerint a 19 éves magyaroknak átlagosan már több mint öt foga hiányzik, a negyvenöt éveseknek majdnem dupla ennyi. A felnőtteknek emellett további négy foguk szuvasodik, és kettő biztosan tömött. Idős korra a szuvas és tömött fogak száma egyre, kettőre apad, a hiányzóké meg húszra emelkedik és 65 éves korra a lakosság 30 százaléka már fogatlan. Döbbenetes számok, ahogy az is, hogy a felnőtt lakosság fele mindezek ellenére elégedett fogainak állapotával és csak 20 százalékuk tartja azt kifejezetten rossznak.

A gyerekek esetében nem hivatkozhatnak a szülők a költségekre, sokkal inkább magukba – meg gyermekük szájába – kellene nézniük, és elgondolkodniuk azon, vajon miért engedik, hogy csemetéjük kihagyja a fogászati kezeléseket. Felnőttként már más a helyzet, mert hazánkban az emberek majd' 14 százalékának kifejezetten nagy kiadást jelent a fogászati ellátás összege, közel egyharmadnyi polgártársunknak meg ha nem is rokkanna bele, de nehezebbre esne kifizetni egy-egy vizsgálatot, beavatkozást.

És akkor ott van még a rettegés is a fogfűrástól.

2019. március 12.

Kőgazdagok

Egy jó lelkű ember tiszta szívvel örül embertársai sikerének, ahogy a Biblia is tanítja, szeresd felebarátodat, ahogy magadat. Így vagyok ezzel én is, vagyis nagy szerényen kijelenthetem, jó ember vagyok, mert irigység nélkül figyelem sok kedves felebarátom előrehaladását a siker rengeteg pénzzel kikövezett ösvényén.

E nyilatkozat azért kívánczolt ki belőlem, mert egy minap napvilágot látott hír szerint olyan elképesztő ütemben nő a gazdagok száma a világon, hogy alig fél évtized múlva további 43 ezer embernek lesz 30 millió dollárnál is több vagyona. Rendben van ez így, jól is néznénk ki, ha a túlnépesedett világunkat csak ugyanannyi dúsgazdag díszítené, mint egy kisebb népességét.

Nem irigylem én a gazdagoktól a pénzt egy cseppet sem, mert hát, ha irigyelném is, attól nekem nem lenne több. Meg aztán nehogy azt higgye valaki is, hogy nekik ennyi dollárjuk virít a számláikon, ah dehogyis, beleszámítják nekik a pár ingatlanukat, cégüket, műkincseiket, jachtjukat, magánrepülőjüket. Ne szépítsük, mondjuk is ki nyíltan, azokkal meg csak a baj van, azokat állandóan kezelni, ellenőrizni, védeni és óvni kell, vagyis csupa nyűg az egész vagyon.

Ezért nem irigylem én a hazai milliárdosokat sem, különösen nem fáj nekem egy igen tehetséges falusi mesterember szárnyalása. Mint köztudott egy Fejér megyei szerelő roppant nagy esze és üzleti tehetsége révén röpke pár év alatt olyannyira megszédte magát, hogy a tekintélyes Forbes magazin minap közzétett listája szerint egymilliárd dollárnyi vagyonkájával bekerült a világ leggazdagabbjai közé. De megint csak óvva figyelmeztetek mindenkit, nem szabad ám irigykedni, ez a derék honfitársunk ugyanis csak 2057. a listán. Hát miféle gazdagság az, amelyet több mint kétezren túlszárnyalnak? Na ugye!

Sokan gyanakszanak, hogy nem saját kútfőből és tehetségből ilyen gazdag ez a magyar, aki tulajdonképpen csak egy a hazai mintegy ezer kőgazdag közül. E kételkedők állítják, hogy ehhez egy igen nagy hatalmú barát is kell, aki tulajdonképpen magának gyűjti a nagy vagyont. Nem tudom, én ehhez nem értek, ráadásul tele vagyok jóindulattal és még mindig hiszek az olyan mesékben, mint amilyenekben például az amerikai cipőpucolóból dollármilliomos lesz. Már miért csak egy amerikai mese lehet ilyen, nem igaz? Különben is, egy ilyen csodatörténet pont olyan, mint amikor valaki a maga örömeire alapít egy falusi focicsapatot, amelynek nagy hirtelen új, kacsalábon forgó stadionja épül igen drága edzőcsarnokkal és mindehhez csak úgy dől az önzetlen támogatók pénze, amellyel országa csoda-gazdag csapatává válik. Ahogy az elnöke, aki meglepő módon a már említett kőgazdaggá lett magyar. Ebből is kiderül, a tollasodáshoz csak dolgoznak, takarékosnak kell lenni és máris összejön.

Vagy kell hozzá egy igaz barát.

2019. március 19.

Felfüggesztve

Tényleg nem vagyok közönyös, életünk számtalan mozzanata érdekel, de annak ellenére, hogy hetek óta ez a sajtó központi témája, engem mégis teljesen hidegen hagy. Természetesen arról az ezerszer felvetett kérdésről van szó, hogy vajon kizárják-e a magyar állampártot az európai pártcsaládjából, vagy sem.

Ma már tudjuk, nem zárták ki állampártunkat, hanem uniós pártbeli tagságát a maga kérésére is (?) felfüggesztették. Ha valaki nem érti, ne fektessen bele sok energiát, nem is érdemes megérteni. S bár az utcán egyik-másik, a politika iránt még nem teljesen apatikus ismerősöm a „hogya vagy, mi van veled” típusú kérdések után szóba hozta a kizárás lehetőségét, de arra már egyikük sem tudott válaszolni, hogy nekünk, a vidéki kisváros mellékutcájában élőknek miért is érdekes a magyar állampárt sorsa az említett szervezetben. A legtöbb, ami ebből kijött, hogy csökken állampártunk vezérének érdekérvényesítő képessége. Ettől persze az unió félmilliárd polgára még köszöni jól megvan, sőt, még jobban meglennének az izgága magyar politikus nélkül.

Szóval ez a felfüggesztés engem messzemenően hidegen hagy, olyannyira, hogy arra már nincs is igazán jó kifejezés. Nem így persze az, hogy mi van a magyar kórházakban, ahol a sok hiányzó orvos, nővér mellett már műtősgegek sincsenek és emiatt a műtétre előkészített, a műtőbe betolt beteget olykor szépen kitolják és hazaküldik, vagy hogy a szakrendeléseken, fogászatokon miért van több hónapos várólista és foglalkoztat az is, hogy milyenek a betegek gyógyulási kilátásai, életben maradási esélyei az orvos nélkül maradó településeken.

Tudom, hogy csúf tőlem, de az állampárt ügyénél az is sokkal jobban érdekel, hogy miért olyan a hazai oktatás, amilyen és miért nem a 21. század kihívásaira képezik ki a fiatalokat, vagy hogy miért kell már minden tizedik magyar gyerekeknek külföldön megszületnie. Az is jobban érdekel az állampárti blama helyett, hogy miért kerülnek mind rosszabb anyagi helyzetbe az egész életüket végigdolgozó emberek pár év nyugdíjas lét után, illetve hogy miért talál előbb magyar szobafestőt, villany- vagy gázszerelőt a német és osztrák polgár, mint a kalandvagyból itthon maradó. Szóval van itt elmélkedni való számtalan, az uniós pártcsalád belügyén kívül is.

Az már messzemenően jobban foglalkoztat, hogy az amúgy jól kiérdemelt uniós pofont akár arra is felhasználhatja az állampárt és hazánk egyszemélyi vezetője, hogy eltávolítson bennünket az unióból, bár köztudott, annak nagyvonalú támogatása nélkül hazánk igencsak szegényé válna.

Amúgy minden állampárti brüsszelezés, függetlenségi harc ellenére vagy éppen ezért idén januárban egy felmérés során a magyarok 85 százaléka (!) nyilatkozott úgy, hogy Magyarországnak az unióban a helye.

Ennyi talán elég is a felfüggesztésről.

2019. március 26.

Drónmadarak

Lassan ott tartunk, hogy akinek nincs egy csinos drónja, az megnézheti magát. Bár a világban még nagyon sokaknak nincs ilyen repülő jószáguk, a jövő a robotok és mesterséges intelligencia mellett egyértelműen e repülő alkalmatosságoké. Olyannyira, hogy van már olyan világceg, amely egyes helyekre drónokkal szállítja ki a neten megrendelt portékákat.

A drónok sok mindenre alkalmasak. Már most meg lehet velük ölni bárkit a magasból úgy, hogy az illető észre sem veszi, hogy meghalt, vagy rakétával kilőni egy-egy kijelölt célpontot, igaz ezeket többnyire a hadseregek teszik, de hát oly sok hasznos dolog került már át a haditechnikából a mindennapos használatba, hogy a drónok ilyen célú civil felhasználásában sem lehet kétségünk. De lehet velük természetfilmeket, légi felvételek is készíteni, vagy meglesni a meztelenül napozó szomszédasszonyt.

Egyes új-zélandi marha- és juhtenyésztők újabban kínai technológiájú drónokkal terelik állataikat. A kamerával felszerelt és kutyaugatást hallató távirányított repülő eszközök csak kiegészítők az ebek mellett, de ha én terelőkutya lennék Új-Zélandon, elkezdeném féltetni az állásomat. Meglehet, hamarosan a Hortobágyon is drónokkal tereltetik majd a juhokat a juhászok puli helyett, már ha előfordul még ilyen feladat a nagy magyar pusztaságban.

A pulik és pumik mellett szól a gépekkel szemben, hogy az utóbbiakat szeles és esős időben egyelőre nem tudják használni, ráadásul a drónok gyorsan lemerülnek, és szervizigényesek, szemben az okos és sokat bíró kutyákkal.

Hamarosan ezen is változatnak majd a gyártók, olyannyira, hogy már a drónok akkumulátorainak lemerülésére is van rész megoldás. Elkészült ugyanis az olyan robotrepülő prototípusa, amely ha a sok repkedés közben kezd fáradni, vagyis lemerülni az akkuja, a madarat utánozva megülhet egy párkányon, póznán, vagy vezetéken. A drónok egy új markoló mechanizmus segítségével a jövőben időnként megállhatnak munka közben, így nemcsak kevesebb energiát fogyasztanak, hanem stabilabbá is válik a repülésük, ezáltal pedig nagyobb hatótávolság is elérhető velük.

Az ember csak tátja a száját a naponta megjelenő csúcstechnológiás termékek láttán. Mindez nagyszerű mindaddig, amíg az életet könnyítik meg, de ha a robotok, mesterséges intelligenciák, vagy éppen a mind többre képes drónok átveszik az alkotó, munkát végző szerepet, rögvest megkérdőjeleződik az ember létének szükségessége.

Néhány évtizeden belül akár tízmilliárd ember is lakhatja majd egyidejűleg a Földet, és akkor e népek majd otthon ülnek és várják, hogy végezzen a takarító robot, beszélgetnek a mesterséges intelligenciákkal, és lesik, hogy hozza-e már ebédjüket a szolgáltató drónja. Állítólag a mai ötvenesek már élhetnek majd ebben a gépesített világban.

Csak el ne unják majd nagyon magukat.

2019. április 2.

Iskolazöltség

Nem sokáig volt részem benne, de évtizedekkel később is emlékszem az iskolában tízóraira kapott tejre, íze még mindig itt van a számban. Vagy inkább az agyamban.

Az iskolatej program múltja messzire nyúlik vissza, a neten fellelhető egyik adat szerint községi költséggel 1931-ben Orosháza óvodájában és elemi iskolájában indult ingyenes tejakció, míg a Wikipédia szerint a gyerekeknek először 1937-ben Makón szerveztek ingyenes tejakciót, amelyet tejtízórainak hívtak.

Az ingyenes, szervezett keretek között történő iskolai tejosztásnak többször is nekiugrottak az aktuális hatalmak, majd szüntették meg sokszor ugyanők. Legutóbb 2004. május 1-jén lépett érvénybe az iskolatej program újraindításáról szóló rendelet.

Azt azért érdemes megemlíteni, hogy akárhányszor is állították le a gyerekek ingyenes tejívását, azt sohasem a kisebb-nagyobb nebulók iránti utálat, sokkal inkább az állami költségvetés szűkössége váltotta ki. Sok pénz az oktatásra, gyermekélelmezésre bizonyára most sincs, elviszi az erre is szánható összegek jelentős részét az olyan fontos kiadások sokasága, mint a stadionépítések, a látványberuházások, a megállíthatatlanul áradó méregdrága gyűlöletkampányok egymásba érő sora, a tizenegy játékosból tíz külföldi légióst foglalkoztató labdarúgó klubok finanszírozása, a csókosok gazdagítása. A felsorolást mindenki folytatni tudja, már persze, ha politikai szimpátiája, beállítottsága ezt megengedi.

A már említett rendelet szerint a diákok tejének költségét a kormány állja, persze nem saját üvegsebéből, hanem az adófizetők pénzéből. Ehhez kap jövőre igen nagyvonalú támogatást hazánk, mégpedig a kormányzó hatalom által oly fennhangon szapult Brüsszeltől.

Mint kiderült, az Európai Unió 250 millió eurós programjának köszönhetően a tagállamok iskolásai a következő tanévben is tejet, gyümölcsöt és zöldséget kapnak annak érdekében, hogy körükben egészséges táplálkozási szokások honosodjanak meg. Hazánk e programban a legtöbbhez hozzájutó országok közé tartozik, mert az iskolagyümölcs- és iskolazöltségprogramot 1,2 milliárd, az iskolatejprogramot pedig 625 millió forintnyi euróval támogatja az unió. Ez pedig a gyümölcs és zöldség terén a kilencedik, míg a tej esetében a tizenkettedik legmagasabb összeg.

Szerencsére pártunk és államunk kökeményen állja a sarat a pénzével kérkedő szövetség bürokrataival szemben. Nyilván az adományt élvező diákokhoz is alig-alig juttatja majd el annak a hírét, hogy kinek a pénzén is esznek-isznak, azt meg végképp nem, hogy ez az unió talán mégsem az ördögtől való szerveződés. Mert ha ez mégiscsak kiderül, még az a csúfság is megeshet, hogy a végén ezek a gyerekek felnőve egy egyesült európai államok hívei lesznek.

Nem veszélytelen az uniós gyümölcs meg a tej.

2019. április 9.

Afromagyarok

Az Operaház huszonnyolc énekeséből tizenöten írták alá azt a nyilatkozatot, amelyben afroamerikainak vallják magukat.

Igen meglepett a hír, hiszen idehaza – természetesen nem kimondva, de félreérthetetlenül utalva rá – folyamatosan egyik-másik vallás, vagy rassz ellen hangolja az aktuális hatalom a magyar embereket. Sokan még ellenállnak, de az agymosás jellemzője, hogy elég csak nagy ártatlanul megnézni például egy állami hírtévés riportot és az ember észre sem veszi, hogy közben ordas idegengyűlölővé vált. Pedig eredetileg nem is volt szándékában.

A fent idézett hír alapja, hogy a Magyar Állami Operaház igazgatója George Gershwin világhírű műve, a Porgy és Bess előadása előtt a jogviták elkerülése érdekében szükségesnek látta e különös nyilatkozattételre kérni a művészeket. A mifelénk furcsának tűnő megnyilvánulást az váltotta ki, hogy a jogtulajdonos Ira Gershwin, a zeneszerző 1983-ban elhunyt testvére és a dalszövegek írója rendelkezése szerint csak fekete színészekkel szabad előadni a darabot. Amikor az Operaház megszerezte az előadás jogát, egy olyan szerződést kapott, amelyben nem szerepelt ez a kitétel. A tavalyi bemutatóból is volt már emiatt némi vita, az idei előtt ennek megelőzése okán kérte a darabban fellépő énekeseket az igazgató arra, hogy írják alá az említett nyilatkozatot.

Nyilván a mű előadási jogait birtokló testvér a szerző akaratát képviselte rendelkezésével, amely szerint csak akkor adható elő a darab, ha az összes előadóművész színes bőrű, vagy hogy politikailag korrektek legyünk, afroamerikai, afroeurópai, vagy afromagyar. Mint tudjuk, afroeurópai énekest akár még található is egy-két országgal arrébb az Operaház, de hogy afromagyar operaénekesek sora várná idehaza a felkérést, annak erősen kizárható a lehetősége.

Az ügy egyelőre jobbra-balra lötyög a magyar sajtóban, mint lavórban a víz és nem tudni, hogy hogyan is fog végül nyugvópontra jutni. Közben azért érdemes megemlíteni, hogy a nagyvilágban találni rá nem is egy példát, amikor valaki tiltakozásból egy, a børszíne, vallása, rassza miatt üldözött embercsoport tagjának vallja magát.

Ezúttal nem pont erről van szó. Pedig jobb hely lenne a világ, ha mind több közösség nyilvánulna meg ehhez hasonlóan. Például a szélsőségekre hajlamos pártok szimpatizánsai nyilatkozatban vállalhatnák, hogy ők egyúttal cigányok, zsidók, színes bőrűek, vagy arabok, az állampárt feltétlen hívei kinyilatkozathatnák, hogy ők tulajdonképpen liberálisok, esetleg baloldaliak, de mindenekelőtt demokraták. Az ellenségek barátoknak, a főnökök beosztottaknak, a magukat okosnak tartók meg butának vallhatnak magukat.

Ez utóbbihoz elég lenne csak megszólalniuk.

2019. április 16.

Nagylelkűség

Bolygónk, amióta csak ember él rajta, mindig is veszélyes hely volt. Nem volt ez másként akkor sem, amikor csak néhány ezren lézengtek rajta és most sem, amikor majd' nyolc-milliárdnyian próbálunk életben maradni, boldogulni a Földön. Az emberek egy részének mindig akadtak nehézségei, tragédia sújtotta őket, alig-alig tudták fenntartani magukat, míg a szerencsésebbeknek jobb sors jutott. Nekik – bár ez cseppet sem magától értetődő – segíteniük kell(ene) a bajbajutottakat.

Amióta anyagi helyzetem úgy-ahogy megengedi, segítem a rászorulókat. Ne vegye ezt tőlem senki sem dicsekvésnek, hiszen nem tekintem érdemnek, de támogattam már vörösiszap- és cunamikárosultakat, fogyatékkal élőket, gyermeksegítő alapítványokat, árvíz- és tűzkárosultakat, elszegényedett családokat, számtalan civilszervezet tevékenységét, kormánypolitika sújtotta rádiót, újságot, családom rászoruló tagját. Mindezt mindig a tekintélyes mértékű adókkal csökkentett jövedelmemből tettem, ahogy teszem napjainkban a kérkedésre aligha okot adó nyugdíjamból. Bizonyára sokan cselekszenek még ugyanígy és ez így is van rendjén.

Mindebből olvasóim is láthatják, nagyon is egyetértek a támogatásokkal. Igen nagy büszkeséggel tölt el a tudat például, hogy hazánk kormánya egy víztisztítómű és egy tartományi népesség-nyilvántartási rendszer létrehozását segítette a közeli Vietnámban, ahol további 60 millió euróból 500 ágyas onkológiai kórházat is épít. Ezek mellett az összességében 440 millió eurós segélyhitellel még más fontos beruházásokban is oroszánrészt vállal nagyvonalú hazánk.

Ugyancsak szép dolog, hogy 505 millió forintos adományt kap az aleppói Szent Lajos Kórház, a damaszkuszi Francia Kórház és az Olasz Kórház, 261 millió forintot az iraki Erbili Káld Katolikus Érsekség az Alkos-i iskola újjáépítésére, 320 millió forintot a Richárd Testvér Kongói Betegekért Alapítvány, 320 milliót a Szír Katolikus Egyház Moszuli Érseksége, és 320 milliót a Szír Ortodox Egyház Moszuli Érseksége. Újabb kétmilliárd forinttal támogatja hazánk kormánya két mexikói templom felújítását. És a sor még közel sem teljes.

Adományoz továbbá nemes kormányunk 5,1 milliárd forint Ugandának is, hogy a menekülőknél ne kelljen Európába vándorolniuk. S hogy a lényegét ne felejtsem: mintegy 20 milliárd forint adományt kapott már eddig kilenc határon túli labdarúgó akadémia. Naná, hogy minden összeg a mi adóbefizetéseinkből származott.

Nyilvánvalóan joggal osztogatja adóforintjainkat a kormány, hiszen itthon minden célra és feladatra, minden rászoruló magyar polgár megsegítésre bőségesen jut pénz.

Büszkeséggel tölthet el e segítőkészség mindannyiunkat, de még jobban örülnénk, ha az adakozók saját adózott jövedelmükből lennének nagylelkűek.

2019. április 23.

Túlkorosság

Szerencsés korban élek, mert ritkán ér hátrányos megkülönböztetés, vagyis diszkrimináció. Van persze ilyen, találkozunk is mindannyian nem is kevéssel, de azok beépültek mindennapi életünkbe és már jószerevel rájuk se rántunk, és vannak jó megkülönböztetések is, mint például a 65 éven felüliek ingyenes utazási lehetősége, vagy az influenzaoltás, amelyet sokan ugyancsak ingyen kaphatnak meg.

Hozzá kell tennem, hogy a magyarság azon tagjai közé tartozom, akik nem kis szerencséivel emberhez méltó életet élhettek az elmúlt közel egy évszázadban. Sok honfitársunknak ez sokáig nem adatott meg, mert hol a múlt század harmincas, negyvenes éveiben államilag gyakorolt, százezrek bőrére menő brutális megkülönböztetés, később a német származás, a kulák család kísértő árnya, az üldözött politikai beállítottság, vallásosság, netán egy nem túl közkedvelt kisebbséghez tartozás okán volt kénytelen elszenvadni nyilvánvaló, vagy csak úgy, suba alatt kifejtett diszkriminációt. Az utóbbiak helyzete mára még tovább romlott.

Hogy visszatérjek eredeti gondolatmenetemhez, a minap szembesültem egy, a korosztályomat érintő diszkriminációval és bár bosszantott, csak legyintettem rá, de aztán szép lassan berágta magát az agyamba, a bőröm alá. Történt ugyanis, hogy a számlámat kezelő bankomnál a bankkártyámhoz kiegészítő utasbiztosítást akartam kötni. Nem nagy ügy, pár perces eljárás és egy évig van egy biztosításom a nem várt idegenbeli bajok esetére.

A bank munkatársa, akivel a csevegő felületen végigvettük a lehetőségeket, igen tisztességesen tájékoztatott minden fontos ismeretről. A tájékoztatója végén miután arra kértem, hogy kössük meg a biztosítást, néhány személyes adatot kívánt egyeztetni. Amikor a koromra került a sor és kiderült, hogy betöltöttem a 70. életévemet, sajnálattal közölte, hogy rám már nem vonatkozik ez a lehetőség, vagyis túlkoros vagyok. Na ez fáj!

Elgondolkodtam ezen a diszkrimináción. Vajon az előbb oktan módon nyugdíjba zavart, majd a mind fenyegetőbb orvos- és pedagógushiány miatt visszacsalogatott, szép számmal hetven felett dolgozó doktorokat, tanárokat hányszor különböztetik meg hátrányosan koruk miatt, holott létük munkájuk az ország számára elengedhetetlen.

Különösen a fejlett államokra jellemző, hogy az emberek hosszabb ideig élnek, mint elődeik, a fiatalok pedig meg nemigen akarnak nagy családot, emiatt előregszenek a társadalmak. Ezt az állapotot nem kellene feltétlenül tragédiaként megélni, hiszen a javakorabeli hölgyek és urak igen komoly élet- és szakmai tapasztalattal rendelkeznek, őket koruk miatt lenézni, leírni, diszkriminálni minősíthetetlen cselekedet, még ha biztosításuk esetleg nagyobb egészségügyi kockázattal is jár.

Kortársaim nevében is mondom: meg vagyok sértve.

2019. április 30.

Egy kis depresszió

A huszonnyolc éves fiatalasszony két éves gyönyörű leánygyermekét cserbenhagyva megölte magát. Szülés utáni depresszió volt a borzalmas cselekedet indítéka, legalábbis így szól a szakvélemény, de azért ezt olyan nagyon biztosra nem lehet venni. A tehetséges, magas végzettségű, csinos fiatalasszony nem küzdött anyagi gondokkal, szerették a munkahelyén és állítólag még élettársával sem voltak többször vitái, mint általában a párkapcsolatokban.

A család persze vigasztalhatatlan, a leányka nem érti, hova tűnt a mamája, az elhunyt édesanyja pedig képtelen felfogni a történeteket, kimondatlanul is a tragédiában teljességgel vétlen kicsit okolja, lánya halála óta rá sem tud nézni unokájára.

Van, aki azt mondja, hogy a mentális betegségek éppúgy gyógyíthatók, mint a test bajai, ha valakinek pszichés problémái adódnak, vagy éppen tüdőgyulladást kap, egyaránt megkaphatja a szakember segítségét. Mégis a mentális bajok nehezebben feltárhatók, nem jelzi a kórt láz, megváltozott laboreredmény, EKG. Ráadásul míg az említett tüdőgyulladást még az orvoslásban járatlan családtagok is képesek úgy-ahogy felismerni, vagy legalábbis a tünetek miatt orvost hívni, a lélek megbetegedése közel sem egyértelmű a külvilág számára. Mert amíg a láz csillapítható, addig az elhatalmasodó depresszió, hogy még ennél is súlyosabb mentális betegségeket ne is említsek, már nem csak kellemetlen a családnak, munkatársaknak, de idegessé is teszi őket és általában nem váltja ki belőlük az együttérzést, a segíteni akarást.

Hazánk mindig is élenjáró volt az öngyilkosságok számában, s bár csökkenő tendenciát mutatnak a számok, egy 2016-ban az Egészségügyi Világszervezet, a WHO által publikált elemzés szerint nemzetközi összehasonlításban is rossz a helyzetünk e téren. A szervezet szerint Európában hazánknál csupán Litvániának rosszabbak az öngyilkossági mutatói. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2016-ban 1317 férfi és 446 nő halt meg önkeze által és feltűnő a statisztikában az is, hogy jó ideje háromszor annyi férfi, mint nő látja ezt a végső megoldást kivezető útként a mind kibírhatatlanabbnak érzett sorsából.

A legtöbb öngyilkosságot fontolgató ember előzetesen küld jeleket, hallat segélykiáltásokat, amelyeket talán a szakemberek megértenének, de a mindennapi életben agyonhajszolt, sok gonddal küzdő, a megélhetésért harcoló családtagok nemigen figyelnek fel ezekre. Ráadásul, ha szakember segítségét kérik, akkor ebben a mentálisan bajban lévőnek is együtt kell működnie, ellenkező esetben már csak meglehetősen kemény eljárás után kerülhet az illető egy szakorvos kezébe, amelynek kezdeményezését a legtöbb család nem vállalja fel.

Gondoljuk végig, hova vezethetnek a mentális bajok és ne legyintsünk rá, hogy az csak egy kis depresszió.

2019. május 7.

Mindennapi zacskóink

Az eladó könnyű kézzel nyúl a műanyag zacskó után, gyorsan elrejt benne a vásárolt terméket, a vásárló meg elégedetten indul kifelé az üzletből. Mindannyian nap mint nap átélhetjük e jelenetsort, sőt, ha nem kapunk műanyag zacskót, hát hiányérzetünk támad és elégedetlenkedünk is miatta. Pedig a felmérésünk szerint egy-egy ilyen zacskót átlagosan húsz percig használunk csak, mielőtt az szemétté lényegülne át. Vannak természetesen utólagos felhasználási módjai is a műanyag zacskóknak, kiválóan lehet például kibélelni velük a konyhai szemetesünket, hogy aztán ha megtelnek, mégiscsak szemétté váljanak.

Korunk egyik nagy problémája a csak évszázadok alatt lebomló műanyagok hihetetlen mennyisége, amelyek minden lehetséges természetes helyet elszennyeznek. Hitelesnek és hihetőnek tűnő adatként olvasható a világhálón, hogy másodpercenként (!) mintegy 160 ezer műanyag zacskót gyártanak a világon és minden percben egy teherautónyi – természetesen nem csak zacskókból álló – műanyag szemét kerül az óceánokba.

Világszerte egyre több országban foglalkoznak már e gondolddal, csak az elmúlt pár évben hatvannál is több ország és száznál több város korlátozta a műanyag zacskók forgalmazását. Sajnos hazánk nem éppen példamutató e téren, hiszen tavaly novemberben „nem nyerte el a kormány tetszését” a műanyagszennyezés korlátozása érdekében készült és beterjesztett termékdíjtörvény-módosítási tervezet. Ne törjünk még pálcát a kormány fölött, lehet hogy valami jobbat találnak majd ki helyette, de a lassú munkához, mint tudjuk, idő kell.

Mindez azért sem mindegy, mert a legfrissebb kutatások szerint a hazai folyók, a Duna és a Tisza is mikroműanyag-részecskékkel szennyezettek, még nagyobb baj, hogy a műanyag darabok már megtalálhatóak a csapvízben és a palackozott vizekben, bekerülnek a táplálékláncba is, ezzel ma még alig felbecsülhető veszélyt előidézve. A műanyag modern kori életünk mindennapi része, aligha tudnánk a legtöbb tömeggyártású terméknel mással helyettesíteni, éppen ezért kellene azoknál az egyszer használatos tárgyaknál mellőzni, amelyek nélkül még könnyen boldogulnánk.

Magyarországon 2015-ben több mint 1,6 millió tonna műanyagot gyártottak, míg a műanyaggyártás világszinten elérte a 300 millió tonnát és nemigen hihető, hogy azóta csökkent volna a mennyisége. Ugyanakkor az évente előállított sok millió tonna műanyag csak mintegy 10 százalékát hasznosítják újra, a többi hulladék, a becslések szerint ebből pedig évi több százezer tonnányi kerül a szeméttelpekre vagy a kazánokba, de ezzel is a környezetünket szennyezik.

Az emberek száma a Földön rohamléptekben növekszik, és lehet, hogy éppen a műanyag lesz a vesztünk. Ha nem születnek hathatós intézkedések, nemes egyszerűséggel belefulladásunk majd a műanyag hulladékba.

2019. május 14.

Erős emberek

Az emberek többsége hajlamos saját sorsát, életét nehéznek tartani, panaszkodnak is, ha erre alkalmuk adódik és nyilván sokszor igazuk is van. Mert ki az, akinek ne lennének anyagi, munkahelyi, társas-kapcsolatbeli nehézségei, vagy éppen ne lennének kellemetlen, fájó nyavalyái? Bizonyára majd' mindannyian találunk életünkben olyan nehézséget, bajt, amelyet kibírhatatlannak tartunk. Persze, hogy tudjuk: a világ tele van nyomorgó, gyógyíthatatlan beteg, tragédiák sorát elszenvedett emberrel, de mégis mindenkinek leginkább a maga baja fáj, még ha az kisebb is, mint a másoké.

Napi gyaloglásaimhoz a telefonomra letöltött hangoskönyvek egyikében egy olyan író művével találkoztam a minap, aki portrékötete készítése előtt már több mint tíz esztendeje elvesztette látását. Az szerző olyan emberekkel készített interjúkat, írt róluk portrét, akik valamilyen fogyatékkal kényszerülnek élni, de sorsuknak nem adták meg magukat, hanem elkezdtek sportolni és a sportban kiteljesedtek, komoly sikereket értek el.

A jól látó, halló, mindegyik végtagjukat mozgatni képes emberek fel sem tudják fogni, hogy miféle akadályokat kell leküzdenie akár csak egy pohár víz eléréséhez is egy érzékszervi, mozgásszervi, vagy mentális problémákkal küszködő embertársunknak, vagy milyen az élete a szervátültetteknek. E könyvben azok az emberek beszélnek helyzetükről, mindennapjaikról, akiknek sokszor megalázás, lenézés, bántás, kiközösítés a sorsuk és sűrűn tapasztalják az érzéketlenséget másságuk okán.

Sétálok a csendes utcákon, körülöttem éppen kirobbant a tavasz, finom a levegő, simogatóan langyos a szél és hallgatom azokat az emberi tragédiákat, amelyek bármelyikünkkel megtörténhetnek. A nagyreményű diák esetét, aki fel akart ugrani a már mozgó vonatra és hebehurgyaságát egyik lába bánta, ahogy álmait is a vonatkerekek gyúrték maguk alá, a teljesen ép és tehetséges ifjú hölgy esetét, aki egyszer csak kezdett megvakulni, a süketen született és emiatt ezer veszéllyel, közömbösséggel találkozó, de lélekben az átlagnál erősebb asszony történetét, a vesetranszplantációra váró, kétnaponta sok órát dialízissel töltő, életét már-már feladó férfi újrakezdését és még sok hasonló sorsú ember küzdelmét, akik felvették a kesztyűt az élet kihívásaival, végzetükkel szemben.

Bevallom, eleinte lehangolónak éreztem, nem is akartam végighallgatni a sok bajt, kínlódást, küzdelmet, de olyan erőt, optimizmust sugároznak a történetek, hogy felkeltették kíváncsiságomat. Jó lenne, ha tudnának ezekről az emberekről azok is, akik ha fel nem is lökik, de közönyösen elmennek egy vak, mozgásában korlátozott, nehezen beszélő, vagy súlyos beteg ember mellett és segítség helyett inkább elfordítják a fejüket.

Mert a sors egy számukra nem túl szép napon talán éppen rájuk haragszik majd meg.

2019. május 21.

Mínusz öt év

Miközben a magyar kormány hazánk legfontosabb feladatának az iszlámhívők már jószerevel nem is létező migrációjának visszaszorítását tekinti, addig a lakosság minden felmérés szerint egyértelműen az egészségügy mind rosszabb állapotát tartja a legnagyobb bajnak.

Valóban eredményes a kormányzati népbuató taktika, el is takarja szemünk elől aényt, hogy „nincs hova hátrálni az állami egészségüggyel”. Ez a megállapítás hangzott el ugyanis a minap a magyar egészségügy helyzetét nemzetközi összehasonlításban vizsgáló tanulmány bemutatásakor, ahol az is kiderült, hogy nincs olyan terület, ahol ne a mezőny sereghajtói közé tartozna Magyarország.

Aki végignézi az adatok sorát és addig még nem érezte rosszul magát, a tényektől biztosan felmegy a vérnyomása. Pedig nem árt vigyázni mindenkinek magára, mert a hazai alapellátásban, szakrendeléseken, vagy kórházakban folyamatosan romlik a helyzet, mind kisebb az esély az időben megkezdődő gyógyításra, gyógyulásra. Jól érzékelhető a kormányzat törekvése, hogy akit lehet, átereljen a magángyógyászat felé, pedig a legtöbben nem tudják megfizetni a vizsgálatok, kezeléseik árát. Ahogy a tanulmány készítői is írták, az egészségügyi költsésein belüli 30 százalékos arányt meghaladó magánkiadások egyéni tragédiákhoz és rengeteg járulékos költséghez vezetnek.

Hiba lenne az egykor viszonylag jól működő magyar egészségügy pusztulását teljesen a jelenlegi hatalom nyakába varrni – van sara benne jócskán, ez nem is vitás –, mert a rendszerváltás után valamennyi kormányzat igyekezett elodázni a sürgető reformokat. Nem csoda, ha tartanak tőle, hiszen egy olyan hatalmas, szinte átláthatatlan szervezet üzemeltetéséről van szó, amelyben nem lehet csak néhány módosítást végrehajtani, ahhoz hogy minden jól működjön, alapjaiban kellene átalakítani az egész rendszert.

Erre persze várhatunk, előbb lesz újra világszínvonalú a magyar foci, mint rend a magyar egészségügyben, bár az előzőre is döreség nagyobb tétet feltenni. Így aztán maradnak a szomorú tények, például, hogy a születéskor várható élettartamunk öt évvel marad el az uniós átlagtól, vagy hogy a 15 (!) évesnél idősebb lakosság 59 százaléka szenved tartós betegségben, ahogy a kiugróan rossz halálozási statisztikánk sem újdonság.

Az is kiderült, hogy az állam reálértéken 2016-ban kevesebbet járult hozzá az egészségügy fenntartásához, mint 2003-ban, a bruttó hazai össztermék, a GDP messze kisebb részét fordítja a kormányzat az egészségügyre, mint az uniós átlag. Ezzel összefüggésben a lakosság számára egyre nagyobb terhet jelent az egészségének fenntartása, vagy a betegsége gyógyítása.

Vajon öt évvel rövidebb életünkkel és sokévnnyi hiányzó egészségünkkel ki fog velünk elszámolni?

2019. május 28.

Merre tovább?

Pár hétig minden híradást az európai parlamenti választások uraltak, joggal, hiszen közel sem mindegy, hogy kik lesznek Európa új választott vezetői és ők milyen irányba próbálják kormányozni a ma még 28 tagú szövetséget. A legtöbb országban az uniós választás belpolitikai erőfelmérés is volt, helyenként komoly átrendeződést is okozott az erőviszonyokban.

Idehaza semmi különös nem történt, az lett a végeredmény, amit előre lehetett tudni. Nyert az a párt, amelyiknek ellenfeleitől eltérően korlátlanul állt rendelkezésére nyilvánosság, pénz és hatalom, emellett a kampányában a legegyszerűbb eszközhöz nyúlt, a már jól bevált módon ismét az emberek félelmét korbácsolta fel egy idehaza nem is létező ellenséggel szemben. Olyan versenyként jellemezhetjük ezt a pártok között, mintha egy speciális evezős versenyen a részvevő csapatoknak egy folyón kellett volna evezniük két kilométert és aki a leggyorsabban teszi meg a távot az a győztes. Igen ám, de az egyik csapatnak a gyorsfolyású folyón lefelé, az összes többinek árral felfelé kellett haladnia. Lehet kétséges egy ilyen verseny kimenetele?

Azt, hogy milyen Európában élünk majd a következő uniós választási ciklusban, ma még nem tudjuk. Mert miközben idehaza még mindig a migránsok az első számú közellenségek, addig a kontinensbeli szövetségeseink mindinkább felfedezik a valódi kihívásokat. Úgymint a klímaváltozást, a gazdasági problémákat, a kiújult hidegháborút, a közel-keleti és más háborús veszélyeket, a közös ügyészség, határvédelem, és hadsereg szükségességét, a lopakodó diktatúrák tényérésének visszaszorítását, vagyis az egyre inkább egységesedő, egyesülő Európa valóban megoldandó feladatait.

Mifelénk pedig eközben néhány hatalomba dermedt, emiatt személyiségében torzult politikus nem átgondolja például a klímaváltozás tényét megkérdőjelezni, vagy legalábbis súlyát kicsinyíteni a migrációval szemben, ha már a nagy Amerika első embere is ezt teszi. Pedig, ha valamit nagyon is komolyan kellene e derék embereknek venniük, az a légkör felmelegedése. Nekik az ez elleni harc élére kellene állniuk, már ha valóban fontos számukra gyermekeink jövője és nem csak a kormányzati plakátokra szánt, jól hangzó szlogenként képzelik el ennek tartalmát. Nincs ez másként a közös valutával, ügyészséggel, határvédelemmel és sok más hasonlóan fontos szakterülettel sem. Ezeknek is lehetnének szószólói, nem pedig akadályozói.

Tudom, hogy a politikusok életében többnyire csak az a fontos, ami hatalomban tartja őket, de mindenképpen szégyen rájuk nézve, ha tehetnének valamit is a jövő élhetősége érdekében, de pillanatnyi érdekeik miatt oly sok, Magyarországot rettenetes bajokba sodró elődjükhöz hasonlóan rossz útra terelik az országot.

Szerencsénk lesz, ha nevüket az utókor egyszerűen csak elfelejti és nem átkozva emlegeti majd.

2019. június 4.

Műhús

A globális felmelegedés az ember és az élővilág számára előbb-utóbb alig kibírható változásokat idéz elő a bolygónkon. Ott tartunk, hogy ha ma mindent megtennénk annak érdekében, hogy holnaptól ne növekedjék ennek üteme, akkor is már csak évszázadok, vagy akár évezredek alatt visszafordíthatóvá tettük a Föld éghajlatát. Ennek számtalan oka van, ilyen a túlnépesedés, a felelőtlen pazarlás, az ipar és mezőgazdaság által pusztító mennyiségben kibocsátott káros anyagok, a mértéktelenül növekvő húsfogyasztás. Ez utóbbira jellemző, hogy ha a következő évtizedekben is ilyen lendületesen növekszik az élő állatokból származó hús iránti igény, akkor véglegesen tönkretesszük a bolygót.

Sok ország laboratóriumaiban kísérleteznek az igazira megtévesztésig hasonlító műhússal, amelyek kiválthatnák az élő állatok húsát. Az élőállattartással ugyanis az a baj, hogy egyes fajok, például a marhák bőfőgése, szellentése miatt hatalmas az általuk kibocsátott és a légkörbe kerülő üvegházhatású metán és szén-dioxid gázok mennyisége. Persze a húsevők, akik a mindinkább húst enni akaró kínaiak és indiaiak tömegével gyarapodik, nehezen veszik tudomásul, hogy műhússal etessék őket, amikor végre az igazi húst is meg tudnák venni. Pedig a műhús egyik fajtáját élő állatokból vett sejtekből állítják elő míg a másik verziója növényi alapú.

A műhús előállítása ma még igen drága, de a kísérleti laborokból már eljutott az éttermek kínálatáig, és tehetős befektetők dollárszázmilliókat fektetnek a technológia fejlesztésébe, mert ebben látják a jövő egyik hatalmas üzletét. Nem véletlen az igyekezetük, mert egy a Science-ben publikált felmérés szerint az elmúlt ötven évben megduplázódott világszerte a húsfogyasztás mértéke. 1961-ben még átlagosan 23 kg húst evett meg egy ember egy év alatt, 2014-ben viszont már 43 kilót. A kutatók szerint 2050-re további akár 70 százalékkal is emelkedhet a hús iránti kereslet.

Növekvő húsigényünk miatt az állattenyésztés melléktermékei fokozódóan szennyezik az ivóvizet, aminek felét már így is a húsukért tartott állatoknak termesztett takarmánynövények öntözésére használják fel. Még a legvérmesebb húsfogyasztóknak is be kell látniuk, hogyha azt szeretnék, hogy gyerekeik, unokáik legalább egy valamennyire lakható bolygón élhessenek valamit tenni kell e téren is. Például műhúsrá kell majd áttérnünk, már ha az megfizethetővé válik. A tömeggyártással nyilvánvalóan azzá is lesz, mégpedig hamarosan.

S, hogy el ne tévedjünk a való világban, jó ha tudjuk, a szupermarketek polcain magukat csábítóan kínáló hústermékek szinte mindegyike már ma is többféle „műanyagot” tartalmaz, még ha az eledel alapja állati eredetű is.

Ideje hát hozzászoknunk a műhús gondolatához, már ha élni akarunk még egy darabig a Föld nevű bolygón.

2019. június 11.

Mi újság?

A magyar társadalmat oly sok más tényező mellett az is két ellentétes táborra osztja, hogy ki érdeklődik még a hazai közélet és az ezekről szóló hírek iránt, illetve ki az, aki minderre fittyet hány és abszolút közönyös az iránt, amit híreknek nevezünk. A hírek alatt nem a közösségi oldalak álhíreit, és a hangzatos bulvárírásokat értem, hanem mindazokat az ellenőrzött információkat, amelyek sorsunkról, életünkről, a nagyvilág történéseiről szólnak.

Azt a hírfogyasztók már jó ideje tapasztalják, hogy vannak az igazi hírek, a manipulált, bár valamennyi valóságtartalommal még bíró, de erősen csúsztató – nevezzük így – félhírek és vannak az álhírek, a fake news amellyel egyre több állam kormányzata, kormány-, vagy állampártja és az általuk közpénzen kézből etetett sajtójuk él. Idehaza egy-két kivétellel jószerevével az összes komoly nézettségű, hallgatottságú, vagy olvasótáborral rendelkező médium a kormány kézi vezérlése alatt működik, emiatt meglehetősen macerássá vált a valódi tartalommal bíró, nem agy mosás jellegű információk megszerzése. Sokan emiatt megadva magukat az általuk befolyásolhatatlan történéseknek, átálltak a nem hírfogyasztók mind szélesebb táborába.

Mindezt igazolja a minap közzétett, a Magyarországnak külön fejezetet szentelő oxfordi egyetem médiaelemző intézetének legújabb Reuters Institute Digital News Report című éves tanulmánya. Ez nem kevesebbet állít, minthogy a Közép-Európai Sajtó és Média Alapítvánnyal (KESMA) és az állami hirdetések elosztásával még szorosabb kontroll alá vonta a kormány idehaza a médiapiacot és emiatt a lakosság jelentős részéhez nem jutnak el kritikus információk.

Talán nem árt emlékezni, hogy hány médium – napilap, tévé, rádióadó – szűnt meg a jelenlegi kormányzat igénye alapján. Igaz, szinte minden esetben gazdasági tényezőkkel indokolták ezeket, de ha csak úgy működhetne idehaza tévé, rádió, vagy újság, hogy abból élhet, amennyit megkeres, aligha lennének nyomtatott lapok, még inkább kisebb tévé- és rádiócsatornák. S miután azt is felmérték, hogy hány médium szorul a lakosság támogatására és hányan hajlandóak mifelénk fizetni a tartalomért (kevesen, de ezzel aligha mondok újdonságot), kiderült, hogy a vizsgált 38 ország közül 28 százalékkal Magyarországon az egyik legalacsonyabb a média iránti bizalom.

Mindez nem csak azért sajnálatos, mert az ember már nem is tudja, hogy amit hall, olvas, vagy amit a szájába rágnak igaz-e, vagy sem, hanem azért is, mert így végképp kiszolgáltatottá válik az egész társadalom egy érdekcsoportnak. Ez pedig sérülékennyé, veszélyeztetetté teszi az egyes embereket, még ha ők mindezt hitből, elkötelezettségből, kényelemből nem is akarják tudomásul venni.

Örök igazság, hogy sohasem vezet jóra, ha valahol a hír már nem szent, a vélemény meg nem szabad.

2019. június 18.

Egy Föld nekünk nem elég

– Most élek, nem érdekel engem, hogy mi lesz ötven év múlva!

Sokan gondolkodnak így, mégpedig zömében kényszerből, hiszen egy adott társadalmi környezetbe születtek, abban nőttek fel, lettek dolgozók, fogyasztók, élnek olyan életet, amelynek feltételeit nemzeti és globális rendszerek szabályoznak, irányítanak. Érthetően nem foglalkoznak sokat azzal a ténnyel, hogy életmódjuk árt-e a Földnek, vagyis, hogy mekkora az ökológiai lábnyomuk.

Az ökológiai lábnyom fogalma azt fejezi ki, hogy adott technológiai fejlettség mellett az emberi társadalomnak mekkora földterületre és vízre van szüksége önmaga fenntartásához és az általa termelt hulladék elhelyezéséhez. Szépen növvő ökológiai lábnyomunkra emlékeztet a túlfogyasztás napja, amely a világon mind gyorsabban érkezik el. Mi magyarok meglehetősen élen járunk a túlfogyasztásban, a Természetvédelmi Világalap minap napvilágot látott közleménye szerint, ha a világon mindenki úgy élne, mint a magyarok, akkor az emberiség fogyasztása június 14-én lépte volna át azt a szintet, amelyet a Föld egy év alatt képes újratermelni és több mint 2,2 bolygóra lenne szükség ahhoz, hogy a természeti erőforrások fedezni tudják az emberiség igényeit.

Nyilvánvalóan a Föld nyolcmilliárdhoz közelítő emberi népességének legtöbb tagja is sokat tehetne a túlfogyasztás elkerülése érdekében, bár ez aligha áll érdekében. Az emberek többnyire ott akarnak boldogulni, ahova a sorsuk szólította őket, azoknak a fogyasztói szokásoknak felelnek meg, amelyek az ipar, mezőgazdaság, kereskedelem szempontjait tartják szem előtt és amelyek igen keveset foglalkoznak azzal, hogy hogyan hat a túlfogyasztás a bolygóra, a következő nemzedékek életére. Igen elszántnak kell lennie egy jóléti társadalomban annak, aki ellenáll a fogyasztást ösztönző reklámoknak, akit nem csábít az áruházak termékektől roskadozó polcainak látványa, nem készlet szerzésre a környezetében élők gyarapodása.

Hazánk esetében a legnagyobb környezetterhelést az energiafogyasztás jelenti, amelynek döntő részét fosszilis energiahordozók biztosítják és az ország lábnyomának közel kétharmadát teszik ki, továbbá az élelmezés a haszonállatok tartása miatt, amely az ország lábnyomának ötödéért felelős.

A Global Footprint Network adatai szerint idén Magyarország június 14-én érte el a túlfogyasztás napját, hat nappal korábban, mint tavaly. A világ ugyanezt augusztus 1-jén éri majd el. A bolygó veszélyeztetettségét mutatja, hogy míg 1970-ben még december 23-áig voltak elegendőek a Föld erőforrásai, addig 1997-ben már szeptemberre elfogytak, most meg majd augusztus elejére. A megoldás cseppet sem egyszerű: a változáshoz világszerte egységes akaratra, okos törvényekre, gyökeresen megváltozó gazdasági szemléletre lenne szükség.

Mindezek esélyeit mérlegelve kimondhatjuk: a Föld elveszett.

2019. június 25.

Dilemma

Áll a tisztességben megőszült, hatvanöt körüli úriasszony a szupermarket egyik polca előtt, amelyen naptejek sorakoznak szépen egymás mellett és élete párja érdeklődő tekintetétől kísérvé próbálgatja sorra az egyes szereket, szétkenve magán a számára szimpatikusakat.

A nyugdíjas nyugati házaspár, egykor idegenbe szakadt honfitársaink nyaranta a közkedvelt üdülőhelyen töltik napjaikat. Csendesek, nemigen zavarnak senkit sem, kertjüket rendben tartják. Nyilván, gondolja az ember, megtanulták a nyugati életvitelt, betartják a szabályokat és csak a maguk dolgával törődnek. Aztán az egyik napfényes hajnalon az asszony hálóingben, nagy csendben kiosont a kertjükből, gyorsan körbenézett és egy szeméttel degeszre tömött, méretes nejlonzacskót dobott a szomszéd kukájába, majd egy újabb gyors körültekintés után, mint aki tudja, hogy jól végezte dolgát, visszaindult saját birtokukra.

Naponta esnek meg hasonlóan kicsinyes, nem éppen világrengető események, szinte mindenkinek vannak hasonló történetei. Nagy ügy, mondhatnánk, nem sérült meg senki sem, a kár is elenyésző, meg amúgy is a szomszéd kukája félig sem volt tele, a megbontott naptej kára – ha ugyan észreveszi majd az azt megvenni akaró vásárló és szóvá teszi – meg amúgy is a magát véresre kereső multit sújtja, szóval mintha nem történt volna semmi sem. Mindezeket az ügyletek véletlen szemtanúi is gyorsan feledhetnék, ha nem lenne ott a feszítő erkölcsi kérdés: vajon mit kellene ilyen esetben tenni? Szólni a tisztességben (?) megőszült hölgynek, hogy ne lopjon, vagy megkérdezni a hálóinges asszonyt, hogy miért nem fizeti be a szemétszállítás díját, teszi ki a maga kukáját a kapuja elé, ahogy azt más törvénytisztelő polgárok teszik?

Közismert Babits Mihály Jónás könyvének örökbecsű sora, amely szerint vétkesek közt cinkos, aki néma. E gondolat felveti annak kérdését, hogy tenni kell-e az ellen, ami helytelen és ha valaki tesz, mi lesz a jutalma, vagy még inkább büntetése? Az emberek zöme – nem okolhatóan emiatt, hiszen a temetők is a tegnapi hősökkel vannak tele – inkább hallgat, mert felesleges ellenségeket szerezni, gyűlnek azok szép számmal maguktól is. Aztán meg mit is lehet elérni azzal, ha szóvá tesszük, hogy az illető tisztességben megőszült úriasszony miért ügyeskedik a multi boltjában, vagy hogy a nyaraló hálóinges asszony miért nem a saját kukájába hajigálja a szemetét? Valószínűleg a helyesen eljáróra förmednének, hogy mit üti bele az orrát más dolgába, esetleg trágár kifejezések özönét zúdítanak rá, vagy parázs veszekedésé durvulna a jó szándékú megjegyzés.

Valahogy így vagyunk a világunkban tapasztalható, az említetteknel nagyságrendekkel nagyobb lopásokkal, szemét ügyekkel is. Jobbnak érezzük, ha hallgatunk, abból nemigen lehet bajunk.

Ebben tévedünk, de hatalmasat.

2019. július 2.

Füles

– Ne csináld, mert kapsz egy pofont!

Megkockáztatom, alig van olyan család, amelyikben legalább egyszer ne hangzott volna el a fenti, vagy ehhez hasonló mondat. Mert minden szülő tudja, vannak a gyermeknevelésnek olyan pillanatai, amikor elfognak az észérvek, csődöt mondanak a soha nem tanult, csak innen-onnan összecsipegetett pedagógiai módszerek és a megátalkodott kölökkal szemben nem marad már más eszköz, mint a verés. Ez persze megmaradhat csupán fenyegetés szintjén, de akkor a hatása igen gyorsan egyenlővé válik a nullával.

A közelmúltban az egyik vidéki város nem éppen kormánybarát polgármestere azt találta mondani az egyik rádióinterjúban, hogy ő a gyereknevelésben a testi fenytést is szükségesnek érzi, bár hangsúlyozta, hogy a gyerekek bántalmazása elfogadhatatlan számára. A hibázására váró kormánypropaganda-gépezet erre azonnal beindult és jól elverték a port a gyerekeket testileg fenytíteni akaró politikuson.

Tudom, hogy most sokak szemében népszerűtlen leszek, de szerintem is van helye a nem dühből, hirtelen felindulásból, hanem figyelmeztetésként adott, inkább csak jelzésértékű szülői nyaklevesnek, fenékre verésnek, kézre csapásnak. S mielőtt felháborodott tiltakozások tömegével árasztanának el, felhívom a „csak” lelki kényszerítéssel, szobafogsággal, eltiltásokkal és más hasonlóan kifinomult pedagógiai eszközökkel nevelők figyelmét arra, hogy az állatvilágban – amelynek ha tetszik, ha nem, tagjai vagyunk – például egy anyaoroszlán, vagy a saját házunkban élő kutyaanya amellett, hogy igen nagy türelemmel viseli kölykei játszadozását a farkával, vagy füleivel, de amikor egy csemete átlépi a szabad és nem szabad határát, először morgással, majd könnyed fülessel, lökéssel, esetleg egy kicsit erőteljesebb mancschapással, harapással teszi helyre a renitens ifjút.

Mifelénk nagy valószínűséggel már csak az idősebbeknek rémlik Anton Szemjonovics Makarenko neve, vélhetően nekik is inkább csak a makarenkói pofon kifejezés miatt. Nos, Makarenko híres pofonja az 1920-ban még javában zajló szovjet polgárháború idején csattant el először és amelyet ő *Az új ember kovácsa* című könyvében írt le. Nyilván a mi száz évvel későbbi világunk köszönőviszonyban sincs Makarenko világával, de a pedagógus saját pályafutása során tanulta meg, van olyan pillanat egy fiatal nevelésében, amikor a kellő időben adott pofon egy egész életet változtathat meg, mégpedig a helyes irányba. És ez ma sincs másként.

Mielőtt megköveznének kijelentem, egykori pedagógusként és gyakorló szülőként is elítélem a gyermekbántalmazást, de ajánlom mindenkinek figyelmébe azt is, hogy a bántalmazás és az időnként alkalmazott nevelőcélzatú fizikai erő között hatalmas a különbség.

Ahogy az álszent felháborodás és az otthon, zárt ajtók mögött lezavart füles között is.

2019. július 9.

A köz szolgái

Az ezredforduló táján hozta létre az akkori kormányzat az okmányirodai rendszert, amelynek segítségével egy városban, településen, vagy annak környezetében az önkormányzat által működtetett irodában intézhette sokféle ügyét a polgár. Ezt fejelte meg egy évtizeddel később az új kormány az egyablakos ügyintézési rendszerrel, a kormányablakok létrehozásával, amely intézmény lehetővé teszi, hogy az ügyfelek egy helyen intézzék hivatalos ügyeik zömét, sőt egy-két ügy kivételével az ország bármelyik kormányablakát is igénybe vehetik erre, lakóhelyüktől függetlenül. Kijelenthetjük, hogy köszönhetően a felkészült szakembereknek, jól működött a rendszer. Így, múlt időben.

Először a fővárosi hivataloknál bomlott meg a rend, mostanra pedig már vidéken is többfelé vagy szünetel az ügyfélfogadás, vagy csökkentették a nyitvatartási időt és akadnak kormányablakok, ahol bizonyos ügyeket már egyáltalán nem lehet intézni. A kormányzati kommunikáció szerint minden rendben van, átmeneti nehézségekről van szó és technikai okokról, amelyeket gyorsan orvosolnak majd.

Mindez nem egyik pillanatról a másikra alakult ki, kellett hozzá néhány igen jól átgondolt kormányzati döntés is. Például az életbe léptetett létszámstop, amely miatt az elbocsájtott, de közben igencsak hiányzó dolgozókat, ahogy a munkakörülményekkel, az elmaradt béremelésekkel, túlmunkákkal elégedetlenek elvándorlása miatt kialakult hiányt sem nem lehet új belépőkkel pótolni. Ma országosan több mint 4000 dolgozó hiányzik a kormányhivatalokból.

A kilépések sorozatát a jelenlegi kormány ugyancsak jól átgondolt törvénymódosítása idézte elő, amely szerint már nem számítják be az ebédidőt a munkanapba, így az eddigi helyett fél órával többet kell naponta dolgozniuk a köz alkalmazottjainak. Ráadásul ugyanazzal a törvénymódosítással, nyilván dolgozói kérésre, 25-ről 20 napra csökkentették az alapszabadságokat, a munkaidő összességében így nagyjából egy hónappal nőtt meg a köz-igazgatásban. Akik mindezek ellenére maradnak, azoknak több ember helyett kell dolgozniuk, „jutalomként” pedig, ha a nagy rohanásban, túlfeszített munkában hibáznak, még büntetést is fizethetnek egy-egy tévesen intézett ügy után.

Az ember elgondolkodik, hogy vajon mire számíthat egy olyan országban a polgár, amelyben a vezetés a hozzá lojális, hűséges dolgozóit sem becsüli meg, holott a jól működő közigazgatás iránti általános elégedettség is éppen őket tarthatja sokáig hatalomban. De nincs min csodálkozni, ez a kormány nem becsüli sokra az orvosait, egészségügyi dolgozóit, pedagógusait, rendőreit, nyugdíjasait ahogy sokan másokat sem.

Nagyon rosszul dönt az az állami vezető, amely ügyeik intézéséhez sorban állásra kényszeríti polgárait, mert várakozás közben furcsa gondolatok jutnak a mind idegesebb emberek eszébe.

2019. július 16.

Évtized

Egy-egy születésnap mindig jelentős esemény, főleg az ünnepelt számára. Évfordulója, vagy mondjuk úgy, születésnapja nem csak embernek, de lehet egy-egy intézménynek, szervezetnek, vagy éppen újságnak is. És ezzel el is érkeztem mondandóm lényegéhez. 2009. július 19-én indítottam útjára e-lapomat, a v-to.info-t, vagy ahogy olvasóim és jómagam is nevezem, a Vétót, amely a „v-to” kiejtéséből származik és a Velencei-tóra utaló megnevezés. Az internetes világban nem is oly rövid idő egy-egy portál évtizedes léte, ezért nem kis büszkeséggel tölt el a tudat, hogy ezt is megértük. Mert ugyan lapindító jegyzetemben egy évtizede azt írtam, hogy „E-újságot indítani egyszerű. Fogja magát az ember, készít, vagy készíttet egy honlapot, esetleg blogot indít, aztán leír néhány gondolatot, feltölti az internetre és kész”, de a valóságban mindez sokkal összetettebb.

Ahhoz ugyanis, hogy digitális újságot, e-lapomat a kitűzött céloknak megfelelően naponta legalább százan olvassák, abba tartalom kell, ki kell alakítani irányultságát, meg kell határozni azokat a témaköröket, amelyekkel foglalkozni akarok, és nem mellesleg valamilyen politikai irányba is be kell állítani az oldalt. Ez akkor is igaz, ha – mint a Vétó esetében – direkt pártpolitikával nem foglalkozik az újság. A Vétó elsősorban a tókönyék dolgai iránt érdeklődőket érintő információk, hírek közlésére jött létre, de miután tapasztalható, hogy e térség – szerencsére? – nem képes túl sok napi újdonságot termelni, a tókönyéki hírek mellett minden olyan, a lehetőség szerint messzemenően ellenőrzött, az életünket érintő eseményről, újdonságról, érdekességről is beszámol, amelyet fontosnak érzek.

Kezdetben megjelenési lehetőséget kínáltam tehetséges, az újságírás iránt érdeklődő fiataloknak is, hogy e felületen próbálják ki tudásukat, mielőtt végképp elköteleződnének e szép hivatás mellett, de egy-két ilyen szárnypróbálgatás után elmaradtak az újságírójelöltek. Ebbe bizonyára közrejátszott, hogy bevételek híján a lap nem tud honoráriumot fizetni, a benne dolgozók is ingyenesen teszik dolgukat. Maradtunk hát ketten, apa és fia, akik készítik a portált napról napra, a hét hat napján. Az informatikai háttérrel Máté Gábor biztosítja, míg a cikkírás, szerkesztés rám hárul. Hivatásom alakulása azonos egyre több egykori, de mára megszüntetett médium igazi újságírójának lehetőségeivel. Nekünk, akik alól kifogytak az újságok, tévék, rádiók, és nem akarunk újságírókból írástudó propagandistákká válni, vagy visszavonulni, mára csak a világháló maradt és persze a hivatástudat.

A Vétó fejlécén két mondatban olvasható a lap hitvallása: „A hír szent, a vélemény szabad”, illetve, „Mi így látjuk, ön láthatja másként!” Ígérem, a következő tíz évben is ehhez tartjuk majd magunkat.

2019. július 23.

Fontos ügyek

A fiatalokétól nagy általánosságban jelentősen eltér a múlt század második felében született milliók gondolkodása. Ezek után nagyon is meglepő, hogy az elmúlt negyed évszázadban született ifjak pontosan ugyanazt tartják legfontosabb feladatnak Magyarországon, mint korosabb honfitársaik.

A minap látott napvilágot az Eurobarometer felmérése, amely arra kereste a választ, hogy az unió 28 országában mit tartanak legfontosabb tennivalónak a 15 és 24 év közötti fiatalok. Mint kiderült, a legtöbb országban a klímaváltozás elleni harc élvez elsőbbséget, de az épp kilépni készülő Nagy-Britanniában e mellett még az oktatás javítását is szorgalmazzák, Horvátországban és Cipruson a munkahelyteremtést, Romániában és Bulgáriában az oktatás fejlesztését, Litvániában és Görögországban a szegénység és egyenlőtlenség felszámolását, míg Magyarországon és Lettországon az egészségügy fejlesztését és az általános jólét megteremtését tartják legfontosabbnak a megkérdezettek.

Nekem is az egészségügy helyzetének javítása lenne a legfontosabb, de azért erősen hiányolom a klímaváltozás elleni megoldásokra fordított kormányzati erőfeszítéseket is az oktatás színvonalának javítása mellett, és bár fel sem merült kérdésként, mert az unió legtöbb országában demokrácia és jogállamiság van, fontosnak tartom mifelénk e kettő helyreállítását is.

A fontossági sorrendek közé nem csak a gyógyuláshoz, de a közbiztonsághoz és a tüzek oltásának magas színvonalához való hozzájutás igényét is be kellene sorolnunk. E kettőt azért hozom elő, mert pár héten belül először arról olvashattuk az egyetlen nyomtatott, nem kormányzati napilapban, hogy nem csökkent a rendvédelmi területen tapasztalható munkaerőhiány, ráadásul a hivatásos állomány 40 százaléka fontolgatja, hogy felmond. Ezt az áldatlan állapotot a kordedvezményes nyugdíj elvétele és a tisztességesnek aligha nevezhető javadalmazás idézte elő, de az sem elhanyagolható tény, hogy miközben a szolgálat a legtöbb esetben erősen megterhelő, a munkakörülmények sokfelé rosszak.

Nem jobb a helyzet a tűzoltóknál sem, ahova már-már alig jelentkezik fiatal, mert a munka fáradságos, az eszközök sok helyütt nem megfelelőek, a fizetés ugyanakkor megalázóan gyenge, pedig a tűzoltók egy-egy bevetésnél igen sok esetben saját életüket kockáztatják, a pszichés terhelésről már nem is szólva, hogy a mi életünket, vagyónkat megóvják.

Sajnálatos tény, hogy az állam éppen azokat az embereit nem becsüli sokra, akiknek tevékenysége egy jól működő országhoz alapvetően szükséges. Ide sorolhatók a már említett rendőrök és tűzoltók mellett a közsolgák, egészségügyi dolgozók, pedagógusok, tudósok és persze még nagyon sokan mások.

Nem csoda hát, hogy a magyar fiataloknak nem a klímaváltozás elleni küzdelem jutott először eszükbe.

2019. július 30.

Torlódás

Szakemberek állítják, hogy a légkör mind gyorsabb felmelegedése miatt igen hamar eljön az az idő, amikor nappal már veszélyes lesz a külterületi tevékenység, például az utak javítása.

Mára ez az idő belátható közelségbe került, hiszen például Franciaországban, Németországban már sorra dőlnek meg a meleg rekordok és a nem éppen a nagy nyári kánikuláiról híres Nagy-Britanniában is soha nem tapasztalt meleget mértek a napokban. Vagyis itt az ideje átgondolni eddigi életvitelünket, vagy éppen a munkaidőket.

Mindez arról jutott eszembe, hogy az elmúlt napokban sok százezer honfitársammal együtt autóba ültem, hogy dolgom okán egyik helyről a másikra utazzam, hiszen évszázadunk minden értelmezésében a mobilitásról, a tömegek helyválttatásának szükségszerűségéről szól. Hogy ez a helyválttatás munkavégzés, kikapcsolódás, áruszállítás, vagy bármi más okból történik, tulajdonképpen mindegy is.

Budapestre érve beleszaladtam az egyik igen nagy forgalmú út felújításába. Az alternatív útvonal nélküli hosszú útszakaszra igencsak ráfér már a felújítás, bizonyára a naponta arra haladó sok ezer autós, buszvezető és utas is ugyanígy gondolja. Bár amikor az ember már közel félórája kísérli teljesíteni a máskor legfeljebb egy-másfél perces útszakaszt, hajlamos másként gondolkodni.

Visszafelé újból végigkínlódva a városi útjavítás miatti torlódást, az M7-esre tértem rá, ahol sokan voltunk, akik azon a hétfői napon a déli órákban akartunk eljutni célunkhoz, bízva az autópálya gyorsaságában. Sajnos a kezdeti nyugodt haladás után hirtelen megtorpant a sok száz autónyi konvoj, amely a következő tíz-tizenkét kilométert meg-megállva, várakozva, majd lépesben haladva tette meg. Lehet, hogy még hosszabb utat is, de én Martonvásárnál lemenekültem a sztrádáról.

Az egyik több perces várakozás közben találtam meg a tájékoztatását a neten a torlódás okáról, ami útburkolatfestés és emiatt a forgalom egy sávra terelése volt. Ez azt jelentette, hogy kilométerenként legalább száz autóval és tíz kilométeres dugóval számolva adott pillanatban – és a terelés nem csak pár percig tartott – minimálisan ezer jármű vesztegelt, vagy haladt csigatempóban az autópályán, miközben a járó motorok üzemanyagok hektolitereit égették el feleslegesen, szennyezték tovább a légkört, a tehetetlenül várakozó utasok idegei pedig szakadásközeli pontig feszültek. Mindez, ha a városokban nem is, de az ilyen utakon elkerülhető lenne, amennyiben a nyári éjszaka kellemes hűvösében, például éjjel és reggel öt között végeznék el a munkások a feladatukat.

Ja, hogy ehhez pluszpénzt kellene fizetni és arra nincs keret? Ez valóban baj lehet, de közel sem akkora, mint a forint-százmilliók elpocsékolásra kényszerített autósok költsége. Igaz, azt nem a torlódást okozó cég fizeti.

2019. augusztus 6.

Kórkép

Kilenc órára kaptam időpontot, így hát a várakozás első órájában még cseppet sem idegeskedtem tudván, hogy a gyógyító személyzet nem egy gyártósornál dolgozó munkáshad, akiknek keze alatt másodpercnyi pontossággal jelennek meg a munkadarabok. Itt emberi szervezettekkel kell dolgozni, azokra pedig rá kell fordítani az időt. Bár az azért kicsit gyanús volt, hogy eggyel sem fogytak a betegek.

Csendes beletörődéssel ücsörögtem tehát negyvennél több hasonló sorsú társammal együtt az egyik nagy kórház folyosóján várva, hogy szólítsanak annak a beavatkozásnak az ellenőrzésére, amelyet én kezdeményeztem, mert szülői örökség révén esélyese vagyok egy igen csúnya és gyógyíthatatlan betegségnek. De miután ez egy rövid beavatkozással megelőzhető, hát vállalkoztam a műtétre.

Két óra elteltével örömmel pillantottam meg a kórház folyosóján feltűnő kezelőorvost, aki az osztályáról a napi rutinfeladatok és a sokféle adminisztráció végzését félbehagyva jött át parányit megkésve megkezdeni a járóbetegekkel kapcsolatos feladatait. A megtört várakozó seregen új remény frissítő szele futott végig, hátha belátható időn belül sorra kerülnek. Az orvos előtt le a kalappal, hiszen azon az osztályon, ahonnan átjött az ambulanciára bejáró pácienseit ellátni, rajta kívül összesen egy főállású doktor tevékenykedik, a többi orvos csak heti egy-két alkalommal rendel vagy ügyel, míg munkaideje többi részét a magánszférában, a kórházi fizetésnél nagyságrendekkel nagyobb összegért végzi.

Volt rá időm, bátran figyelhettem az asszisztenseket, nővéreket is, akik időnként az egyik rendelőből a másikba igyekeztek. A többségük láthatóan már nyugdíjközeli korát tapossa, vagy nyugdíj mellett jár vissza az említett intézménybe és nélkülük egészen biztosan megállna a gyógyítás. Bár ahogy elnéztem őket, megfáradt járásukat, testük leromlott állapotát, talán egy-egy gyógyító hetet rájuk is szánhatna a munkahelyük. A várakozással eltöltött hosszú órák alatt huszonéves nővért egyet sem láttam, de ez persze lehet véletlen is, bár az egyik nyugdíj mellett dolgozó asszisztens elmondta, azok közül az ápolótanulók közül, akik odajárnak gyakorlatra, jószerével senki sem vállalja később a kórházi munkát. Más területre mennek dolgozni, vagy külföldre, esetleg idehaza a magánszférába.

Nem ragozom tovább, mindannyian ismerjük – talán csak a kormányzat nem – a hazai egészségügyi intézményekben uralkodó állapotokat, az erősen fogyó, alulfizetett, agyonhajszolt és idősödő orvosokat, ápolókat, asszisztenseket, az elavult eszközöket, a klíma nélküli sebészeteket, az egész összeomlófélben lévő gyógyítórendszert.

Nekem ezúttal szerencsém volt. Mindössze négy órával a kapott időpont után már el is hagyhattam a rendelőt. És bár volt feszültség bennem az elfecsérelt fél munkanap miatt, azt semmiképpen sem a doktor és a segítői okozták.

2019. augusztus 13.

Ha jön a vonat

Naponta megyek át Agárdon a síneken egy vasúti gyalogátkelőhelyen. Korábban nem is volt mindezzel baj, de miután az unió igen nagyvonalú támogatásával pár évvel ezelőtt felújított vasúti pálya a vonatok számára nagy sebességű haladást tesz lehetővé, amelyeket a szép és halk Flirt vonatok ki is használnak, igencsak megnőtt a balesetveszély. A gyorsabb vasúti közlekedésnek megvan ugyanis az a hátránya, hogy a figyelmetlen gyalogos, miután a vonat halk és villámgyors, könnyedén képes a szerelvény elé lépni, és ez mindenféle álmoskönyv szerint is igen káros az egészségre. Miután első szakmám a vasúthoz kötött, bennfentesként kigondoltam, hogy a gyalogátkelőhely két oldalán felállított, a vonatok időbeni észlelését segítő közlekedési tükrök sokat javíthatnának a vészhelyzeten.

Észrevételemmel megkerestem hát a MÁV-START Vasúti Személyszállító Zrt. ügyfélszolgálatát, kértem, árulják el, hogy kihez fordulhatok javaslatommal. Leírtam, hogy a Budapest felől érkező, az állomást ívben megkerülő sínpáron közelgő vonatok csak a vágányokra lépve fedezhetők fel, de akkor már meglehetősen későn, mert a szerelvények sebességtől függően 5-10 másodperc alatt érik el az átkelőhelyet. Becsületesen válaszoltak is, én pedig megírtam második leveletem a megnevezett illetékesnek. Ő jogszabályokat idézett, amelyekkel bizonyítani kívánta, hogy az említett agárdi átjárónál minden a jogszabályoknak megfelelően épült meg és működik. Miután újabb levelemben megjelöltem a jogszabály és a valóság ellenmondását, már az úr kolléganőjével folytathattam a levelezésemet. Ez sem vezetett érdemi megoldáshoz, viszont a hölgy adott egy újabb címet, ezúttal a minisztérium megfelelő főosztályáét, ahova ismét elküldtem írásomat.

A válasz jó darabig váratott magára, de sürgetésemre végül is kaptam egy e-mailt, amelyből kiderült, ez az ügy nem a MAV-ra tartozik. Ezen persze nagyon meglepődtem, mert vajon a MÁV területén és tulajdonában lévő építményekkel kapcsolatos probléma kire is tartozna másra, mint a vasúttársaságra? De pozitív fejleményként a levélből azt is megtudhattam, hogy kérésemet átküldték a Fejér Megyei Kormányhivatal 14 (!) szóból álló nevű főosztályára. Igazi meglepetés akkor ért, amikor pár nappal később e hosszú nevű hivatal arról értesített, hogy az általam feltárt ügyben eljárást indítanak.

Most tehát reménykedve várok. Pár éve már sodort el itt kerékpárost a vonat, tavaly pedig ebben az átjáróban halt meg egy férfi.

A megoldás azért is sürgető, mert a közeli sportintézményből naponta járnak át a síneken fiatalok, nyaranta meg kisgyerekes szülők, idősebb, már nehezebben mozgó emberek, mégpedig mindannyian nagy veszélyben.

Nem tudom, hogy végül is sikerrel járok-e vagy sem, de remélem kiderül, hogy az emberi élet mégiscsak drágább, mint két közlekedési tükör.

2019. augusztus 20.

Piknik

Állítólag Ferenc József, az Osztrák-Magyar Monarchia császára magyarországi látogatásakor bármerre járt, ugyanazt a mondatot mondta el: „minden nagyon szép, minden nagyon jó, mindennel meg vagyok elégedve”.

Nagyjából így vannak a hazai politikai történésekkel a magyar állampárt szimpatizánsai is, miközben a párt és az ország egyszemélyi vezetőjének tetteivel szemben legalábbis gyanakvással élők sokasága ezzel a véleménnyel nemigen ért egyet. Nehezményezik a túlzott nacionalizmust és az unióellenességet, ahogy a parlamentárisnak feltüntetett egyeduraltat is. Ez utóbbiak jószerevével közel azonos véleménye, hogy a jelzett vezető nyílt unióellenessége az ország unióból kivezetését, kilépését készíti elő.

Az egyik rádióban minap elhangzott beszélgetésben egy politikai elemző egyenesen tényként jelentette ki, hogy a jeles vezető már tulajdonképpen ki is vezette az országot az unióból, hiszen nem vagyunk tagjai a közös pénznek, határvédelemnek, ügyészségnek és országunk szembe megy számtalan elvvel, amelyek a szövetség eszmei alapjait képezik.

Az Eurostatnak, az Európai Bizottság statisztikákkal foglalkozó főigazgatóságának egy hónappal ezelőtt napvilágot látott felmérése szerint a magyar polgárok 57 százaléka, vagyis a jelentős többség már euróval szeretne fizetni, ahogy az is kiderült, hogy a magyarok zöme kedvezőnek tartja a szervezethez tartozást. Az utóbbiról ellenérzést csak a felmérésre válaszolók 11 százaléka fogalmazott meg, míg a fennmaradóknak mindegy, hogy mi van. Egy valamivel korábbi felmérés szerint – és nem csak nálunk – a polgárok már jobban bíznak az Európai Parlamentben, mint a saját törvényhozásukban.

Mindezek annak nyomán jutottak eszembe, hogy a minap ünnepeltük a páneurópai piknik 30. évfordulóját, azt az eseményt, amikor is az akkori magyar hatóságok ahelyett, hogy halomra lövették volna a nyugatra menekülni akaró NDK-sokat, egyszerűen csak kinyitották a magyar-osztrák határt és ezzel igen nagy csapást mértek az amúgy is már megroggyant szocialista társadalmi rendre. Az ünnepre hazánkba látogatott a Kelet-Németországból származó német kancellár is, akivel a magyar országvezető – a sorok közötti félreérthetetlen üzenetek mellett – nagy egyetértésben éltette az uniót, mint ez európai béke és szabadság egyetlen útját.

Könnyű összezavarodni. Az ember, miután akaratlanul is részese a rendre visszatérő, igen sok milliárd adóforintot felemésztő unióellenes kormányzati propagandakampánynak és már-már maga is kezdené elhinni, hogy egy-két átmeneti barátot leszámítva az unió összes vezetője ellenünk van, és ahogy a magyar történelem oly sok vérvizataros évszázadában, ezúttal is bennünket akarnak elveszejteni, akkor egy ünnepi beszédből arról értesül, hogy az unió mégsem ördögtől való csinálmány.

De azért közös pénz, ügyészség és határvédelem továbbra sem lesz.

2019. augusztus 27.

Globish a megoldás

Anyanyelvem és munkaeszközöm a magyar nyelv. Viszonylag jó a helyesírásom, és talán az átlagnál nagyobb a szókincsem is, de hát ez el is várható tőlem, hiszen a kommunikáció a munkám. Mégis gyakran elgondolkodom azon, hogy mondjuk egy angol, német, vagy spanyol középfokú nyelvvizsgálóhoz hasonló megmérettetésen meg tudnék-e felelni a követelményeknek. Tartok tőle, hogy csak épphogy.

Kedves olvasóm, tegye szívére a kezét, és mondja meg, ha ön történetesen nem nyelvész vagy nyelvtant oktató tanár, akkor könnyedén megbirkózna-e az olyan feladatokkal, mint hogy mondjon példát az ige fajainak használatára, a tárgyira, határozókra, jelzőkre, alárendelt összetett mondatokra, főnévi igenevekre, valóságos határozósókra és a határozói igenevekre, módosítószókra. Felkészülés nélkül sokan megbuknánk ezen a vizsgán, miközben használjuk, beszéljük az anyanyelvünket, értjük egymást, még ha egyikünk egy távoli tanyán élő, kevés iskolai végzettséggel bíró parasztember, másikunk meg egy fővárosi egyetem professzora is.

Mindezek azért foglalkoztatnak, mert hallom, hogy milyen nehéz követelményeknek kell megfelelniük az idegen nyelvből nyelvvizsgálóra kényszerülő honfitársaimnak, illetve, ha meg is szerzik az áhított bizonyítványt, sokan még utána sem mernek megszólalni az adott nyelven. Bár semmi szükségem sincs rá, többszöri nekifutás után öt évvel ezelőtt kezdtem újra angolul tanulni és teszem ezt szó szerint mindennapos gyakorlással a Duolingo elnevezésű nagyszerű és ingyenes nyelvoktató alkalmazás használatával. Ugyanakkor be kell vallanom, hogy bár tudok vagy 2500 szót, jól írok és olvasok angolul, a beszéd és a beszéd megértése mindmáig teljes kudarc számomra.

Találtam ugyanakkor egy igen izgalmas és sokak problémájára megoldást kínáló egyszerű angolt. Bár a Global és English szavakból alkotott Globish létrehozója, Jean-Paul Nerrière francia számítógépes mérnök állítja, ez nem is angol, hanem csak egy, az angol szavakat használó és minimális nyelvtani szabálynak megfelelő nyelv, de a becslések szerint manapság már mintegy négy milliárd (!) ember kommunikál ezen a nyelven. Nerrière szerint ez az a nyelv, amely segítségével hamarabb megérteti magát egy japán ember a magyarral, vagy franciával, mint egy anyanyelvi angol ezek közül bárkivel. Mindazonáltal kis odafigyeléssel az angol anyanyelvűek is szót tudnak érteni a Globisht beszélőkkel.

Gyakorlásként olvasom a Globishról szóló angolul, bocsánat, globishul és párhuzamosan magyarul íródott kötetet, és láss világ csodát, értem az angol szöveget. Sőt talán még beszélni is tudom, hiszen e nyelv alapja mindössze 1500 szó és a rövid mondatok.

Úgy gondolom, hogy ha nem nyelvtant tanítanak a tanárok és követelnének a nyelvvizgáztatók, hanem az egyszerű beszédre törekednének, sokkal többen tudnának és mernének idegen nyelven megszólalni.

Mondjuk globishul.

2019. szeptember 3.

Érti? Nem érti?

Meggyőződésem, hogy olvasóim értik az írott szöveget. Ha nem is mindig a sorok közötti gondolatokat, amelyeknek egykor oly nagy művészei voltak a hazai újságolvasók és amelyet sajnálatos módon mára ismét szokni és tanulni kell, de nagyjából tudják, hogy egy író, vagy újságíró mit akar közölni velük. Azok, akiknek nincsenek szövegértési és értelmezési nehézségeik, talán nem is tudják, hogy milyen lehet az, amikor valaki ugyan olvasni tud, még sincs fogalma, hogy mit is jelent az előtte lévő szöveg.

Mindez annak a hírnek a nyomán ötlött fel bennem, amelyből kiderült, hogy vidéki, túlnyomórészt kistelepülési iskolákban digitális szövegértés-fejlesztő program indul. Erre azért van szükség, mert egy tavalyi felmérés szerint bár összességében csökkent a soha nem olvasók aránya, a fiatalabb korosztály több mint fele sohasem olvas irodalmat. Ehhez hozzátehetjük, hogy felnőttként mind kevesebben olvasnak újságokat is, az olvasás színtere mindinkább áttevődik a netre, a Facebookra, Instagrammra, Twitterre és társaikra, vagyis a közösségi felületekre, amelyeket sok mindennel lehet vádolni, csak éppen azzal nem, hogy az ott megjelenő szövegek pallérozott, színes szókinccset fejlesztő, helyesírásra törekvő irodalmi olvasmányok lennének. De ez nem is feladatuk.

Ezek mellett persze még ott vannak a gyakran látogatott hírportálok, szakportálok, bulvároldalak, és hogy ki ne felejtjük a legnagyobb hatású médiát, a hamis hírek gyártására, terjesztésére szakosodott weboldalakat. Ez utóbbiak esetében egyébként igen üdvözítő, ha valakinek szövegértési gondjai vannak.

Heti jegyzeteim írása során már én is találkoztam azzal a jelenséggel, hogy valaki nem azt értette a szövegemből, amiről úgy gondoltam, hogy egyértelmű. Ez természetesen lehet az én hibám is, a bonyolult fogalmazásé, a túlmagyarázásé. Egy klasszikus irodalmi alkotást is lehet úgy olvasni, hogy az egyik olvasó ezt, a másik mást talál fontosnak benne, értelmezi másként a regény, vagy novella lényegét. Ezzel nincs is baj, a festmények, a zenei alkotások sem érintenek meg egyformán bennünket az érzelmek is befolyásolják, hogy mit és mennyit értettünk meg a közöltekből.

Ma sajnos olyannyira felszínes az érdeklődés az írott világ dolgai iránt – még ha az internet információi a képek, videók, hangok tömegei mellett leginkább mégiscsak írott formában jelennek meg előttünk –, hogy ez olykor már meg is kérdőjelezi, van-e értelme egy-egy leírt hírnek, felhívásnak, közleménynek, jelentésnek, irodalmi alkotásnak. Meglehet, mára olyanná változott a világ, amelyben egy-egy jól megalkotott, pár perces videó, egy üvöltő háromszavas cím, vagy egy jól eltalált fotó többet ért meg sok honfitársunkkal, mint a szöveg.

De ebbe azért nem szabad belenyugodni.

2019. szeptember 10.

Bosszantó adatok

Érdekelnek a statisztikák, na nem azok a hivatalos adatok, amelyek itthon látnak napvilágot és erősen torzítanak, vagy mondjuk árnyaltabban, a megrendelő szájíze szerinti tények derülnek ki belőlük. Így aztán eléggé nehéz is a megfelelő statisztikai adatok megszerzése, hiszen ki tudja megmondani, hogy melyik a valóságos és melyik a szépségápoltsági adatsor. Igyekszem hát az általam még viszonylag elfogulatlanak, vagy meg nem vásároltnak tűnő hazai cégek felméréseit megnézni, illetve az Európai Bizottság egyik főigazgatósága, az Eurostat által készített, az életünk főbb területeit vizsgáló mérések eredményeit értelmezni.

Sok érdekességet találok, amelyek egy részét rendre meg is osztom olvasóimmal, hiszen az adatok sok mindent elárulnak. Tudom vannak, akik a Churchillnek tulajdonított, a valóságban valószínűleg el sem hangzott kijelentés szerint viszonyulnak a statisztikákhoz, miszerint csak abban a statisztikában hisznek, amit ők maguk hamisítottak. Erről eszembe jut egy majd' félévszázados történet. Ifjúként egyik munkahelyemen azt a feladatot kaptam, hogy egy bizonyos témakörben készítsek kimutatást, amelyet aztán a felettes központba küldenek majd el. Buzgón láttam a feladatnak, de igen gyorsan világos lett számomra, hogy az egyes szakterületek általam megkérdezett vezetői semmiféle valós adattal sem tudnak szolgálni. A feladatot nem utasíthattam vissza, megírtam hát saját kútfőből, vagyis hasamra ütve a „tényeket”.

Nem voltam büszke a csalásomra, bár az adatokat és az általam készített értékelést egy idő után példaként kezdték mutogatni a központ alá tartozó intézmények értekezletein, arra többször is hivatkoztak. A siker akkora volt, hogy helyemen, a háttérben maradhattam, helyettem a munkahelyi vezetőm fürdőzött a dicsőség meleg vizében. Nem irigyeltem tőle.

Napjainkban is egészen elképesztő statisztikák látnak napvilágot, amelyekből mindenki azt vonja le tanulságként, ami neki a legkedvezőbb. Ezzel csak az baj, hogy egy félremért (vagy hasra ütve összeállított) adatsor igencsak rászédheti az alapján cselekvőt, ugyanis valós, vagy ahhoz közeli statisztikai adatok nélkül nemigen lehet tervezni gazdaságot, oktatást, egészségügyet, szociális ellátást, termelést, rendvédelmet, vagyis egy állam működését sem.

A napokban látott napvilágot az Eurostat felmérése, miszerint a magyarok 96 százaléka támogatja az Európai Unió klímasemlegességre vonatkozó, 2050-re kitűzött céljait, ez pedig az egyébként hasonlóan magas uniós átlagot is felülmúlja. Azt gondolhatnánk, hogy egy-egy ország kormánya is figyel az ilyen statisztikákra és nem megy a választóival szembe. Ma már tudjuk, hogy Németország, Lengyelország és Csehország mellett hazánk is megvétózta az uniós klímacélokot.

Bizonyára csak abban a statisztikában hisznek, amelyet...

2019. szeptember 17.

Kazáncsere

Van már vagy nyolc éve, hogy otthonomban a fűtésért és meleg vízért felelős kazánt ki kellett cseréltetnem. Kezdődött hát az ilyenkor szokásos eljárás, az igények és a pénzügyi lehetőségek összevetése, a megfelelő típus kiválasztása, majd a mesterrel a beszerelés időpontjának egyeztetése, az engedélyeztetés megrendelése.

Ment is minden, mint a karikacsapás, de ma nem járhatnék el ilyen könnyen. Időközben ugyanis életbe lépett az Európai Unió szabályozása, amely alapján 2016. július 1-jétől már csak kizárólag az ErP minősítésű kondenzációs kazánok gyárthatók és hozhatók forgalomba. Ez a minősítés a kazánok esetében a megfelelő károsanyag-kibocsátás és a környezetvédelem miatti előírásokat tartalmazza. Ennek betartása természetesen mindannyiunk érdeke, az viszont kevésbé, hogy ezzel igen drágává és bonyolulttá vált egy-egy ingatlan kazáncseréje. A gondok halmozódásához hozzájön még az is, hogy az elmúlt években oly hatalmas volt a szakemberek külföldre vándorlása, hogy akik idehaza maradtak és szolgálatnak, azokhoz sok esetben hosszabb a várólista, mint egy-egy szakorvosi vizsgálatra, vagy műtétre, pedig azok sem máról holnapra történnek.

Egy minapi felmérés szerint akár félmillió olyan háztartás is lehet Magyarországon, ahol elodázhatatlanná válik a kazáncsere. A tél közeledtével ez igen súlyos gond, ráadásul a kazáncserére szoruló családok jelentős részénél nem áll a spájzban eltéve a szükséges összeg, amely pedig a kazánvásárlás, beszerelés, a kémény szükséges átalakítása és az engedélyeztetési eljárás költségeivel együtt igen könnyen meghaladhatja az egymillió forintot.

Tapasztalatból tudom, hogy a kazánok karbantartása sem olcsó mulatság, könnyedén elérheti a 30 ezer forintot, ha éppen nem lesz még ennél is több, ezért sok család évről évre elodázza a karbantartást, ami még közelebb hozza a kazáncsere szükségességének időpontját. De rengeteg családnál még az sem segít, ha eddig minden évben kihívták a szakembert, aki átvizsgálta, kitisztította a készüléket, mert az időközben oly mértékben avult el, hogy egy esetleges ellenőrzés után már nem is lesz szabad továbbműködtetni, vagyis jön a nem várt, de igen tetemes kiadás. Ehhez sok háznál egyedüli megoldás a hitel felvétele, amely mint tudjuk nem olcsó és törlesztése sok évre terheli meg a családi költségvetést.

Akiknek szerencsájuk van és éppen a kazáncsere szükségessé válásának időpontjában ír ki az unió pénzével a kormány egy megfelelő pályázatot, jól járhatnak, bár még ez esetben is erősen a zsebek mélyére kell nyúlniuk. Arról nem is beszélve, hogy milyen nehéz lesz mindehhez megfelelő és éppen ráérő mesterembert, céget találni. A gond tehát nem kicsi, a megoldás meg nem olcsó.

Ezt még „okosban” is nehéz fájdalommentesen megúszni.

2019. szeptember 24.

Nem túl finom sütik

Nem tudom, ki, hogyan fogadja azt a kötelező feliratot, amelyet az unió összes országának internetes portálján meg kell jeleníteni és amely szerint az adott weboldal cookie-kat (magyarul: sütiket) használ a forgalom mérésére és a felhasználói élmény biztosításához. Bevallom engem zavar, hogy sok millió webtársammal egyetemben klikkelések ezreire kényeszerítenek, miközben már alig akad ember, aki a figyelmeztető feliratot ne annak elolvasása nélkül zárná be.

Aki még nem tudná elmondom, hogy a cookie egy olyan adatsomag, amely lehetővé teszi az adott weboldalnak bizonyos adatok nyomon követését, egy olyan információsomag, amelyet a szerver küld a webböngészőnek, majd a böngésző visszaküld a szervernek minden feléje irányított kérés alkalmával. Ez olyanokat érint, mint például a nyelvbeállítások, a hely meghatározása, de velük akár a keresési adatok is gyűjthetők annak érdekében, hogy javuljanak azok eredményei.

Aki tart attól, hogy minden szokását, netes tettét megfigyelik valakik, valamivel, valahonnan, akár le is tilthatja a sütiket. Ha így cselekszik, akkor előfordulhat, hogy egyes weblapok nem jelennek meg megfelelően, illetve a webhely üzenetben tájékoztatja, hogy megtekintéséhez engedélyeznie kell a cookie-kat. Ki van ez találva rendesen, ráadásul teljességgel felesleges a megfigyelésektől tartani, hiszen úgylis megfigyelnek bennünket mindenhol és minden körülmények között, vagyis amennyiben nincs az illetőnek félni- és takargatnivalója, jobban teszi, ha nem is aggódik a megfigyelők miatt.

A jobban szerkesztett weboldalaknál elég az első látogatáskor rákattintani az Elfogadom szóra és a továbbiakban nem zaklatják őt felesleges klikkelésekkel, mert hiszen úgylis ismerik a szokásait. Sajnos így is nagyon sok portálnál szükséges a figyelmeztetések kiiktatása ahhoz, hogy az ember végre azt lássa, amit látni akart.

Egyértelműen szükség van arra, hogy az embereket tájékoztassák jogaikról, ahogy arról is, hogy csakis az érdekükben valamilyen szinten jótékonyan megfigyelik őket. Mégis hamisnak és egyfajta pótcselekvésnek érzem az ilyen előírásokat, hiszen mindazok, akik elkezdnek internetezni, az okostelefonjukban, vagy a PC-jükön a beállítások testreszabásakor egyszer és mindenkorra szabályozhatják a biztonsági szinteket, vagyis a sütik használatát is.

Sokkal jobb lenne, ha olyan szabályokat, előírásokat léptetnének életbe, amelyek megakadályoznák a magánélet történéseinek titkos megfigyelését, az adatok nyilvánosságra hozatalát, politikai, vagy más célú felhasználását, emberek lejáratását, életük tönkretételét.

Ilyen persze sohasem lesz, és sokkal egyszerűbb a cookie-kra (sütikre) figyelmeztetni, pedig azok tényleg csak a habot jelentik a megfigyelők tortáján.

2019. október 1.

Fekete lyuk

Még az az ember is hallotta már a fekete lyuk kifejezést, akinek mindez csak egy sötét kutat, esetleg egy egérlyukat, vagy a fekete zokniján esett folytonossági hiányt jelenti és a csillagászatot mindössze unatkozó emberek érdektelen tevékenységének tartja, mert ő maga történetesen a laposföld-elmélet elkötelezett híve. Pedig a fekete lyukak létezéséről Albert Einstein saját korában sci-fibe illő, de mára igazolt elmélete óta tud a világ.

A fekete lyuk a téridő olyan tartománya, ahonnan az erős gravitáció miatt semmi, még a fény sem tud távozni. A Wikipédia szócikke szerint azonban a fekete lyukban nincs valódi égitest, a fekete lyuknak nincs belső szerkezete. Ezek után ugyancsak meglepő az a kijelentés, amely szerint lehet, hogy mi is egy fekete lyuk kellős közepén töltjük mindennapjainkat. Az Amerikában dolgozó Nikodem Poplawski lengyel kozmológus, az Indiana Egyetem munkatársa szerint ugyanis minden fekete lyukban egy másik világegyetem lehet, vagyis a mi univerzumunk is egy ilyen fekete lyukban van. Nekem tetszik ez az elgondolás, még a laposföld-elméletet is kenterbe vágja.

Mélyebben nem is megyek bele a teória boncolgatásába, egyrészt mert már az általam leírtakat is alig értem, másrészt meg ahogy olvasom, a kiváló gondolat bizonyítására aligha lesz módja az emberiségnek. Persze azt mondani, hogy sohasem, azt sohasem szabad, mert lám Einsteinre is furcsán néztek, amikor bejelentette a fekete lyukak létezését, miközben megalkotta a máig alaptételnek tekintett relativitáselméletét.

Közben, ha belegondolunk, számtalan példa is mutatja, hogy egy feneketlen fekete lyukban élünk, amely sokszor úgy néz ki, mint egy normális világ, már ha egyáltalán létezik ilyen. Az ember hallgatja, olvassa a híreket és már akkor érzi a sötétséget, ahonnan a fény sem szabadulhat ki, figyelni az okos és még okosabb politikusok és kritika nélküli követőik, az elszabadult világhatalmi törekvésekkel terhelt diktátorok, demokráciát hazudók, tömegeken uralkodni vágyók igen sötét megnyilvánulásait, amelyek egyértelműen mutatják az agyuk és lelkük helyén lévő lyuk színét. És nem jobb a helyzet az egymással szót érteni képtelen embereknél sem, mondjuk egy-egy családi belviszály, szomszédok közötti tyúkviták, úrhatnám főnökök parancsai során. Szinte tapintani lehet ilyenkor annak a térnek a színét, amely körülveszi e cselekmények idején pillanatnyi világunkat.

A lengyel fizikus elméletének az a része, miszerint minden fekete lyukban egy másik világegyetem létezik, eltölthet bennünket némi reménnyel. Lehet, hogy nem is sokára majd létrehoznak egy utazási irodát, amellyel átköltözhetünk egy kedvesebbnek tűnő univerzumba, ahol talán jobb lesz az életünk.

Vagy csak páni félelemben zuhanunk a feneketlen mélységű fekete lyukba, mielőtt csatakosra izzadva felébredünk.

2019. október 8.

Ötven szép nap

Biztos voltam benne, hogy a hazai választások előtti hetek már sok újdonságot nem tartogatnak a többségnek, talán csak a legfiatalabb választóknak, akik nem élhették át a hazai választási kampányok három évtizedes evolúcióját.

Nem vártam jót ezúttal sem, nem is kaptam. Mert bár megeshetett volna, hogy az egyes pozíciókra törekvők egy-egy településen kiváló programjaikkal versengenek majd egymással, de többnyire sokkal undorítóbb lett minden.

Az nem volt váratlan, hogy az állampárt jószereivel minden komoly megjelenési lehetőségtől megfosztotta az ellenfeleit, így míg nála akadt bőséggel pénz, paripa, fegyver, addig versenytársinak igen szerény lehetőségeik adódtak. Csak közbevetőleg mondom, aki esetleg zokon venné az állampárt kifejezés használatát, ideidézem a Wikipédia szócikkét, amely szerint „az állampárt az adott országban kizárólagosan birtokolja a hatalmat. Egyeduralmi rendszert épít ki, amely kizárja az állampárton kívüli pártokat, szervezeteket és intézményeket a hatalom birtoklásából”.

A mi állampártunk abban azért még különbözik három évtizednél régebbi elődjétől, hogy tart többpárti választásokat, amelyen állításuk szerint mindenki egyenlő eséllyel indulhat. Ez messze nem igaz, mármint az egyenlő feltételek. És mégis e „jó szív”, mármint a többpártiság látszatának fenntartása okozott súlyos repedéseket a jól felépített rendszeren. Mert az egyenlőtlen feltételek mellett is mindig akadnak ellenzékinek nevezhető képviselő- és polgármester-jelöltek, akik megpróbálkoznak a lehetetlennel, vagyis nyerni a mindent vinni akaró óriás ellen. Amennyiben a kampányban ellenük a propaganda kisajátítása és a pénztelenség nem tűnt elegendőnek, az eszköztárban ott voltak még a karaktergyilkosságok, az ellehetetlenítések, a hamisított „dokumentumok” kitergetései. Az ellenzékieknek nevezettek sem voltak restek e téren, ők is előbányásztak sok érdekességet az állampártiakról, bár megfelelő országos hírcsatornák híján ezek jóval kevesebbekhez jutottak el.

Aztán ott volt az a vidám móka is, amelynek során sokfelé a végre megvalósult ellenzéki összefogást független jelöltek küldték vakvágányra azzal, hogy ők is jelöltették magukat. Nyilvánvalóan ők sem nem hitték abban, hogy településvezetők lesznek, csak meg akarták mutatni magukat, vagy bosszút akartak állni valakiken valamiért, esetleg az állampárt trójai falovaiként volt feladatuk a szavazatok megosztása.

A mostani önkormányzati választás (is) sokfelé a hatalomvágyásról, mocskolódásról, a másoknak ártásról, a vélt mézesbödönhöz kerülés szándékáról, és sok más szép emberi tulajdonságról, vagy a mindent magáénak tudni akaró pökhendi hatalom legyőzésének vágyáról és sokkal kevésbé a városok, települések fejlesztéséről, jobb jövőjéről szólt.

Öt évünk lesz mindezen elgondolkodni.

2019. október 15.

Láthatatlan távlatok

Kicsit felbolydult a lelkem a napokban egy hír olvastán, amely még az én közismerten és legendásan nagy nyugalmamat is próbára tette. Tudom, hogyne tudnám, hogy az önkormányzati választás már több mint egy hete lezajlott, nem is arra gondolok, annak lelki terheit meglehetősen gyorsan kihevertem és a rákövetkező napok utójátéka már egyáltalán nem érdekelt. De, amit a lapok megírtak, az igencsak új távlatokat mutatott meg nekem. Mit nekem, az egész emberiségnek!

Az ugyebár a tartalmasan eltöltött évei során bárkivel előfordulhat, hogy egyes kínos pillanatokban a legjobb lenne láthatatlanná válnia. Mondjuk a főnöki felelősségre vonás során, egy közüzemű járművem bliccelésen, esetleg egy kenőpénzzel kibélelt nokiás doboz átvételén rajtakapottan, vagy egy horvátországi bulin parádésan bemutatott férfias akcióról megjelent videó miatt. Ezenkívül is számtalan oka lehet annak, hogy valaki úgy érzi, itt lenne az ideje a föld alá süllyednie, avagy a jótékony láthatatlanság álcáját magára öltenie.

Ha minden ilyen gyorsan – már ha a pár tízezer év gyorsnak számít – teljesülne az emberi óhajok közül, mint ez, akkor nagyon élhető lenne a világunk. Azt történt ugyanis, hogy a napokban bejelentették, elkészült az embert láthatatlanná tevő anyag, amelyet egyfajta pajzs-ként maga elé emelve az ember nagy hirtelen volt, nincs. Az eszköz majdnem tökéletesen leradírozza, eltünteti az embert akár még a ríkító piros pulcsijával együtt is a tájképről, vagy bármely helyiség látványáról a kíváncsi szemlélődők tekintete elől, miközben a nézdegélődő nem lát mást, mint amit ember nélkül amúgy is láthatna.

Teljesen felvillanyozott a találmány híre. Lelki szemeim előtt már megjelent a láthatatlanná tevő anyagból készült ruhát viselők tömege, akiknek cipői és akár még a fejeik is láthatóak lesznek, de semmi más részük nem, vagy ha tovább fejlődik a rendszer, akkor az ember teljes öltözéke, arca előtti maszkja is ilyen anyagból lesz és aztán üresnek látszó utcákon, járműveken ütközünk majd egymásba, súlyos sértéseket kiáltva az emberek látványától mentes térbe.

Ez az egyelőre még léte kezdeti szakaszában járó technológia egészen fergeteges távlatokat nyithat meg az emberiség előtt. Planétánk már olyannyira tele van emberrel, hogy alig lehet bárhova is menni anélkül, hogy ne találkoznánk derék embertársainkkal, igaz, állattal már egyre kevésbé, azok ugyanis sokasodásunkkal fordított arányban fogynak. Ha a hírek igazak, pár tíz év múlva már tízmilliárd emberi lény nyüzsög majd Föld szerte, vagyis a helyzet még rosszabbá válik.

Hacsak nem visel majd mindenki láthatatlanná tevő anyagú ruhát. Kevesebben ugyan akkor sem leszünk, de a látszat igen megnyugtató lesz.

2019. október 22.

Rollerkór

Eddig többnyire a járdákon suhantak el mellett, frászt hozva rám a hangtalan elektromos rollerek, de olyan forgalomban, mint a főváros egyik legzsúfoltabb útja, még eggyel sem volt dolgom.

A minap dél körül Budapest belvárosán át vezettem autót, amikor erős fékezésre kényszerítve engem, életem kanyarodott egy ide-oda billegő, parányi kerekein kígyózva haladó elektromos roller, hátán egy negyven közeli úriemberrel. A szerkezetet halált megvető bátorsággal irányító úr nemigen törődött az őt körülvevő járművekkel és elfoglalta az egyik sávot. Mint később utána néztem, jogosan. Ettől kezdve már csak arra figyeltem, hogy ha az illető rollerező elesik, ne hajtson át rajta, mert ez ártott volna mindkettőnk egészségének.

E tapasztalat alapján messzemenően megértem azokat, akik tiltakoznak az ilyen járművek szabályozatlan használata ellen. Nem véletlen, hogy e világjelenség komoly fejfájást okoz a nagyvárosok vezetőinek, közlekedésük irányítóinak.

Idén már olvashattuk, hogy Párizsban eleget lett az elektromos rollerekből és korlátok közé szeretnék szorítani az eszköz használatát, a napokban meg Prágáról jelent meg hasonló hír, ott a városvezetés már fel is mondta megállapodását az elektromos rollerek kölcsönzésével foglalkozó céggel. Ettől persze még alig valamivel lesz kevesebb ilyen eszköz a prágai utcákon, csak éppen nem lehet majd kölcsönözni azokat.

Mielőtt bárki is azzal vádolna, hogy maradi gondolkodásom miatt ellenzem a korszerű eszközök megjelenését, gyorsan kijelentem, egyetértek azokkal a közlekedési, vagy éppen környezetvédelmi szakértőkkel, akik úgy vélik, az elektromos rollerek csökkenthetik az autók számát, az utak, tömegközlekedési eszközök zsúfoltságát és javíthatják a levegő minőségét. Mert ugyebár, aki a hóna alá csapható elektromos rollerre pattanva megy iskolába, egyetemre, munkába, az nem száll buszra, nem ül autóba.

A jövő e téren sem visszafordítható, de a szabályokat meg kell hozni. Ahogy nem illik autózni úgy nem lenne szabad másokat veszélyeztetve rollerezni sem a gyalogjárdán. A KRESZ jelenlegi szabályai szerint nem is szabad, ahogy a kerékpárutakon sem, csakis az úttesten, bár az nagyon veszélyes. Tisztában vagyok azzal, hogy már megint a pénzen múlik majd a megoldás, mert ha egy ország vezetése kitalálja, hogy mostantól csak kerékpárúton, vagy az úttestnek erre utaló jelekkel felfestett sávjában lehet haladni ezekkel az elektromos szerkentyűkkel, akkor ahhoz kerékpárutakat kell építeni, utakat felfesteni, táblákat kihelyezni. Tapasztalatból tudjuk, e területen is a pénz a legkevesebb.

A szabályozásig meg csak reménykedhetünk, hogy házunk kapuján kilépve nem csap el egy nagy sebességgel haladó roller, vagy az úttesten nem bukik kocsink kerekei alá mindkettőnk életét tönkretéve ezzel egy rollerező.

2019. október 29.

Nőnek születtek

Hajlamosak vagyunk a világ számos országában élőket bőrszínük, vallásuk, a munkához való hozzáállásuk és még ezernyi más a miénktől eltérő mivoltuk miatt elítélni. Afrika, az arab országok és Ázsia népeivel szemben erős előítéleteket fogalmazunk meg többek között azért, ahogy lányaikkal asszonyaikkal bánnak. Tény, hogy számtalan népnél előbb áll a jogok és az érték terén a drága háziállat, mint a nő.

Bár más szinten, sokszor mi magunk sem bánunk egyenrangú félként a nőkkel. Még mindig és sajnos a vezető elit kommunikációja, viselkedése okán újra erősödően soroljuk hátrább mi, magyar férfiak is a környezetünkben élő nőket. Ennek aztán meg is van a látszata, hiszen a Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézetének évente megismételt kutatása szerint Magyarország az e téren legrosszabb Görögországot megelőzve az utolsó előtti helyen áll az unióban a nemek közötti egyenlőség szempontjából.

Összehasonlításként érdemes megjegyezni, hogy az európai ranglistát a maximálisan kapható 100 pont alapján Svédország vezet 83,6 ponttal, míg mi e ranglistán kiérdemelt 27. helyünket 51,9 kapott ponttal értük el.

Ha csak a leginkább kirakatban lévőket vizsgáljuk, azt látjuk, hogy igen kevés a nő a parlamentben, miniszter, államtitkár legfeljebb csak mutatóba kerül a kormányba, s bár az önkormányzatok vezetői között már szebb számmal találunk hölgyeket, azért e téren is a férfidominancia a jellemző. De vizsgálhatjuk úgy is a helyzetet, hogy vajon megkapja-e az azonos beosztásban, azonos munkát végző nő a férfiakéval egyenlő fizetést? Egy áprilisi adat szerint a különbség 21 %százalékos míg az európai átlag valamivel több, mint 16 százaléknyi. Éppenséggel az sem túl dicséretes eltérés.

Pedig, ha körülnézünk azt látjuk, hogy a nők számtalan területen legalább akkora teljesítményre képesek, mint a férfiak, és a különbség leginkább csak a fizikai erőt kívánó feladatok terén mutatkozik. Ugyanakkor az asszonyoknak messze több türelmük, beleérző képességük és rengetegszer bizonyítottan hatalmas munkabírásuk van, arról már nem is beszélve, hogy a kultúra, tudomány, nevelés, oktatás terén, vagy vezetőként is kiemelkedőt képesek nyújtani.

Férfiként tapasztalom, hogy a macsónak, önmagukat minden téren meghatározónak mutató férfitársaim közül mennyire sokan tartják magukat felsőbbrendűnek női munkatársaikkal szemben, bár lehet, hogy eközben otthon az asszony hordja a nadrágot. Szerencsére a fiatalabbak között mind többen veszik ki részüket a házimunkából, gyerekeik nevelésből, ismerik el az asszonyok esztét, erényeit és fogadják el teljes egyenjogúságukat.

De ez még igen messze van a kívánatostól. Ráadásul a fejlett társadalmak némelyikében is táhó vezetők munkálkodnak azon, hogy a nők újra csak a szüléssel, háztartással és családjuk szolgálatával foglalkozzanak.

2019. november 5.

Mekk mester, vagy várólista

Húsz évvel ezelőtt esett át házam egy tetőcserén, akkor olyan fedést választottam, amelyet könnyedén elviselt a szép korú épület és a szakemberek, ha nem is a legszebb, de mindenképpen az egyik könnyen javítható, viszonylag olcsó és időt álló tetőfedő anyagnak tartottak. Ma már tudom, hogy ez nem igaz, vagyis szembe kell néznem egy újabb tetőfedéssel.

Egyelőre nem fenyeget a beázás réme, vagyis időben kezdtem el felmérni a lehetőségeket. Hónapok óta nézegetem a korszerű, tartós, könnyű, megfizethető tetőfedő anyagokat és nem utolsósorban keresem a számomra ismerős, vagy mások által ajánlott mestereket. Közülük volt, aki azonnal jelezte, ha gyorsan megállapodunk, akkor nagyjából egy év múlva már sorra is kerülhetek, de igyekeznem kell a döntésemmel.

Messze vagyunk már attól, hogy megversenyeztethessük a szakembereket, cégeket, ki vállalja a legolcsóbban a gyorsan és jó minőségben elvégzendő munkát. Rossz a helyzet akkor is, ha villanyszerelőt, kőművest, vízvezeték- vagy fűtésszerelőt, festőt, asztalost keresünk. A kínálat egyre szerényebb, az ember, ha sürgetően valamilyen szakmunkára van szüksége, könnyedén belefuthat a magát fényező, drágán dolgozó, de hozzá nem értő „szakemberbe”. Egy közelmúltbeli országos felmérés szerint a magyarok közel 60 százalékal egy-két, 11 százalékkal pedig ennél is többször fordult már elő, hogy a javítási, felújítási feladatok elvégzésére kihívott vállalkozó kontár munkát végzett.

Akik régebben voltak gyerekek, vagy kisgyerekes szülők, még emlékezhetnek a mintegy negyvenöt évvel ezelőtt futott Mekk Elek az ezermester című bábfilmsorozatra, amelynek főszereplője, egy kecske, az állattársadalom tagjai számára vállalt el mindenféle szakmunkát. Valójában semmihez sem értett és ennek megfelelő munkát is végzett a megrendelők igaz bánatára. Innen származik az ilyen szakikra alkalmazott és a mai napig használatos Mekk mester elnevezés is.

A szakemberhiánynak számtalan oka van, ezek között az elsők között szerepel, hogy a kiváló szakemberek jelentős része ma a hanyatló nyugati világban keresi kenyerét a hazainál jobb körülmények között és messze magasabb javadalmazásért, de az is hozzátartozik, hogy nem megfelelő és cseppet sem vonzó a szakemberképzés, elfogyófélben vannak a terhelhető, szakmájukat szerető, abban folyamatosan fejlődő vállalkozók. Lehet ennek eredetét keresni a vállalkozásokat terhelő elvonásokban, az adózásban, a hatalmas adminisztrációban és ezer más tényezőben. Akik mindezek ellenére itthon és szakmájukban maradtak, továbbá nincs ellenükre a sok munka, igen jól kereshetnek, hiszen nagyon keresettek.

Aki pedig nem akar hónapokig várni egy iparosra, jól teszi, ha legalább a fontosabb szakmák alapfogásait megtanulja. Sokan fogják szeretni az ismerősei közül.

2019. november 12.

Fogyó gyógyítók

Ahogy az embereknek halmozódnak az életéveik, egy idő után óhatatlanul is mind gyakrabban kényszerülnek orvoshoz, ilyen-olyan kezelésre lesz szükségük. Mondhatni, ez az élet rendje.

Az már nem az, ha ezek az orvosoknál, rendelőkben, kórházakban kényszerűségből megtett látogatások egyre több időt vesznek igénybe és kis túlzással már ahhoz is szerencse kell, hogy a beteg még életében időpontot kapjon a szükséges vizsgálatra, beavatkozásra. Már az a szégyen is megesett a minap, hogy az egyik kórházban ahhoz, hogy a beteg időpontot kérhessen, időpontot kellett kapnia. Várólista van már a várólistára jutáshoz is.

Ennek egyik oka, hogy az egyes szakterületeken kvóták vannak, amelyek meghatározzák, hány beteget fogadhat a labor, a szakorvos, mennyit műthet a sebész. Akik ezeket a számokat eldöntik, nyilván számtalan tényezőt vesznek figyelembe. Talán legkevésbé az ellátandó a betegek számát. A másik ok, hogy a csökkentett napi betegszámhoz képest is egyre kevesebb az orvos, nővér.

A minap az egyik gazdasági portál foglalta össze az OECD Health at a Glance 2019 című kiadványának a munkaerőről szóló részét, amelyből kiderül, hogy hiába képeznek egyre több orvost és nővért és fizetnek mind többet az egészségügyi dolgozóknak, hosszú távon vagy a pályát, vagy Magyarországot hagyják el az egészségügyi dolgozók.

Az OECD adatai szerint miközben a legtöbb országban az elmúlt bő másfél évtizedben látványosan változott az összes foglalkoztatotthoz képest a gyógyításban és a szociális területen dolgozók aránya, addig Magyarországon szinte alig.

Megdöbbentő az is, hogy itthon 2009 és 2017 között nagyjából 12 ezer orvost és háromszor ennyi nővért képeztek, miközben a gyógyításban dolgozók száma lényegében nem nőtt. Orvostól 2017-ben mindössze kétezerrel, ápolóból pedig csak 1500-zal dolgozott több Magyarországon, mint nyolc évvel korábban. Nyilván sokan mentek nyugdíjba, vagy hunytak el, de ez nem magyarázza a rendszerből eltűntek nagy számát. Közismert az a tény is, hogy nagyon öregszik az orvostársadalom, sokan dolgoznak még messze a nyugdíjkorhatár fölött is.

Tökéletesen érthető, ha valaki egy magasabb szintű tudás birtokában jó körülmények között akar dolgozni és jól kíván élni. Az orvosok külföldön szinte mindenhol jobban kereshetnek, a nővéreknek meg elég elhagyniuk az egészségügyi pályát, mert idehaza a legtöbb szakma jobban fizet, mint az övék.

Nem szívderítő a jövő, mert a hiánycikk WC-papír, gyógyszerek és korszerű eszközök mellé lassan már jó, ha orvost és nővért is visz magával a szakrendelőbe, kórházba, aki gyógyulni akar.

Persze csak, ha van időpontja.

2019. november 19.

A nép stadionja

Szeretem a focit. Tudom, nem vagyok ezzel egyedül, a világ legnépszerűbb sportjáról, sőt szórakoztató iparáról van szó. Szerettem játszani is, bár nemigen értem el labdakészségemmel még az alsóbb szintű elvárásokat sem. Egykor meccsekre is kijártam, na nem minden héten, de például a Népstadionbeli kettős rangadókon többször is ott voltam.

A hatalmas arénához sok szép emlék is köt. Például, amikor szüleimmel először mentem ki a zsúfolt stadionba, egy SZUR-ra, vagyis a színészek-újságírók fergeteges szórakozást kínáló show-jára. De élénken él még emlékezetemben az az Újpest-Vasas és Fradi-Honvéd kettősrangadó is, ahol némi fociszakmai szóváltás után unokaöcsémrel át kellett telepednünk a stadion másik oldalára a vitapartnerek részéről véleményük nyomatékként beígért pofonok elkerülése végett. Telente pedig bemelegítésként sokszor futottam a stadiont körülölelő úton, hiszen evezősként a hatalmas építmény közelében álló Jégszínház alagsorának tanmedencéjében készültem a versenyekre.

A Népstadion később edzőként is része volt a napi munkámnak, ott lépcsőztetem tanítványaimat – nagyon utálták – vagy futtattam időre őket. Talán a klasszikus létesítménynek is szerepe volt abban, hogy többen bajnokok lettek és akadt, aki közülük olimpián, világbajnokságokon is eredményesen szerepelhetett.

Mindezekkel azt akartam igazolni, hogy a Népstadion a szívemhez nőtt, fájt, amikor láttam a teljes pusztulását. Aztán a helyén megépült új, korszerű és monumentális stadiont is megnéztem kívülről, majd belülről az esemény súlyához méltatlanul szerény avatóünnepségének tévéközvetítésében és elismerően kellett bólintanom. Igen, ez valóban szép munka.

Került, amibe került. Mert – nem mondhatjuk, hogy nem számít az ára – igen drága lett az új ékszerdobozunk. Alig egy-két nappal később adták át Albániában az ottani új stadiont, persze sokkal kisebb lett, a miénkhez képest egyharmadnyi nézőt fogad csak be, viszont nagyon szép és a mi stadionunk valószínűleg erősen túlárzott költségéhez képest nyolcadannyiba került.

A labdarúgó zseni Puskás Ferenc nevét viselő építmény megnyitóján tele volt a nézőtér, de még a pár nappal később megrendezett 17 éven aluliak válogatott meccsén is több tízezer szurkoló ült. Gondolom azok mentek el megnézni a fiatalok meccsét kihasználva a stadiont, akik a magyar-uruguayi stadionavatóra nem fértek be. Tartok tőle, hogy ez az érdeklődés hamar lecseng majd és nehéz lesz a meccsekre megtölteni a nézőtér karéjait. Persze ha jó együttes koncertezik majd erre felé, nyilván újra sok lesz ott az ember.

Sokan sokallják a pénzt, amit a zsebünkből erre költött az állam, de hát ez az építmény sok évtizedre szól, vagyis még az újból világhírűvé váló magyar focinak is otthona lehet majd.

Bár nem vennék rá mérget, hogy addig kitart.

2019. november 26.

A csekk

Nemrégiben Stendhal Pármai kolostor című regényét hallgattam meg hangoskönyv formájában. A történet vége felé idős mentora igazítja el az ifjú főszereplőt, nagyjából azzal, hogy ha tehetős vagy, jövedelmed egytizedét a szegényeknek kell adnod. S bár a történet messze a régmúltban játszódik az akkori városállam Parmában, amely legfeljebb csak a hatalomvágy, a gonoszság, a politikai intrikák, az emberi kapzsiság és néhány más hasonlóan örök érvényű emberi tulajdonsággal, cselekedettel hasonlít mai világunkra, a fentebb nagy vonalakban idézett mondat máig érvényes igazság. Mert ha tehetjük, valóban szükséges a lehetőségeink engedte kereteken belül segíteni a rászorulókat.

Nem szoktam dicsekedni vele, de jó néhány általam arra érdemesnek tartott szervezetet támogattam és támogatok ma is kisebb összegekkel, amelyek engem még nem vágnak a földhöz, de amennyiben hozzám hasonlóan sokan adnak ennyi pénzt, a segítőszervezet máris tudja tenni vállalt dolgát. Így kerültem mintegy másfél évtizeddel ezelőtt kapcsolatba egy speciális betegségben szenvedő gyermekek gyógykezelését támogató alapítvánnyal, amelynek néhány alkalommal küldtem támogatást. Aztán a rájuk szánt összegnek más, általam még fontosabbnak tartott helyet találtam.

Bár én elengedtem őket, nem így az alapítvány engem. Azóta is mind sűrűbben kapok tőlük egy helyes, hosszú borítékot, benne nyomtatott ismertetővel, a nevemre kiállított, bár összeget nem tartalmazó csekkel. Legalább egy tucat éve úgy, hogy egyetlen fillért sem küldtem azóta számukra.

Sokszor gondolkodom azon, hogy vajon miért éri ez meg nekik? A sárga csekk, a rányomtatott névvel, címmel, a boríték ára, az alkalmazott munkabére és persze a mind borsosabb postai költség együttesen már tisztességes összeget tehet ki, amelyet megtakaríthatnának. Gondolom nem vagyok egyedül e téren, akár százak, vagy ezrek is járhatnak ebben a cipőben, és a nekik címzett levél is az enyémhez hasonlóan a legcsekélyebb haszon nélkül landol a kukában.

Elismerem, lehet, hogy rosszul gondolkodom, mert ha például csak egyszer is engedek a nagy nyomásnak – novemberben egyetlen napon két ilyen küldeményt is kaptam, egyet névre szólóan, egyet csak úgy, biankó módon –, ha csak egy kicsit is figyelmetlen vagyok és valamelyikre befizetek pár ezer forintot, máris a rám fordított egy-két évi költségeket kifizettem. És ha sok figyelmetlen társam akad, akkor már nyereséges is lehet ez az alapítványi vállalkozás.

Nem tudom hány önmagának hasonlóan hangzatos és első ránézésre nemes célt kitűző alapítvány működik így, de ha sok, akkor komoly baj van. Ugyanakkor az is meglehet, hogy az erőszakosnak tűnően gyűjtögető alapítvány is tele van jó szándékkal és az összelapátolt pénz valóban fontos célt szolgál.

De tényleg csak így mehet?

2019. december 3.

Égetjük a gyertyát mindkét végén

Az egyik nézet szerint a magyarok úgy élnek, hogy minél gyorsabban meghaljanak, egy másik szerint viszont élvezik az életet, a nagy evéseket, ivászatokat, dohányzást, még ha ezekkel igencsak le is rövidítik az életüket. A legfrissebb adatok mutatják, mindkét állításban van igazság.

A minap elolvastam az Európai Unió legfrissebb országjelentését, amelyből kiderült, hogy a szövetségben a legerősebb dohányosok vagyunk, jóval több alkoholt iszunk az átlagnál és valóban korán halunk meg.

Miután bonyolult világunkban szinte minden mindennel összefügg mindezekhez hozzájárul, hogy a hazai egészségügyi rendszer durván alulfinanszírozott. Az interneten bárki által elolvasható idei Magyarország Egészségügyi Országprofil indoklása szerint a rossz mutatók oka az egészségtelen életmód és az egészségügyi ellátás korlátozott hatékonysága.

A kormányt nem lehet hibáztatni azért, hogy sok a dohányos, hiszen ők mindent megtettek ennek visszaszorítására, például létrehozták a Nemzeti Dohánybolt rendszerét. De hiába minden lesötétített kirakat, ajtó, ha a fiatalok soha nem látott mértékben szívják és fűjják a füstöt, mintha nem lenne holnap, bár valószínűleg nekik emiatt nem is lesz olyan nagyon igazi az a holnap. Aztán itt van a túlzott mértékű alkoholfogyasztás meg hogy vagy vezetjük a legkövérébb európai nemzetek sorát, vagy „csak” a dobogón állunk, már ha az elbírja túlsúlyos testünket.

Úgy tűnik államunk bedobta a gyepelőt a lovak közé, ha így akarunk élni, hát éljünk így, ő aztán nem fogja megakadályozni, hogy korán meghaljunk legalább nem kell majd a sok haszontalan kenyérpusztító nyugdíjasnak nyugdíjat fizetni, meg gyógyszert adni, az öregekkel úgyis csak a gond van. Lehet, hogy ennek érdekében is az egészségügyi ellátásra fordított közkiadások jelentősen elmaradnak az uniós átlagtól, tarolnak is a szív- és érrendszeri betegségek, meg a rák. A hírek szerint a kórházak kétharmadának szeptember végére elfogyott a pénze, az eszközbeszállítók mind reményvesztettebben állnak sorban a milliárdokat kitevő kintlevőségeikért, a kórházi alkalmazottak pedig megint elkezdték egymás között a koldulást, a már-már elfeledett eszköz- és gyógyszercseréket. Vagy éppen karácsonyra kérnek ajándékként többek között WC-ülőket, A4-es papírt meg lázmérőt, tisztítoszereket. Örület!

Az, hogy évente több tízezer olyan honfitársunk hal meg, aki menthető lenne, iszonyú tragédia, ahogy a várható rövid élettartam is, amely ugyan nőtt az utóbbi években, de elmarad a legtöbb uniós országban élők életkilátásaitól. Összegezve elmondható, hogy valóban önpusztítók vagyunk és ehhez megkapjuk a hathatós kormányzati segítséget is. A gyökeres szemléletváltás sokat javíthatna a helyzeten, de mint tudjuk ehhez generációk sorának elszántságára van szükség.

Vajon kitartunk addig?

2019. december 10.

Greta

– Jól hallanak engem?

A honatyák kórusban válaszolnak igennel.

– Megfelelő az angol nyelvtudásom?

A kórus ismét jól hallhatóan helyesel.

– De önök mégsem értik, amit mondok!

Ez a pár mondat a 17. évéhez közeledő svéd tinédzser egyik parlamenti felszólalásában hangzott el, aki a tavaly augusztus 20-ai első megszólalása óta élharcosa lett a jövőjüket féltő fiatalok klímaváltozás elleni harcának. Greta Thunberg azóta megjárta a világ számos országát, többek között megrázó beszédet mondott sok nemzet képviselői előtt az ENSZ-ben, felszólalhatott az amerikai szenátusban, az Európai Parlamentben, a francia parlamentben, tárgyalhatott az előző amerikai elnökkel, a pápával, és megbírálta a brit képviselőket. E megszólalások csak szűk keresztmetszetét mutatják mindannak, amivel világszerte házal annak érdekében, hogy a gazdaság irányítói és a zsebükben lévő politikai döntéshozók végre megértsék: a felnövekvő generációknak nem érdeke az ő pillanatnyi hasznuk, nekik sokkal fontosabb, hogy egy még élhető bolygón élhessék majd le teljes életüket.

Természetes, hogy minden politikai vezető a maga érdekei szerint méltatja, vagy ócsárolja az ifjúkorú harcos tevékenységét. Az egyik sokat megszólaló magyar miniszter egyszerűen csak beteg kisgyerekeknek nevezte Gretat, az Asperger-szindrómás fiatal lányt. Jegyezzük meg, igen büszkék lennének derék politikusunkra, ha az ifjú hölgy leszólása helyett hasonló elszántsággal törekedne a világ, de legalábbis Magyarország sorsának jobbra fordítására. De hagyjuk is az önös érdekből butaságot beszélő hazai vezetőket, kifakadt már Greta ellen az USA elszabadult hajóágyúként működő elnöke, az oroszok teljhatalmú ura és még sok olyan vezető, akinek nem kell, hogy a klímaegyezmény betartása miatt munkahelyek szűnjenek meg, emiatt elégedetlenség üsse fel a fejét országában és őt elzavarják a választók.

Greta Thunberg, aki személyes életével is bizonyítja, hogy nem csak úgy a levegőbe beszél, az ENSZ klímacsúcsra egyedül vitorlázott át az Atlanti-óceánon, mert nem akart repülőre ülni, hiszen azzal óriási ökológiai lábnyomot hagyott volna a Földön. Családja és ő is napi életük során minden olyan eszközt megragadnak, amellyel kerülnek a műanyagok használatát, a szemetelést, a pazarlást. Lánya hatására az operaénekes anya csak ott vállal fellépést, ahova vonattal utazhat, a szintén művész apa vegán lett és még a nagyszülők is hajlandóak voltak változtatni az életvitelükön.

Tennivaló van bőven a túlnépesedés megakadályozásától, a károsanyag-kibocsátás csökkentéséig. Gretat ma már milliók követik, hatása fergeteges és egyúttal örömteli, mert reményt ad arra, hogy az élhető földi jövőt akaró fiatalok tömege helyes cselekvésre kényszeríti majd a bolygót gazdagodásuk, hatalmuk érdekében kizsigerelőket.

A Föld klímája eközben gyorsuló ütemben melegszik.

2019. december 17.

Túltolt okosságok

– Látod – mutatta vadonatúj okostelefonját a hatvanas éveiben járó ismerősöm –, ez a telefon aztán tényleg mindent tud. Még csak most ismerkedem vele, de elképesztő a tudása. Nem mondom, meg is kérték az árát, de nem bánom, mert ez nagyon okos készülék, éppen csak a következő heti nyerő lottószámokat nem tudja.

Aztán hosszasan ecsetelte, hogy mi mindenre képes a mobilja, de kiderült, hogy a számtalan lehetőség, alkalmazás közül a mindennapokban legfeljebb csak telefonálni, SMS-ezni fog vele, e-mailezni, böngészni a neten, meg ha nagyritkán szükséges fényképezni, mert a kamerája is igazán profi. S ha már lúd, legyen kövér, vett az új okossághoz egy okosórát is, s bár nemigen tetszik a kinézete, közelébe sem kerül a drága svájci órájának, de hát az okosóraké a jövő, haladni kell a korrallal.

Egy másik ismerősöm úgy gondolta, megveszi következő autóját, eleget dolgozott már életében ahhoz, hogy végre egy igazán jól felszerelt, korszerű járműve legyen. Hetvenen túl ezt szánta utolsó kocsijának, nem sajnálta rá a pénzt. Tud is az autó mindent, talán csak mosogatni nem. Van rajta első, meg tolatóradar, sebességkorlátozó, meg automata sebességtartó, vagyis tempomat, szól, ha elhagyja a sávját az úton, vagy nem megfelelő a guminyomása. Adatok sokaságát közli a GPS navigációval felszerelt érintőképernyős felülete is és még számtalan kisebb, nagyobb, a vezetést segítő és kényelmi funkcióval is el van látva a távol-keleti csoda. Mindez nem volt olcsó, de ha teheti, hát nem nézi az ember az árát, sokkal inkább a kül- és beltartalmat. Nem vitás, szép is, okos is az autó.

Aztán kiderült, hogy a boldog újautó-tulajdonost vezetés közben zavarják a műszerfalon, vagy a képernyőn folyamatosan megjelenő információk, figyelmeztetések, a pityegések, füttyszók, a szűk garázsba tolatáskor a tolatóradar folyamatos sípolása, a lámpánál takarékoságból leálló motor, az elektronikus kézifék és minden más, amely a biztonságosabb vezetését, vagy éppen kényelmét szolgálná. Most sorra kapcsolja, kapcsoltatja ki a szakszervizzel a kisebb vagyoneért vett szolgáltatásokat.

Korunk jellemzője, hogy vágyunk a mind nagyobb tudású masinákra. Már vannak okoslakások mindenféle távolról irányítható okoseszközzel, például okoshűtővel meg önállóan vándorló porszívóval, ahogy sokasodnak megállás nélkül az élet szinte minden területén okosodó egyéb eszközök is. Általában elmondható róluk, többet tudnak, mint amennyit egy átlagos felhasználó használni akar, vagy tud. Ennek természetesen pénzügyi okai vannak, hiszen minél több okosságot préselnek a tervezők egy szerkentyű chipjébe, annál nagyobb lesz az ára és ezzel a bevétel. Megvásárlásukra, lyukat beszélve a hasunkba, rá is dumálnak bennünket az eladók.

S miután mi sokkal lassabban okosodunk, mint a gépeink, meg is vesszük őket.

2019. december 23.

Baljóslatú jövő

Nagy valószínűséggel az emberek többségének már a könyökén jönnek ki a légkör felmelegedésével foglalkozó hírek, hiszen az egyén, egyike a közel nyolcmilliárdnak joggal érezheti úgy, hogy igen parányi porszem ebben a gigászi folyamatban, amelynek legfeljebb csak elszenvedője, de aligha befolyásolója. Mert akarhat ő bármilyen környezettudatosan is élni, azt csak megélhetésének, személyes kényelmének kárára, vagyis súlyos lemondások árán teheti meg. Ráadásul jószerével semmit sem ér el vele.

A minap olvastam egy izgalmas tanulmányt, amely azt fejtegeti, hogy milyen mértékben nőtt meg mára a különféle üvegházhatású gázok, káros anyagok kibocsátása az ipari forradalom előtti időkhöz képest, amelynek nyomán a Föld egyre több hőt tart meg, és így az átlagos középhőmérséklet növekszik. Jelenleg globálisan nagyjából 1 °C, a szárazföldeken pedig már átlagosan 1,5 fok hőmérséklet-növekedés tapasztalható. A mostani becslések szerint akár 4-5 °C-os melegedés is bekövetkezhet.

Fogalmunk sincs arról, hol van az a határ, amin átlépve már végképp odalesz a Föld élhető éghajlata, ahogy azt sem tudjuk, hogy mindez hogyan következik majd be. Ma jószerével minden kormány a gazdasági növekedésben érdekelt, ami egyet jelent a növekvő ipari, mezőgazdasági termeléssel, bővülő kereskedelemmel, vagyis a még nagyobb károsanyag-kibocsátással.

Bár erről kevesebb szó esik, a világ legégetőbb gondja a túlnépesedés. Míg a 20. század közepén nagyjából 2,5 milliárd ember mozgott, lélegzett, evett, ivott, tevékenykedett a bolygón, hét évtizeddel később már több mint ötmilliárddal többen igyekeznek életben maradni, vagy ami még jobban terheli planétánkat, jól élni. Ez a törekvés az egyéntől messzemenően érthető, miközben a nagy egészre rendkívül káros. Feloldhatatlan ellentmondás.

Gazdaságának és népessége növekedésének visszafogásában egyetlen ország sem érdekelt. A gazdasági növekedés visszaszorítása munkanélküliséget, a csökkenő fogyasztás kevesebb beszedett adót, az pedig megszorításokat hozna. Ráadásul a fejlődő országok joggal szeretnék lakosságuk életszínvonalát növelni, hiszen ami jár sok évtizede a nyugatiaknak, az nekik is kellene.

A tanulmány szerint hamarosan a Föld lakosságának mind nagyobb része lesz kénytelen lemondani megszokott életszínvonaláról, míg mások sohasem ízlelhetik meg a vágyott jobb létet. A kérdés persze az, hogy ki mond majd le önként a bőségről és kik lesznek, akik beletörődően tudomásul veszik, hogy bár a világ technológiailag igen fejlett, bármit képesek megfizethető áron tömegesen gyártani, termelni, ők mégsem élvezhetik ennek örömét, mert időközben megváltozott a klíma.

Kíméletlen a helyzet és félelmet keltő a jövő. Kérdés, hogy pusztulásra ítélt áldozatok milliárdjai vagyunk-e, vagy cselekedni képes értelmes lények sokasága.

De ez még nem dőlt el.

2019. december 31.

Tiltott fotók

A napokban sok más érdekesség mellett azzal szembesülhetett a magyar honpolgár, hogy bár saját szemével látja a közintézményként állami fenntartásban, vagyis az ő adóforintjaiból is működő kórházak, rendelőintézetek lepusztultságát, arról legfeljebb csak szűk családi körben, lehúzott redőnyök mellett, suttogva beszélhet, mert a pusztultság hírért mondjuk fotófelvétellel közölni, nagy hirtelen tiltott tevékenységgé vált.

Az elmúlt napokban az Állami Egészségügyi Ellátó Központ közhírré tette, hátráltatja a gyógyítást, ha fénykép készül a körülményekről. Ezért megtiltották a fotózást, a képek közzétételét, amiről a kórházakban jól látható helyen kirakott plakátokon tájékoztatják is a nagyérdemű arra járókat.

A beteg persze nemigen akar ujját húzni azzal az intézménnyel, amelytől gyógyulását, rosszabb esetben életben maradását reméli. Nem így azok az egyelőre még gyógyászati kezelésre nem szoruló látogatók, akiknek viszont erősen csípi a szemét a leomlott vakolat, plafonig felvizesedő fal, törött csempék sora, a régóta cseréire váró kiégett izzók, ülőke nélküli WC-csészék, zuhanyfej nélküli zuhanyozók látványa. És a fényképezni valók sora szinte végtelen.

Nyilvánvalóan sokkal egyszerűbb és messze olcsóbb is mindezek megmutatását tiltani, mint a lepusztultságot megszüntetni. Az elsőhöz elég egy meleg irodában ülő, jól megfizetett állami alkalmazott pár perces munkája, az utóbbihoz munkáskezekre és pénzre van szükség. Sok munkás kezére, és irdatlan mennyiségű adóforintra, amelyekről tudjuk, számtalan jobb helyük van. Fent kell tartani a megépült és ugyancsak közpénzen hamarosan megépülő, gazdaságossá sohasem tehető labdarúgó-stadionokat, a feneketlen pénznyelőként működő profi labdarúgó-csapatokat, és az idehaza, valamint féltucatnyi másik országban működő számtalan futballakadémiát. Kell a pénz továbbá vietnami kórházra, mexikói, libanoni templomokra, kongói iskolára, kanadai cserkészprogramra, nem nyugati államok intézményeinek magyarországi fenntartására. Baj, ha ezt valaki nem érti meg, hiszen a lakosság által oly nagyon vágyott magas színvonalú labdarúgás, a barátság, a jószomszédi viszony kialakítása, megtartása, a szolidaritás nagyon sok pénzbe kerül. És honnan vegye el ezt a kormány? Na ugye!

De tegyük félre megértő viselkedésünket és horgadjon fel bennünk a tiltakozás, hogy ha már mi fizetjük a közintézményeket, akkor hadd legyen annyi jogunk, hogy ne csak használhassuk azokat, de véleményt is alkothassunk működésükről és ha nem tetszik, amit tapasztalunk, hát hangot is adhassunk ennek. Mondjuk egy, a valamelyik közösségi portálon közzétett sokatmondó fotóval.

De nem lehet, mert állítólag hátráltatja a gyógyítást az, ha valaki lefotózza a málló vakolatot. Nem az orvos-, nővér-, és eszközhiány, a málló vakolat fotója.

Szerencsés országban élünk.

2020. január 7.

Vizes zavar

Manapság szinte mindenről kiderül, hogy nem az, ami. Mármost nem az, amit gondolunk róla, vagy amit belénk sulykolnak a vészharangkongatók, a politikusok, álhírgyártók, önkéntes világmegváltók.

Minden évben szembesülhetünk azzal, hogy mind közelebb kerül az év első napjához a túlfogyasztás napja, az a nap, amikor az emberiség felhasználja mindazokat az erőforrásokat, amelyeket a Föld egy év alatt újratermelni képes. Az ilyen adatok sokakra hatnak, így azok a hírek is, amelyek szerint ma már a hagyományosan vízhiányos világrészek mellett is vannak olyan, korábban nem szomszédos vidékek, nagyvárosok, amelyek igen súlyos vízhiánnyal küzdenek.

Mindezt azért említem, mert a minap egy igen érdekes írás látott napvilágot az egyik még igazi újságírással foglalkozó hírportálon. Eszerint ugyanis nem teszünk jót, ha túlzottan spórolunk a vízzel. Mi van – hördülhet fel idegesen a már sok álhírt megélt olvasó – most akkor feleslegesen takarékoskodom a vízzel?

Felmerül a kérdés, vajon itt, Közép-Európában kell-e szégyellenünk magunkat minden zuhanyozás vagy vécéöblítés után az elpazarolt víz miatt? Mint kiderült emiatt még nem. Az már más tézisa, hogy a csatorna- és ivóvízhálózatot, gondolva a lakosság várható növekedésére és a vízfogyasztás emelkedésére, a korábbi évtizedekben jóval nagyobb fogyasztásra méretezték. Akkoriban fejenként és naponta 150-200 literes ivóvíz-felhasználással számoltak a tervezők, mára viszont mindössze 100-120 liter fogy, sőt vannak, akik 70 liternél kevesebb is beérik. Az emiatt lecsökkent mennyiségű szennyvíz viszont nem öblíti át rendesen a csatornákat, a sok szutyok leülepszik, amelyet aztán a szakembereknek időnként rengeteg vízzel kell kimosniuk onnan. Ennyit a megtakarított vízről.

De megvan az ivóvíz-takarékosságnak is a maga kedvezőtlen következménye. A hálózatokat úgy tervezik, hogy bennük a víz naponta cserélődjön, a tervezettnél alacsonyabb fogyasztás során viszont a víz napokig áll a csövekben, ami nem tesz jót az ízének. A szolgáltatók sem járnak jól, mert a mind kisebb fogyasztás miatt csökkenő bevételeik már nem fedezik a karbantartás, működtetés költségeit és ha a rezsicsökkentés miatt nem emelhetnek árat, nem tudják tartani a szolgáltatás színvonalát.

Az ember folyamatosan szembesül azzal, hogy akárhogyan is él, egyre nagyobb ökológiai lábnyomot hagy maga után. Temérdek ivóvízre van szükség az élelmiszereinek, ipari termékeinek előállításához, ahogy a vécéjének öblítéséhez, fürdéséhez, mosásához, mosogatásához, autómosásához is.

Az említett cikk olvasása után kicsit összezavarodtam a helyes a vízhasználattal kapcsolatban. Gondolom hamarosan megjön a fentiek cáfolata is, ezért inkább maradok a víztakarékosságnál.

Bár talán ma egy kicsit tovább állok majd a zuhany alatt.

2020. január 14.

Kórházi napjaink

Egy derék honpolgár általában büszke arra, ha hazája valamilyen nemzetközi összehasonlításban az élen végez. Végül is hazája dicsősége az ő sikere is. Ugyanakkor előfordulhatnak kétes értékű elsőségek is, amelyek kevésbé adnak okot az örömré.

A napokban tették közzé annak a felmérésnek az eredményeit, amelyben megvizsgálták, hogy az Európai Unió tagállamainak polgárai évente hány napot töltenek átlagosan kórházban. A magyar egészségügy közismerten látványosan romló pályán mozog, így a statisztikákat böngésző joggal gondolhatná, a magyarok kerülnek a kórházakat, mint ördög a tömjénfüstöt. Ezzel szemben az Eurostat napokban közzétett felmérése szerint az EU tagállamait nézve, a magyarországi betegek töltötték a legtöbb időt a kórházakban.

A hivatalos adatokból kiderül, hogy Magyarországon 2017-ben átlagosan 9,8 napig részesült egy beteg kórházi ellátásban. Az adatok szerint Csehország végzett e rangsor második helyén 9,6, míg a harmadik Franciaország lett 9,1 nappal. A kilencnaposok sorát a negyedik helyen Németország zárja.

A kórházban tartózkodás átlagát 6 napon belül tartani tudó országok a napok száma szerinti csökkenő sorrendben: Liechtenstein, Írország, Svédország, Dánia, Norvégia, az e társaságban kakukktójásnak tűnő Bulgária és Hollandia. Ez utóbbi állam betegei átlagosan mindössze csak 4,5 napot töltenek kórházban. Nyilván nincs elég pénzük az egészségügyre.

Az ember elkezd elmélkedni a statisztikák láttán, hogy vajon a magyarok kórházi ápolására miért kell ily sok nap? A jóindulatú verzió szerint a magyar gyógyítók oly lelkiismeretesek, hogy addig ki nem engedik intézményükből a páciens, amíg állapotuk jelzője betegről egészségesre nem vált. De az is meglehet – ez a rosszabb olvasata az ügynek –, hogy oly kevés már a gyógyintézményekben az orvos és ápoló, hogy csak nagy ritkán jutnak egyik, vagy másik beteghez, vagyis több idő szükséges az ellátásukhoz, kezelésükhöz. Van még egy harmadik lehetőség is: az is meglehet, hogy a magyarországi betegek egyszerűen kedvelik a kórházi kosztot, a kiváló körülményeket, kényeztetést és ezért mindent megtesznek, hogy minél tovább odabent maradhassanak.

Kereshetjük a hosszú kórházi tartózkodások okait a hatályos jogszabályban is, amely szerint minimum három teljes napot kell a betegeknek a kórházban lenniük ahhoz, hogy ellátásukat teljes mértékben finanszírozza az állam. Így aztán az egy nap alatt kivizsgált, kezelt és akár otthonába bocsátható beteget is legalább három napig marasztalják az intézmények, hogy az amúgy is igen szűkös finanszírozási összegekhez hozzájussanak. Ez utóbbira megoldás lehetne, ha például egy focimeccs helyszíni megtekintése kiváltana egy kórházi napot.

Legalább lenne közönség a kormányzatnak az egészségügynél jóval fontosabb méregdrága stadionokban.

2020. január 21.

Fát a háton

A minap országos botrányt kavart, na nem a cigányokról, ügyvédek és bírók tevékenységéről mondott, az indulatok szítására alkalmas kormányfői beszéd, hanem a sokak által fitneszgurunak titulált közszereplőnek a legismertebb közösségi portálon közzétett videójában elhangzott kijelentése, amely szerint, ha a nők a szülés után lefognának, sokkal kevesebb házasság menne tönkre. Mindezt a jó házasságok titkai között osztotta meg a nagyérdemű közönségével.

Az ügy oly nagy hullámokat vetett, hogy már azok is késztetve érezték magukat a tiltakozásra, akik szerint az ország korlátlan hatalmú egyszemélyi vezetőjének cigányozós, vagyis rasszista kijelentésében semmi kivetnivaló sincs, ahogy a bírák és ügyvédek lejárataiban sem, ellentétben a nők kövérségét szóvá tevő fitnesz és táplálkozási szakértő szavaival.

A fitneszoktató magánvéleményével valójában nem is érdemes sokat foglalkozni. Azzal viszont igen, hogy felidézzük: hazánk a világ négy legkövérebb nemzete közé tartozik és felméréstől függően hol európai listavezetők vagyunk a túlsúlyosság terén, hogy „csak” dobozók. Az egyébként izlés kérdése, hogy tetszik-e valaki önmagának kövéren, lett legyen az illető nő, vagy férfi, és megfelel-e házastársának túlsúlyosan is. Az elhízás okai között ugyanis lehet betegség, mozgásszegény életmód, hanyagság és sok más is.

Bár a fitneszszakembernek a szülést a kövérséggel összehozó kijelentése nem volt szerencsés, még akkor sem, ha valóban szép számmal vannak, akik az anyaság terheire, a gyerek körüli teendőkre hivatkozva kevésbé figyelnek testalkatukra, elhanyagolják magukat, a tiltakozóknak mégis sokkal inkább arról kellett volna nagy hangon értekezniük, hogy vajon mit tesz az egészségügy a betegségeket is előidéző túlsúly megelőzése, a felvilágosítás érdekében. De megkérdezhetnénk azt is, hogy vajon a mindenféle tudományok ismeretinek tömegével teletömött fejű fiatalok kapnak-e ismereteket az iskolákban az egészséges életvitelre, arra, hogy hogyan is éljenek majd felnőttként, hogyan táplálkozzanak, milyen higiénia szempontok szerint éljenek. Úgy velem, legfeljebb csak nagyon visszafogottan.

Szeretünk felháborodni és különösen szeretünk úgy felhördülni, hogy abból azért túlzottan nagy bajunk ne legyen. Nem háborodunk fel a milliárdokat felemésztő gyűlöletkampányokon, azon ha egy embertársunkkal politikai okok miatt elbánnak, ha tisztos falusi kétkezi kisiparosból a szemünk láttára csinál multimilliárdost a hatalom, ha a korrupció csak kis összegek alatt válik bünné, ha idő előtt kell meghalnunk, mert gyógyításunk helyett távoli országok diplomáira, kórházaira, vagy egy gyengélkedő sportág létesítményeire, csapataira és játékosainak milliós fizetésére megy el az adóforintunk.

Fát lehet vágni a hátunkon, de az asszonyainkat ne bántsa senki!

2020. január 28.

Libsikomcsik

„Mocskos rohadt libsikomcsi g...k! takarodjatok a mail-mről és folytatassátok a hazaárulást a k...a anyátokban!”

Több mint tíz évet kellett várnunk az első mocskolódo levélre – nem mintha hiányoltuk volna –, amelyet az általam szerkesztett online újság kapott. Gondolom a nagyobb olvasótáborot elérő portálok ennél jóval többel büszkélkedhetnek, de hát egy kis lap örüljön annak is, amit kap.

Fogalmam sincs, hogy mi böszíthette fel kedves (?) olvasónkat annyira, hogy e veretes sort leírja, feltételezem, hogy szokásos heti jegyzeteimből nagy valószínűséggel azt szűrte le, nem vagyok a kormány barátja. Jól gondolja a kedves (?) olvasónk, én valóban nem vagyok barátja a kormánynak, az ország korlátlan hatalmú egyszemélyi vezetőjének, de nem voltam az egyetlen korábbi kormánynak, kormányfőnek sem. Újságíróként nem feladatom a csodálatuk, sokkal inkább a hatalom ellenőrzése, a visszásságok közzététele, megírása. Mármost, ha igazi újságíró és nem az éppen uralkodó hatalom kézből etetett propagandistája vagyok. Félreértés ne essék, azt sem ítélem el, hiszen élni kell, ahhoz meg pénz kell, amiből lakhatást, közköltségeket, a gyerekeknek az iskoláztatást lehet fizetni, meg néha elmenni moziba, étterembe, esetleg talán még nyaralni is, vagyis a propagandista lét is a megélhetés egyik formája.

Visszatérve a kedves (?) olvasóra, nem értem pontosan mi csapta ki nála ennyire a biztosítékot, hiszen sok éve kapta nap mint nap az újság hírlevelét, amelyről bármikor le is iratkozhatott volna. Nagy valószínűséggel a mindent beborító gyűlölethangulat hatása alá került, amellyel mintegy elhelyezte magát a kormányzati szélsőjobbon, szemben a liberálisokkal, kommunistákkal, értelmezése szerint a hazaárulókkal.

Bizonyára még a legbőszebb rendpárti, tekintélyelvű beállítottságú felebarátunk is sok liberális vonást mutat fel cselekedeteiben, ha gyermekeiről, családtagjairól, barátairól van szó. És lehetnek a politikailag liberális – hazai szélsőjobbos értelmezés szerint: zsidó – gondolkodók is szélsőségesek. Bonyolult az élet.

Napjainkban, ha valakit bántani, sérteni akarnak, azonnal ráragasztják a libsi és komcsi (másik oldalon a náci) bélyeget, ehhez pedig szinte kötelezően tartozik a hazaáruló kifejezés is. Csak a tisztázás kedvéért idézem a Büntető Törvénykönyv idevonatkozó passzusát: „Hazaárulás: Az a magyar állampolgár, aki Magyarország függetlenségének, területi épségének vagy alkotmányos rendjének megsértése céljából külföldi kormánnyal vagy külföldi szervezettel kapcsolatot vesz fel vagy tart fenn...” tettét „... súlyos hátrányt okozva, állami szolgálat vagy hivatalos megbízatás felhasználásával, háború idején vagy külföldi fegyveres erő behívásával vagy igénybevételével követi el...” Vagyis ez és nem a kormánnyal egyet nem értés a hazaárulás.

A libsikomcsi ezek után már szót sem érdemel.

2020. február 4.

Doktorok, kis hibával

– Te tudtad, hogy K. doktori címet szerzett?

– Igen, vett egyet.

Doktori címhez sokféleképpen juthat egy ember, de mindegyik tanulással jár. Van orvosi, gyógyszerészi, jogi, műszaki és még jó néhány másfajta doktorátus, és van a tiszteletbeli, díszdoktori cím, de ez utóbbi nem doktori fokozat, hanem kitüntetés. És egy ideje létezik az aposztrófós doktori cím is.

Néhány évvel ezelőtt egy gyulai székhelyű egyesület vezetője állt elő a 'Dr cím ötletével. Ebben a Dr előtt szerénykedő aposztróf a találmány, amelyet a feltaláló állítása szerint le is védetett a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál, ezért szerinte az aposztrófós doktorság bejegyzett védjegy és licencjogokkal rendelkezik, vagyis akiknek van ilyenük, jogszerűen viselhetik nevük előtt. A hivatal ez ellen tiltakozott, mondván, a valóság az, hogy a védjegy csak a 'Dr logóra és elnevezésre vonatkozik. Állítólag vannak, akiknek nevük 'Dr előtagját még az okmányiroda is bejegyezte, vagyis személyi okmányaikra is felkerült.

Azt gondolná a jogkövető állampolgár, hogy a hatalom hivatalból jár el a csalók ellen, akik doktori címet adományoznak potom pár százezer forintért. De legalább ilyen csalók azok is, akik nevük elé biggyesztk a 'Dr előtagot, hiszen ezzel becsapják mindazokat, akikkel valamilyen ügybe keverednek, de mindez egyelőre büntetlen marad.

Az aposztrófós doktori címnek van egy másik elnevezése is: parabolikus (jelen értelmezésben képletes) doktor. Mindmáig büntetlenül vásárolhatja és használhatja a parabolikus doktorátust az, aki licencjogot szerzett rá, vagyis kipengette érte a százezreket. Addig nincs is túl nagy baj, amíg az áldoktorok nem veszik túl komolyan magukat és mondjuk egy érettségivel és 'Dr címükkel nem kezdenek el embereket gyógyítani. Nehogy azt higgye valaki is, hogy ez nem történhet meg, a parabolikus doktori címeket előszeretettel vásárolják többek között természetgyógyászok. A gyógyász neve előtt büszkélkedő 'Dr láttán a gyógyulásra váró beteg joggal gondolhatja, hogy a doktor úr (vagy asszony) hosszú egyetemi évek alatt sajátította el azt a tudást, amelynek birtokában igazán szakavatottan nyúl az ő testéhez.

Amúgy, ahogy a sajtóban többfelé is megjelent, a doktorandusz a pénzen túl sem kapja könnyen a doktori címet, hiszen az általa választott témakör ismereteiről általában közel egy órában kell számot adnia egy vizsgáztató tanács előtt. Nem, ez nem vicc.

Azt, hogy hány aposztrófós, vagy parabolikus doktor kezel, gyógyít bennünket, hányan végeznek jogi munkát, nemigen lehet tudni, de egyes információk szerint számuk már messze meghaladja a százat. Ahogy olvastam, van közöttük pedikűrös, kőműves és rendőr is.

Arra gondoltam, ha egy nagyobb összeghez jutok, lehet hogy veszek magamnak doktori címet én is. Kettőt. Egyet a nevem elé, egyet utána.

2020. február 11.

A feltámasztott kislány

A minap Dél-Koreában feltámasztottak egy pár éve betegségben meghalt kislányt, aki találkozott és beszélt is az édesanyjával.

Nem, nem vagyok részeg, még csak tudatmódosító szert sem szedek, vagyis ép elmével írtam le mindezt, amit nem is én találtam ki. Az említett feltámasztás sem tartozik a csodák kategóriájába – vagy ki tudja – hiszen mindez virtuálisan, csakis a technikának köszönhetően és látszólagosan történt meg.

A dél-koreai Csang Csi Szung négy éve elvesztette hatéves kislányát, Najont, aki egy ritka betegségben halt meg. Egy tévéműsor keretében azonban virtuálisan rekonstruálták a kislányt, az édesanyjával történt találkozót pedig a minap le is adták Dél-Koreában. Mint a híradásokban olvasható, anya és lánya a műsorban egy közös emlékekkel teli parkban találkozott.

Csak azért nem minősítem első felindulásomban mindezt áhírnék, mert ma már mindenki átélheti a virtuális valóság élményeit például játékokban. A technológia fantasztikus, a távlatok beláthatatlanok. Ugyanakkor még belegondolni is borzasztó, hogy mit érezhetett az a dél-koreai anya, akitől halálából virtuálisan feltámasztott kislánya megkérdezte: „Anya! Hol voltál, anya? Gondoltál rám?”.

Anya és kislánya egy virtuális születésnapin vett részt, ahol algalevest, majd tortát ettek, amelynél a gyertyagyújtás sem maradt el. Érdemes belegondolni, egy gyengébb idegrendszerű ember egy ilyen élményt követően végképp elszakadhat a való világtól. Vajon Csang Csi Szung asszony hogyan éli tovább az életét a virtuális találkozás után, hogyan tudott másnap visszatérni a valóságához?

A virtuális valóság létrehozásában rengeteg lehetőség és megannyi veszély rejlik. Részt vehetünk például egy izgalmas kalandtúrán a világ legszebb és igen távoli tájain anélkül, hogy felállnánk kedvenc otthoni fotelunkból, visszautazhatunk térben és időben a régmúltba, hogy csatákban vegyünk részt, vagy kincseket keressünk. De például egy-egy tervezett termék kipróbálása során is hasznos lehet a virtuális tér, ahol viszonylag olcsón megtudható, hogy fog-e működni és siker lesz-e az új portéka.

De mi lesz, ha a virtuális valóság használata, vagy éppen élvezete oly mértékűvé válik, hogy az emberiség erre hajlamos tömege már nem tud majd különbséget tenni a valódi és vélt világ között? Mi lesz, ha leteszi a virtuális világot szobájába varázsoló eszközt, amelyben éppen egy gonosz embert üldözött, majd lemegy a sarki kisboltba kenyéréért, ahol meglát egy, a virtuális gonoszhoz megszólalásig hasonló embert és folytatva a virtuális harcát, megöli az illetőt, mert agya összevonja a való és képzeletbeli világot?

A gyanútlan és vétlen áldozat hozzátartozóinak vajmi csekély vigaszt jelenthet majd, hogy szeretett családtagjukat a bűntény után akár fel is lehet majd támasztani.

Virtuálisan.

2020. február 18.

Kapunyitási pánik

– Végigküzdöttem az életemet, a gyár után esténként maszekban dolgoztam, hogy vigyük egyről a kettőre. Bezzeg a mai fiataloknak minden az ölükbe hullik – hallottam a minap egy idősebb férfi kifakadását.

Nem volt könnyű régen, de azért a mai húszas, harmincas éveikben járó fiatalokat sem érdemes irigyelni. Közismert a kapuzárási pánik kifejezés, amelyet azokra a középkorú férfiakra szokás használni, akik félve az öregedéstől pánikszzerűen kezdik habzsolni az életet. Másfél évtizede a kapuzárási pánik mellett megjelent a húszas, harmincas éveikben járókat érintő újabb fogalom, az életnegyedi krízis, vagy másként kapunyitási pánik is.

Ahogy a bevezetőben idézett idősebb úr is igazolta, régebben kevesebb lehetőségük volt az akkori fiataloknak a kiemelkedésre. Évtizedekig naponta akár két munkahelyen is dolgozni kellett ahhoz, hogy egy átlagos család majdan jobb módra válthasson, lakást, házat, autót vehessen, nyaralhasson, gyermeküket különórákra, egyetemre járathassák. Ezzel szemben ma a céljaik eléréséhez vezető út, a megfelelési kényszer, a kíméletlen verseny és a bőség ejtheti zavarba az ifjakat. A túl sok lehetőség kiszámíthatatlansága, az állandóan változó viszonyok még a legmagabiztosabbakat is bizonytalanná tehetik.

Szakemberek szerint a kapunyitási pánik legfőbb jellemzője a döntésképtelenség, a jövő miatti szorongás, az önálló életbe való belépési képtelenség. Az Y generáció, hiszen róluk van szó, már beleszületett a fogyasztói társadalomba, számukra természetes az óriásléptékű technológiai fejlődés, a jólét. Emiatt is elvárás önmagukkal szemben, hogy minél hamarabb sikeresek, gazdagok legyenek, kerüljenek mind magasabbra a társadalmi ranglétrán. Erre közel sem mindegyikük alkalmas, még akkor sem, ha minden iskolájukat kiválóan végezték el. Vágyaik, az életről alkotott elképzeléseik messze felülmúlhatják a képességeiket, lehetőségeiket, emiatt viszont könnyen frusztráltakká is válhatnak.

Közismert fogalom a mamahotel is, amely azt takarja, hogy a fiatal nem akarja elhagyni a szülői házat, annak kényelmét, szolgáltatásait, biztonságát, nem akar önálló életet kezdeni. Ezt kiválthatja az is, hogy napjainkban a fiatalok egyre tovább tanulnak és a családi védőburkot még utána sem akarják felcserélni az önálló lakhatás, munkavállalás, házasság és gyermekvállalás nehézségeivel.

Megdöbbenő, de a statisztikák szerint minden második fiatal érinti a kapunyitási pánik. Sok húszas éveiben járó ifjú igyekszik elnyújtani a kamaszkorát, s hogy megteheti, abban súlyos felelősségük van a szülőknek is, akik ahelyett, hogy az önállósodás felé terelnék a fiatal, ragaszkodásukkal gyermekként kezelik az időközben felnőtt lányukat, fiúkat.

Nem, egyáltalán nem könnyű ma fiatalnak lenni.

2020. február 25.

Fokhagyma és ráolvasás

Riasztó gyorsasággal terjed a koronavírus néven elhíresült, súlyos tüdőgyulladással járó megbetegedés, amelyben már ezrek haltak meg és egyre közelebb kerül hozzánk is. Sajnos egyelőre nincs megfelelő gyógymódja, bár ha az ember a közösségi médiát olvasgatja, számtalan hasznos tanácsot kaphat a kór elkerülésére.

Ezek a tanácsadók egyáltalán nem a megfelelő higiénára, a kézmosás fontosságára, tömegrendezvények elkerülésére hívják fel a figyelmet, (amelyre a szokásos soros gyűlöletkampánya helyett akár még a kormány is figyelmeztethetne), sokkal inkább a népi gyógyászat tudományosan sehol sem bizonyított eszközeit ajánlják hiszékeny embertársaik figyelmébe, akik aztán a bölcs tanácsokat igen gyorsan meg is osztják más tudatlanokkal azok okulására.

Az elsők között találkoztam azzal a kijelentéssel, miszerint aki hisz Jézusban, azon nem fog a koronavírus rontása. Ebben semmi rossz sincs, hiszen egy hívő ember támaszt nyerhet hitéből, még ha az a koronavírus ellen vélhetően igen csekély eséllyel védi majd meg őt. S hogy mennyire nem hazai a jelenség, az egészségügyi világszervezet, a WHO főigazgatója úgy fogalmazott, már nemcsak egy járvány (epidémia) ellen harcolnak, hanem az infodémia ellen is. Az álhírek még a vírusnál is gyorsabban terjednek és ugyanolyan veszélyesek.

Vannak, akik úgy gondolják, hogy miután a fokhagymát már sikerrel alkalmazta az emberiség a boszorkányok elleni harctól, a háziállatok megrontásától való védelméig, bizonyára a koronavírus ellen is igen hatásos lehet. De terjed a meleg víz, vagy tea fogyasztásának, a napozásnak vagy a kézszáritók használatának védő hatásáról szóló hiedelem is. De ezek sem igazak, ahogy nem pusztítja el a gaz COVID-19 vírust a szezámolaj, és nem véd a megfertőződéstől az sem, ha rendszeresen sóoldattal öblögetjük az orrunkat.

A riadalom és az emberi butaság furcsa dolgokat is felszínre hoz. A migránsellenes világban a tevékeny, szorgalmas kínaiakkal úgy általában jól kijönnek az emberek. Most mégis egyes nyugati városokban ott élő kínaiakat inzultálnak, mintha ők valamit is tehetnének a hazájukból indult betegségről. A félelem miatt erősen megcsappant az éttermeik, boltjaik látogatottsága, és az emberek számottevő része szerint még a Kínából érkező levelek vagy csomagok átvétele is igen nagy kockázattal jár. A WHO szerint viszont ez is tévhit mert korábbi vizsgálatokból már tudható, hogy a vírusok nem sokáig maradnak életben ezeken a felületeken.

Afelől nemigen lehet kétségünk, hogy a vírus előbb vagy utóbb hozzánk is elér, dolgos népünk lázas ételmszer-felvásárlással készül is a veszedelemre. Álhírek és mindenféle titkos gyógymódok helyett egyelőre csak a gyakori kézmosás és a higiénés szabályok betartása segíthet.

Esetleg egy jó kis féregűző ráolvasás.

2020. március 3.

Béremelés

Kusza, zűrzavaros világban élünk, amelyben igen kevés felemelő hírt kapunk az ál- és valódi hírek áradatában. Pedig jó hírekre nagyon is szükségünk van a koronavírus-járványtól terhelt hétköznapiak sodrában.

Ezért is töltött el örömmel a minap olvasott információ, miszerint végre megemelik az országgyűlési képviselők eddigi megalázóan alacsony bérét. Gondoljunk csak bele, többen még a bruttó egymilliós havi illetményt sem érték el. Igaz, kiegészítésként azért csurran cseppent némi apanázs útiköltség, telefonhasználat, lakhatási támogatás, nagyon olcsó, ám a hírek szerint finom parlamenti étkezés formájában.

Kicsit elkalandoztam, mert hát a százezres költségtérítésekkel szemben ugyebár ott vannak a költségek is, már ha vannak, vagyis ezt nem lenne szabad beleszámítani a képviselői jövedelmekbe. A lényeg az, ami a borítékban szerénykedik. Az pedig összehasonlítva egy hazai első osztályú labdarúgó havi jövedelmével, megszegyenítően alacsony. Mert ugyebár mi az a 8-900 ezer forint? Hát persze hogy csak morzsa.

Kicsit javított szegény képviselőink helyzetén a másfél éve megszavazott törvény, amikor is kétszázezerrel növelték önmaguk bérét a honanyák és honatyák. Nézve az infláció ütemét, ideje volt most megint srófolni egyet felfelé az alapbéreken. De nem is ezért történt az emelés, hanem azért, mert a törvény szerint az alapbérüknek a mindenkori nemzetgazdasági havi átlagos bruttó bér háromszorosával kell egyeznie. A KSH adatai szerint tavaly 11,4 százalékkal nőtt a magyar átlagbér.

Ez biztosan így van, miért is kételkednék a kormánytól független intézmény szavaiban, bár sokféle az országban az ilyen bérfejlesztések, meg a közel négyszázezres bruttó átlagkereset többnyire az anderseni mesékbe illenek, különösen, ha az egészségügyi dolgozók, rendőrök, tanárok és a többiek alacsony bérére gondolok. Rajtuk kívül még a nyugdíjasoknak sem kell törniük a fejüket, hogy hova tegyék a rengeteg nyugdíjukat, bár ők azért nem szólhatnak egy szót sem, hiszen az önmagukhoz bőkezű képviselőik a nyugállományúak ellátmányát is megemelték 2,8 százalékkal. Egy átlagnyugdíjas akár még havi négyezer forinttal is többet kap. Na ugye!

A mostani emelés után a képviselői alapbér 989 700 forintról 1 103 400 forintra emelkedik, de így is nettóban csak 733 ezret vihetnek haza a haza szolgálói. Van még némi kereseti lehetőségük a honért munkálkodóknak, sokak fizetését, nyugdíját meghaladó pénzt kapnak ugyanis a bizottsági tagságokért is. Amúgy az országgyűlésben a legmagasabb fizetése a parlamenti rendet felügyelő és ott fegyelmet tartó, minden magyar ember, még a tőle eltérő gondolkodású képviselőtársai irányába is messzemenően elfogulatlan házelnöknek van, az ő bére alig háromszázezerrel, mindössze hárommillióra nő.

Aki mindezt irigyli jobb, ha szakemberhez fordul.

2020. március 10.

A dal

Pár hónap múlva lesz száz éve, hogy a nagyhatalmak igen gyalázatos módon döntöttek a Nagy Háborút követően Magyarországról. Ez a trianoni békeszerződés vagy trianoni döntés néven elhíresült terület- és népességrablás, amely sohasem gyógyuló sebet okozott a magyarok tudatában.

Bizonyára, amikor majd lecseng a most minden híradást uraló koronavírus-járvány és ahogy közeledünk június 4-éhez, a centenáriumhoz, úgy lesz mind gyakoribb téma minden nyomtatott és online felületen a trianoni döntés. Nem is erről fogok most beszélni, megteszik azt majd az avatott történészek és az ettől is szavazatokat remélő amatőr történet(át)írók, a politikusok. A döntés a legtöbb magyar számára máig megérthetetlen, azoknak, akiknek családját érintette, feldolgozhatatlan.

S hogy mennyire bonyolult is volt a világ 1919-1920-ban, majd a rákövetkező évtizedekben (mikor nem az?) jól mutatja, egy operettdal sorsa is. A minap olvastam a legnagyobb látogatottságú hírportálon egy érdekes összeállítást a Szép vagy, gyönyörű vagy Magyarország című dalról. Ahogy a cikk szerzője írta, ez az a dal, amelyet egyformán betiltott a nyilas, majd a kommunista és szocialista hatalom is.

Az 1920-ban íródott, 1922-ben bemutatott Hamburgi menyasszony című operett egyik betétdaláról van szó. S miután a bemutató két évvel követte a szégyenletes trianoni békeszerződés határozatait, az országcsönkítést, az amúgy eredetileg sem politikai tartalommal, sem Trianonra utalással nem bíró dal vált a leghazafiasabb nótává.

Az operettben egyébként egy meglehetősen bugyuta szerelmi párbeszéd szöveggörnyezetében csendül fel az a dal, amelyet a szerzők származása miatt tiltott be a nyilas hatalom. És nem volt kedvelt a kommunizmus, majd szocializmus évei alatt sem, mert irredenta szövegűnek ítélték meg az akkori vezetők, vagyis az elvesztett szülőföld visszafoglalására, az anyaországhoz visszacsatolására buzdító zeneműként tartották nyilván.

A rendszerváltásnak nevezett esemény óta a dal újra szabadon játszható és ahogy látjuk a jelenlegi hatalom múltba révedését, ez így is marad – helyesen – még sokáig. A dalt művészi alkotásként nemigen tartják sokra mindazok, akik távoli múltban történt eseményként kezelik a százéves trianoni döntést és még az operett szerelmesei sem nagyon ismerik, kedvelik a dal környezetét adó operettet.

Nyilvánvalóan mindezt az elgázosításokat már meg nem érő, 1935-ben elhunyt Vincze Zsigmond zeneszerző és az 1945 februárjában az egyik haláltáborban meggyilkolt Kulinyi Ernő szövegíró, a leghazafiasabbnak tartott magyar dal két zsidó származású szerzője sajnálattal venné tudomásul.

Daluk sorsában, mint cseppben a tenger, benne van az elmúlt száz évünk.

2020. március 17.

Vírus a köbön

Ülök a szobámban és egyre inkább eluralkodik rajtam a bizonytalanság. Miután sok százezer társamhoz hasonlóan a szakértők által is a koronavírus-fertőzés miatt leginkább veszélyeztetettnek tartott korosztályba tartozom, mindinkább fogékonyá válok a rám ömlő riasztó hírekre.

Mindeddig bíztam abban, hogy a világ legjobb koponyái hamarosan megtalálják a 21. század eddigi legsúlyosabb járványává vált SARS-CoV-2 humán koronavírus által okozott COVID-19 betegség ellenszerét. De ahogy haladunk előre az időben és ahogy növekszik elsősorban a korosabbak között a vírus okozta megbetegedésben elhunytak száma, úgy tapasztalom magamon és a környezetemben élő, hasonló korú ismerőseimen az ijedtséget. A bőszen burjánzó álhírek mindezen még tovább rontanak. Nem csoda, hogy sokan igyekeznek bespájiolni mindenből, amelyekről úgy gondolják, velük túlélhetik a járványt.

Reggel kétségbeesve hívtam az egyik ismerősöm, hogy mit tudok, mi lesz velünk, idősebbekkel, bezárnak bennünket a lakásunkba? Aggodalma átragadt rám is, elindultam hát venni némi élelmet, hogy párommal legalább két hetet kibírjunk nagyobb koplalás nélkül, ha tényleg bezár bennünket egy rendelet a lakásunkba.

Sok kormányzati intézkedésre neheztem már, különösen azokra, amelyek leginkább a széthúzást, a gyűlöletkeltést szolgálják, a politikai ellenfelek és választóik ellen szólnak, de ezúttal nem teszem. Úgy látom, most valóban komolyan veszik az illetékesek a bajt. Sajnos a tájékoztatás messze nem kielégítő, pedig a pánik ellen, amelynek azért már érezhető a szele, a valósághű tájékoztatás elengedhetetlen. Például kiállhatna egy még szavahihető vezető és az összes tévécsatornán elmondhatná, hogy ne vásároljunk fel mindent, fölösleges, mert a kereskedelem működik majd és az állam még ebben a világban is igyekszik megtalálni a beszerzési forrásokat. Már ha erre valóban képes.

Vélhetően ez lenne a helyes út, ahogy az is, hogy szlovák mintára minden polgár ingyen és házhoz szállítva kapjon szájmaszkot, vagy hogy a kormány az erre szakosodott gyárhoz rendeljen meg nagymennyiségű kézfertőtlenítőt, szájmaszkot, védőfelszerelést az orvosoknak, ápolóknak, továbbá ugyancsak e szerv rendelje el más országokhoz hasonlóan a koronavírus tesztek sokaságának elvégzését.

Kerül, amibe kerül, hiszen az utcákat járó, géppisztolyt kézben tartó katonák nem lesznek alkalmasak megvédeni bennünket ettől az ellenségtől. Pénz most nem számíthat, legfeljebb leállnak a stadionépítések, a védekezésre kell felhasználni a kormányzat önfényezésére, vagy a gyűlöletkeltésre szánt milliárdokat, és talán még akkor sem történik komolyabb baj, ha a hatalom kézből etetett dúsgazdagjai egy darabig nem tollasodnak tovább.

De miután mindezekre kevés remény van és mert a magyar egészségügy olyan, amilyen, most már tényleg kezdek aggódni.

2020. március 24.